

27

ΔΕΛΤΙΟ ΣΕΕ

ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ 2006

Παγκόσμια ημέρα για την προστασία του περιβάλλοντος

27

ΔΕΛΤΙΟ ΣΕΕ ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΕΛΛΗΝΙΔΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΩΝ

Βουλή 44 Α, 105 57 Αθήνα
Τηλ. & fax: 210 - 3234268
E-mail: see@tee.gr

ΥΠΕΥΘΥΝΕΣ ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΟ ΝΟΜΟ:

Δρ. Εύη Μπάτρα
Πρόεδρος

Σούλα Αντωνίου
Α' Αντιπρόεδρος

Δρ. Μαρία Παραλίκα
Β' Αντιπρόεδρος

Άννα Βενιέρη
Γεν. Γραμματέας

Εύα Ντούγια
Αν. Γεν. Γραμματέας

Κάτια Μιχαλοπούλου
Ταμίας

Αθηνά Μανίκα-Δήμαινα
Υπεύθυνη Διεθνών Σχέσεων

Δρ. Φιλιώ Διαμαντή
Παυλίνα Μποστταντζόγλου-Διονυσοπούλου
Μέλη

ΕΞΩΦΥΛΛΑ: Σύνθεση από φωτογραφίες που σχετίζονται με τους μύθους και τις παραδόσεις για το νερό, όπως αυτές παρουσιάστηκαν από την Όλγα Αντωνάτου σε ομιλία της στο Σύνδεσμο.

ΕΚΔΟΤΙΚΗ ΠΑΡΑΓΩΓΗ
ΕΙΔΙΚΗ ΕΚΔΟΤΙΚΗ Α.Ε.Ε.Β.Ε.
Χαηκοκονδύλη 35, Τηλ.: 210 52 26 641

ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ 2006

Αγαπητές αναγνώστριες, Αγαπητοί αναγνώστες,

Κρατάτε στα χέρια σας το 27^ο τεύχος του Δελτίου του Συνδέσμου Ελληνίδων Επιστημόνων, που με πολύ μεράκι, αηλιά και κόπο, ετοίμασε το ΔΣ. Στο τεύχος αυτό προσπαθήσαμε να καλύψουμε την δραστηριότητα του Συνδέσμου το τελευταίο 18μηνο, αηλιά και να δώσουμε μια αηλήη δυνατότητα, αυτηή της παρουσίασης εκτεταμένων άρθρων.

Θα ήταν μεγάλη μας χαρά να δημοσιεύσουμε άρθρα, μελέτες, περιλήψεις διδακτορικών διατριβών και βιβλιοπαρουσιάσεις, όχι μόνον μελών, αηλιά και φίλων μας, όχι μόνο γυναικών, αηλιά και ανδρών, γιατί και οι άνδρες έχουν άποψη για τα γυναικεία ζητήματα και γιατί τους θέλουμε συνοδοιπόρους στους αγώνες και τις διεκδικήσεις μας για ισότητα. Τα άρθρα σας μπορείτε να τα στέλνετε είτε ταχυδρομικά, είτε με fax, είτε (ακόμη καλύτερα) με το ηλεκτρονικό ταχυδρομείο.

Στο παρόν τεύχος θα βρείτε έναν σύντομο απολογισμό των δραστηριοτήτων του ΔΣ, αφιερώματα στην Πέπη Δαράκη και τη Λέηα Καραγιάννη, αναλυτική ενημέρωση για κάποιες δράσεις του Συνδέσμου και τρία επιστημονικά άρθρα.

Σας ευχόμαστε καλή ανάγνωση.

Για το ΔΣ του ΣΕΕ
Η Πρόεδρος
Δρ. Εύη Μπάτρα

Περιεχόμενα

- 02 Σύνθεση Διοικητικού Συμβουλίου
- 04 Απολογισμός Δράσης
- 06 Γυναίκα και Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας
- 11 Η ανεργία, η ανεργία των γυναικών και η εργασιακή προσωρινότητα ως κοινωνικά διακυβεύματα
- 15 Μύθοι και παραδόσεις για το νερό
- 21 Το τελευταίο αντίο στο μέλος μας Πέπη Δαράκη
- 24 Λέηα Καραγιάννη, η ηρωίδα της Εθνικής Αντίστασης
- 25 Πίσω από τις Ροδιές
- 26 Ολοκληρωμένες παρεμβάσεις υπέρ των γυναικών
- 28 International Federation of University Women - IFUW
- 29 Το έργο «IFAC»
- 30 Ελληνικός Σύλλογος Επιστημόνων «ΜΑΡΙΑ ΚΙΟΥΡΗ»
- 31 8 Μαρτίου - Παγκόσμια Ημέρα της γυναίκας
- 32 Ημερίδα: «Εκπαίδευση και γυναικείο κίνημα. Ο ρόλος της εκπαίδευσης στην αφύπνιση και διαμόρφωση φεμινιστικής συνείδησης

ΣΥΝΘΕΣΗ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΤΟΥ ΣΕΕ

Πρόεδρος	: Δρ. Παρασκευή (Εύη) Μπάτρα	Ταμίας	: Αικατερίνη (Κάτια) Μιχαλοπούλου
Α' Αντιπρόεδρος	: Διονυσία (Σούλα) Αντωνίου	Σύμβουλος Διεθνών Σχέσεων	: Δρ. Αθηνά Μανίκα – Δήμαινα
Β' Αντιπρόεδρος	: Δρ. Μαρία Παραλίκα	Μέλη	: Δρ. Φιλιά Διαμαντή, Παυλίνα Μποσταντζόγλου - Διονυσοπούλου
Γενική Γραμματέας	: Αννούσα (Άννα) Βενιέρη		
Αν. Γενική Γραμματέας	: Ευαγγελία (Εύα) Ντούγια		

Δρ. Εύη Μπάτρα

Είναι Ηλεκτρολόγος Μηχανικός ΕΜΠ, Διδάκτωρ του ΕΜΠ σε θέματα Ασφάλειας & Υγείας των Εργαζομένων. Έχει εργαστεί σε μεγάλη εργοδηπτική εταιρία ως επιβλέπων Μηχανικός, στο Τεχνικό Επιμελητήριο της Ελλάδας (ΤΕΕ) ως σύμβουλος σε Επαγγελματικά θέματα Μηχανικών και σε θέματα Ασφάλειας & Υγείας των Εργαζομένων και στο Ελληνικό Ινστιτούτο Υγιεινής και Ασφάλειας της Εργασίας (ΕΛΙΝΥΑΕ) ως υπεύθυνη του Κέντρου Τεκμηρίωσης - Πληροφόρησης. Σήμερα είναι Λέκτορας (407) στον Τομέα Ανθρωπιστικών Κοινωνικών Επιστημών και Δικαίου του ΕΜΠ, ωρομίσθια Επιστημονική Συνεργάτης του ΤΕΙ Αθήνας και Διδάσκουσα στο Ανοικτό Πανεπιστήμιο. Τα επιστημονικά της ενδιαφέροντα είναι η στατιστική ανάλυση των εργατικών ατυχημάτων, η οπτική του φύλου σε διάφορους τομείς (συνθήκες εργασίας, επάγγελμα, ενέργεια, περιβάλλον), η συμμετοχή των εργαζομένων στη λήψη αποφάσεων. Έχει συμμετάσχει ως ομιλήτρια σε πολλά διεθνή συνέδρια, που άπτονται των θεμάτων της ασφάλειας των εργαζομένων και της ισότητας των δύο φύλων. Άρθρα της έχουν δημοσιευτεί σε διεθνή επιστημονικά περιοδικά και σε πρακτικά συνεδρίων. Το 1994 ίδρυσε την Ένωση Διπλωματούχων Ελληνίδων Μηχανικών (ΕΔΕΜ), στο Διοικητικό Συμβούλιο της οποίας εκλέγεται ανελλιπώς, έχοντας διατελέσει Πρόεδρος και Α' Αντιπρόεδρος. Είναι εκλεγμένη Πρόεδρος του Συνδέσμου Ελληνίδων Επιστημόνων (ΣΕΕ), Γραμματέας Οργανωτικού του Ελληνοαφρικανικού Επιμελητηρίου Εμπορίου και Ανάπτυξης και Μέλος στο Διοικητικό Συμβούλιο της Εταιρίας Θεσσαλικών Μελετών (ΕΘΕΜ). Επίσης, είναι Μέλος της Επιτροπής Καθοδήγησης του Δικτύου «ΠΕΡΙΚΤΙΟΝΗ» της ΓΓΕΤ για την προώθηση των γυναικών στην έρευνα και τεχνολογική ανάπτυξη και του Ελληνικού Τμήματος του ICOMOS. Επί σειρά ετών συμμετέχει στην Μόνιμη Επιτροπή Υγιεινής και Ασφάλειας της Εργασίας του ΤΕΕ και είναι Εισηγήτρια στο Πειθαρχικό Συμβούλιο του ΤΕΕ και Εκπρόσωπος του ΤΕΕ στο Συμβούλιο Υγιεινής και Ασφάλειας της Εργασίας (ΣΥΑΕ) και στην Γνωμοδοτική Επιτροπή για την αδειοδότηση των ΕΞΥΠΠ. Δωρήτρια των Βιβλιοθηκών του ΤΕΕ, του ΕΛΙΝΥΑΕ, του ΕΜΠ, του ΠΣΔΜΗ και του Λυκείου Γόννων Λαρίσης.

Διονυσία Σταύρου - Αντωνίου

Γεννήθηκε στην Αθήνα, είναι έγγαμος και μητέρα δύο παιδιών. Σπούδασε Πολιτικές Επιστήμες στο Πάντειο Πανεπιστήμιο και Νομικά στην Νομική Σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών. Έκανε μεταπτυχιακές σπουδές στην Σχολή Κοινωνιολογίας του Πανεπιστημίου Φρανκφούρτης Γερμανίας. Διδάσκει και διδάξε στο Πάντειο Πανεπιστήμιο, στο Πανεπιστήμιο Κύπρου, στην Αστυνομική Ακαδημία Αθηνών και Κύπρου, στην Σχολή Ξεναγών και στα Ελεύθερα Ανοικτά Πανεπιστήμια. Έχει ερευνητικό και συγγραφικό έργο και συμμετοχή σε διεθνή συνέδρια. Από τον Μάιο του 2002 είναι Α' Αντιπρόεδρος του Δ.Σ. του Σ.Ε.Ε

Δρ. Μαρία Παραλίκα

Είναι Πολιτικός Μηχανικός με μεταπτυχιακή εξειδίκευση στους Υδατικούς Πόρους (ΕΜΠ), διδάκτωρ στον Τομέα της Εφαρμοσμένης Μηχανικής (UPB). Έχει εργαστεί ως Μελετήτρια, Υπεύθυνη Εργοταξίων σε μεγάλη Εργοδηπτική Εταιρία, ως σύμβουλος εταιριών σε θέματα Περιβάλλοντος και Ασφάλειας και Υγείας εργαζομένων, σύμβουλος της διοίκησης του Τ.Ε.Ι. Αθήνας σε Τεχνικά θέματα καθώς και στην διαχείριση προγραμμάτων χρηματοδοτούμενων από το Αα και Βα ΚΠΣ. Σήμερα είναι Επίκουρη Καθηγήτρια στο Τμήμα Πολιτικών – Έργων Υποδομής του Τ.Ε.Ι. Αθήνας και μέλος του Τεχνικού Συμβουλίου του Τ.Ε.Ι. Αθήνας. Γνωρίζει άριστα την Αγγλική και Γαλλική γλώσσα. Η διοικητική, διδακτική και ερευνητική της εμπειρία είναι αξιόλογη. Επί σειρά ετών (1984-2001) συμμετείχε στο Συμβούλιο του Τμήματος Πολιτικών Έργων Υποδομής και διετέλεσε έξι έτη (1991-1996) Αναπληρώτρια προϊσταμένη και τρία έτη (1997-2000) Προϊσταμένη του Τμήματος. Διδάσκει (1979-σήμερα) τα αντικείμενα της Μηχανικής, Υδραυλικών δικτύων, διαχείρισης περιβάλλοντος, στερεών και υγρών αποβλήτων, καθώς και Ασφάλεια και Υγεία εργαζομένων, σε προπτυχιακό και μεταπτυχιακό επίπεδο, τόσο στο Τ.Ε.Ι. Αθήνας όσο και σε Πανεπιστήμια της Ευρώπης και της Ασίας. Έχει συγγράψει εννέα επιστημονικά-διδακτικά συγγράμματα, έχει αναπτύξει αξιόλογη ερευνητική δραστηριότητα ως μέλος και ως επιστημονικά υπεύθυνη ερευνητικών ομάδων, έχει παρουσιάσει πλήθος επιστημονικών εργασιών σε Εθνικά και Διεθνή Συνέδρια και άρθρα της έχουν δημοσιευτεί σε έγκριτα επιστημονικά περιοδικά και πρακτικά Συνεδρίων. Σήμερα είναι Ακαδημαϊκός Υπεύθυνος του Τμήματος για τα Ευρωπαϊκά και Διεθνή Προγράμματα και έχει ενεργή συμμετοχή στα προγράμματα Erasmus, Leonardo Da Vinci, Tempus, καθώς και κοινές ερευνητικές και εκπαιδευτικές δράσεις με Πανεπιστήμια της Ευρώπης, της Ασίας και των Η.Π.Α. Αναπτύσσει σημαντική συνδικαλιστική και κοινωνική δράση. Είναι μέλος της ειδικής επιστημονικής επιτροπής του Τ.Ε.Ε. για τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις των έργων πολιτικού Μηχανικού και διατέλεσε επί δέκα έτη μέλος της Μόνιμης επιτροπής Ασφάλειας και Υγείας Εργαζομένων. Σήμερα είναι εκλεγμένο μέλος του Δ.Σ. του Συλλόγου Εκπαιδευτικών Τ.Ε.Ι. Αθήνας (Ταμίας) και του Συνδέσμου Ελληνίδων Επιστημόνων (Βα Αντιπρόεδρος). Αγωνίζεται από κάθε θέση της και σε κάθε δραστηριότητά της για την αξιοπρεπή, αξιοκρατική και ισοτίμη αντιμετώπιση των γυναικών σε κοινωνικό, πολιτικό, επιστημονικό, εργασιακό επίπεδο και προβάλλει την διάσταση του φύλου σε όλους τους τομείς. Είναι μητέρα ενός αγοριού 26 ετών.

Άννα Βενιέρη

Είναι διπλωματούχος ηλεκτρονικός μηχανικός. Εργάζεται στη ΔΕΗ από το 1976 έως και σήμερα όπου υπηρετεί ως Τομέαρχης Τυποποίησης του Κέντρου Δοκιμών Ερευνών και Προτύπων της ΔΕΗ. Έχει επαγγελματική εμπειρία σε: θέματα Δοκιμών – Ελέγχων σε ηλεκτρολογικά υλικά Χ.Τ., Οργάνωσης Εργαστηρίων, Τυποποίησης, Διασφάλισης Ποιότητας (Επιθεωρητής συστημάτων Ποιότητας) και Μετρολογίας (Διετέλεσε τομέαρχης Τυποποίησης και Μετρολογίας). Μέλος της Αντιπροσωπείας του ΤΕΕ ως εκλεγμένο μέλος της Επιστημονικής Επιτροπής ειδικότητας Ηλεκτρονικών Μηχ/κών, 1990 - 1997. Επιμελήτρια της παραπάνω Επιτροπής μέχρι το Μάιο του 1997. Εκλεγμένο Μέλος του Δ.Σ. του Π.Σ.Δ.Μ. - Η. 1994 - 1995. Μέλος της Συντακτι-

κής Επιτροπής του Δελτίου του Π.Σ.Δ.Μ. - Η. Παν. Σύλλογος Διπλ. Ηλεκτρολόγων - Μηχανικών 1976-1995. **Εκπρόσωπος του ΤΕΕ στον ΕΛΟΤ** στην Τεχνική Επιτροπή ΤΕ 80 «Ηλεκτρομαγνητική Συμβατότητα» 1995 – 2006 και **Εκπρόσωπος της ΔΕΗ στον ΕΛΟΤ** στην ΤΕ 29 «Ηλεκτρικοί λαμπτήρες και Ασφάλεια φωτιστικών σωμάτων». **Εκλεγμένη στο ΕΚΑ** εκπρόσωπος του ΠΣΔΜ.Δ (Συλλόγου Διπλ. Μηχ/κών ΔΕΗ) 1997-2002. **Τεχνικός Υπεύθυνος της Επιτροπής Τ.Ε. 2 «Διακρίβωση» της Ελληνικής Ένωσης Εργαστηρίων** 1998-2001. **Υποψήφια δημοτική σύμβουλος** στο δήμο Μετσίσιων σε προηγούμενες δημοτικές εκλογές. **Ιδρυτικό Μέλος της ΕΔΕΜ (Ένωση Διπλ. Ελλήνων Μηχ/κών)** και **Μέλος του Δ.Σ. από το 2003 μέχρι σήμερα. Μέλος του ΣΕΕ (Συνδ. Ελλήνων Επιστημόνων)** από το 1997 μέχρι σήμερα και **Μέλος του Δ.Σ. το 2005** στη θέση του αναπληρωτή ταμία και **μετά την ανασύνθεση στη θέση της Γ.Γραμματέως. Γνωρίζει Αγγλικά, Ιταλικά, Γαλλικά.**

Ευαγγελία (Εύα) Ντούγια

Γεννήθηκε πριν από 35 στα Γιάννενα. Σπούδασε νομικά στη Νομική Σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών. Είναι κάτοχος Μεταπτυχιακού Διπλώματος από το Τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχανικών του Εθνικού Μετσόβιου Πολυτεχνείου στην κατεύθυνση της Πολεοδομίας-Χωροταξίας και ήδη υποψήφια διδάκτορας στην Σχολή Εφαρμοσμένων Μαθηματικών και Φυσικών Επιστημών του Εθνικού Μετσόβιου Πολυτεχνείου στον Τομέα Ανθρωπιστικών και Κοινωνικών Επιστημών και Δικαίου. Διατηρεί δικό της δικηγορικό γραφείο.

Αικατερίνη Μιχαηλοπούλου

Μηχανολόγος Μηχανικός ΕΜΠ, Προϊσταμένη του Ηλεκτρομηχανολογικού Τομέα της Τεχνικής Υπηρεσίας του Ξενοδοχειακού συγκροτήματος του ΑΣΤΕΡΑ Βουλιαγμένης. Μέλος της Μόνιμης Επιτροπής Απασχόλησης & Ανεργίας του ΤΕΕ. Έχει εκλεγεί ως μέλος στο Διοικητικό Συμβούλιο του Πανελληνίου Συλλόγου Διπλωματούχων Μηχανολόγων Ηλεκτρολόγων, της Ένωσης Γυναικών Ελλήδος (ΕΓΕ), καθώς και Ταμίας και Μέλος της Εξελεγκτικής Επιτροπής της Ένωσης Διπλωματούχων Ελλήνων Μηχανικών (ΕΔΕΜ).

Δρ. Αθηνά Μανίκα - Δήμιανα

Δικηγόρος, Διδάκτωρ του Πανεπιστημίου Μπολώνιας στο Εργατικό Δίκαιο και το Δίκαιο της Κοινωνικής Ασφάλισης, Διπλ/χος της Σχολής Ανώτατων Ευρωπαϊκών Σπουδών του Πανεπιστημίου του Ουρμπάνο. Νομικός Σύμβουλος του Οργανισμού Εργατικής Εστίας και της Επιστημονικής Ένωσης Μηχανικών Τ.Ε.Ι.. Εμπειρογνώμων της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής της Ελλάδας (Ο.Κ.Ε.). Μέλος της Εταιρίας Δικαίου Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης (ΕΔΕΚΑ). Μέλος του Συνδέσμου Ελλήνων Επιστημόνων και αιρετό μέλος του Δ.Σ. του. Έχει διατελέσει, επί σειρά ετών, ειδικός Σύμβουλος του Υπουργού Εργασίας και μέλος του Δ.Σ. του Οργανισμού Αστικών Συγκοινωνιών Αθήνας και Πρόεδρος του Πειθαρχικού Συμβουλίου του Προσωπικού του. Έχει συμμετάσχει ως Κυβερνητικός Εκπρόσωπος στη Διεθνή Συνδιάσκεψη Εργασίας στη Γενεύη, καθώς επίσης, σε ελληνικά και διεθνή συνέδρια εργατικού δικαίου. Άρθρα της έχουν δημοσιευτεί σε επιστημονικά περιοδικά καθώς και στο περιοδικό του Σ.Ε.Ε.

Δρ. Φιλιά Διαμαντί

Γεννήθηκε στην Αθήνα. Είναι Πολιτικός Επιστήμονας, διδάκτορας του Πανεπιστημίου του Εδιμβούργου στην Πολιτική Θεωρία, κάτοχος Μάστερ του Ανοικτού Πανεπιστημίου της Βρετανίας στην Εκπαίδευση με ειδικότητα στην Διοίκηση, και αριστούχος Παντείου στις Πολιτικές Επιστήμες και Διεθνείς Σπουδές. Έχει πιστοποίηση και άδεια διδασκαλίας του ΥΠ.Ε.Π.Θ. στην Αγγλική γλώσσα και είναι διπλωματούχος του Ανοικτού Πανεπιστημίου της Βρετανίας στην Γαλλική γλώσσα. Δίδαξε πολιτικές επιστήμες, πολιτική θεωρία και φιλοσοφία, πολιτική οικονομία και γυναικείες σπουδές σε καταξιωμένα Βρετανικά (Edinburgh, Sussex, City, Brunel, και London School of Economics) και Αμερικανικά πανεπιστήμια στην Βρετανία συμπεριλαμβανομένων των από το 1987 έως το 2003 οπότε και επέστρεψε στην γενέτειρα. Σήμερα είναι Καθηγήτρια-Σύμβουλος στο Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο, όπου διδάσκει μεταπτυχιακούς φοιτητές στις Σπουδές στην Εκπαίδευση. Παράλληλα εργάζεται ως project manager/ερευνήτρια σε τομείς που αφορούν την εκπαίδευση και σύγχρονα κοινωνικά θέματα. Τα επιστημονικά της ενδιαφέροντα άπτονται των γυναικείων θεμάτων, της πολιτικής φιλοσοφίας και πολιτικής θεωρίας και της εκπαίδευσης. Έχει δημοσιεύσει σχετικά άρθρα σε έγκριτα Βρετανικά και Αμερικανικά επιστημονικά περιοδικά και βιβλία και είναι μέλος συντακτικών επιτροπών Βρετανικών επιστημονικών περιοδικών και μέλος επιστημονικών σωματείων στην Ελλάδα, την Βρετανία και τις Η.Π.Α. Διετέλεσε πρόεδρος του Αγγλικού τμήματος του Ε.Ε.Ε.Ε., γυναικείας οργάνωσης η οποία είναι μέλος του Ευρωπαϊκού Λόμπι Γυναικών, στο οποίο επίσης έχει λάβει μέρος ως εντεταλμένος σύνεδρος. Σήμερα είναι εκλεγμένο μέλος του ΔΣ του ΣΕΕ, μέλος των Επιτροπών Πολιτιστικών Εκδηλώσεων και Παιδείας και υπεύθυνη της Επιτροπής Δελτίου.

Παυλίνα Μποσταντζόγλου-Διονυσοπούλου

Γεννήθηκε το 1954 στο Αίγιο Αχαΐας και κατοικεί στο Π. Φάληρο από το 1978. Αποφοίτησε από τη Νομική Σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών. Επί τριετία άσκησε μάχιμη δικηγορία ως μέλος του Δικηγορικού Συλλόγου Αθηνών. Στη συνέχεια διορίστηκε Συμβολαιογράφος Αθηνών, επάγγελμα το οποίο ασκεί μέχρι σήμερα. Είναι παντρεμένη με τον Νικόλαο Μποσταντζόγλου και μητέρα δύο θυγατέρων, της Νίνας, πτυχιούχου Ιατρικής Σχολής Α.Π.Θ. και της Θεοδοσίας-Πηνελόπης, ζετούς φοιτήτριας του τμήματος ΜΜΕ του Πανεπιστημίου Αθηνών. Ιδρυτικό μέλος του «Ομίλου Προβληματισμού και Μελέτης Θεμάτων Παιδείας». Συμμετέχει ενεργά στα δημοτικά δρώμενα του Δήμου Παλαιού Φαλήρου και έχει λάβει μέρος σε τρεις εκλογικές αναμετρήσεις ως υποψήφια Δημοτική Σύμβουλος. Ομιλεί την αγγλική. **Σήμερα είναι:** Μέλος Συμβολαιογραφικού Συλλόγου Αθηνών, Μέλος του Δ.Σ. του Συνδέσμου Ελλήνων Επιστημόνων, Μέλος του Συλλόγου Αιγιαλλέων στην Αθήνα,

Μέλος Πολιτιστικών, Οικολογικών και Φιλοanthρωπικών Συλλόγων, Αντιπρόεδρος της 23ης Σχολικής Επιτροπής 12ου Δημοτικού Σχολείου Παλαιού Φαλήρου. **Υπήρξε:** Νομική Σύμβουλος Συνδέσμου Μεταλλευτικών Επιχειρήσεων Ελλάδος, Μέλος Ενώσεως Γυναικών Ελλάδος, Πρόεδρος Ενώσεως Συλλόγων Γονέων Παλαιού Φαλήρου, Μέλος της Ομοσπονδίας Συλλόγων Γονέων Ελλάδας, Αντιπρόεδρος Δ.Σ. Συλλόγου Γονέων Λεοντείου Λυκείου Ν. Σμύρνης, Πρόεδρος της 23ης Σχολικής Επιτροπής 12ου Δημοτικού Σχολείου Παλαιού Φαλήρου, Μέλος 26ης Σχολικής Επιτροπής 4ου Λυκείου Παλαιού Φαλήρου, Μέλος 11ης Σχολικής Επιτροπής 5ου Δημοτικού Σχολείου Παλαιού Φαλήρου, Μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου του Συλλόγου Γονέων και Κηδεμόνων του 1ου Δημοτικού Σχολείου Παλαιού Φαλήρου, Γραμματέας της 7ης Σχολικής Επιτροπής του 1ου Δημοτικού Σχολείου Παλαιού Φαλήρου, Πρόεδρος Συλλόγου Γονέων 5ου Γυμνασίου Παλαιού Φαλήρου, Μέλος 17ης Σχολικής Επιτροπής 5ου Γυμνασίου Παλαιού Φαλήρου.

ΑΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΔΡΑΣΗΣ ΤΟΥ ΣΕΕ

κατά την περίοδο Μάιος 2005 – Οκτώβριος 2006

Εκδηλώσεις που οργάνωσε ο ΣΕΕ

- Στις 05/06/2005 εορτασμός της παγκόσμια ημέρας περιβάλλοντος με προβολή της ταινίας «Η φωνή του Αιγαίου», της Ελληνικής Εταιρίας Προστασίας του Περιβάλλοντος και της Πολιτιστικής Κληρονομιάς.
- Στις 09/11/2005 γνωριμία με την Ακαδημαϊκό Γαλάτεια Σαράντη.
- Στις 30/11/2006 εορτασμός της Ευρωπαϊκής Εβδομάδας Ποιότητας με ομιλήτρια το μέλος μας Δρ. Αναμπέθα Παλλιάδα.
- Στις 25/01/2006 εκδήλωση για την μονογονεϊκή οικογένεια με ομιλήτρια το μέλος μας κ. Σταυρούλα Ρακιτζή, Ψυχολόγο.
- Στις 15/02/2006 εκδήλωση για τις γυναίκες στα κέντρα λήψης αποφάσεων με ομιλήτρια το μέλος μας κ. Αγγελική Μανιατοπούλου, Επίκουρη Καθηγήτρια στο ΤΕΙ Πειραιά .
- Στις 27/02/2006 εκδήλωση στην αίθουσα της ΕΣΗΕΑ για την παρουσίαση του βιβλίου – Διδακτορικής Διατριβής του μέλους μας Δρ. Λιάνας Μυστακίδη Τζαμπόγλου, παρουσία των Βουλευτών κ. Πολύδωρα, Χυτήρη και Λιάνας Κανέλλη.
- Στις 22/03/2006 ενημερωτική ομιλία για τη διαχείριση των κοινοτικών προγραμμάτων, με ομιλήτριες την Δρ. Παρασκευή Μπάτρα και την Δρ. Μαρία Παραλίκα, Επίκουρη Καθηγήτρια στο ΤΕΙ Αθήνας.
- Στις 10/05/2006 εκδήλωση για το Άγιο Μύρο, με ομιλήτρια το μέλος μας Μαρία Οικονόμου, Χημικό και μοναδική γυναίκα που έχει συμμετάσχει στην παρασκευή του. Η διάλεξη συνοδεύτηκε από προβολή ταινίας με την τελετή παρασκευής του Αγίου Μύρου στο Οικουμενικό Πατριαρχείο Κωνσταντινουπόλεως.
- Στις 05/06/2006 εκδήλωση για την Παγκόσμια Ημέρα του Περιβάλλοντος, με ομιλίες για τη διαχείριση των υδάτων από τα μέλη μας Όλγα Αντωνάτου, Τοπογράφο Μηχανικό-Υγιεινολόγο και Ειρήνη Κορμέντζα, Χημικό Μηχανικό, στελέχη και οι δύο της ΕΥΔΑΠ. Προλόγισε η Γενική Γραμματέας Άννα Βενιέρη, Σύνδεσμος της Επιτροπής Περιβάλλοντος, η οποία πρότεινε και οργάνωσε την εκδήλωση.

Παράδοση αναμνηστικού στην Ακαδημαϊκό Γαλάτεια Σαράντη

- Στις 27/6/2006 εκδήλωση με θέμα την ενημέρωση των μελών για την ανασυγκρότηση του ΔΣ.
- Στις 17/10/2006 ημερίδα στο ΕΒΕΑ, με τίτλο «Εκπαίδευση και γυναικείο κίνημα. Ο ρόλος της εκπαίδευσης στην αφύπνιση και διαμόρφωση φεμινιστικής συνείδησης», στην οποία προσκλήθηκαν η Υπουργός Παιδείας, η Γενική Γραμματέας Ισότητας, το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο και πλειάδα Καθηγητών και Καθηγητριών Πανεπιστημίου και ερευνητών ως ομιλητές.

Εκδηλώσεις στις οποίες προσεκήληθη ο ΣΕΕ

- Στις 1-2 Νοεμβρίου 2005 σε συνέδριο της Γενικής Γραμματείας Ισότητας με τίτλο «Ισότητα των φύλων και ανταγωνιστικότητα. Ο ρόλος των επιχειρήσεων».
- Έλαβε μέρος στο «Πανόραμα ίσων ευκαιριών» που οργάνωσε ο Δήμος της Αθήνας στο Γκάζι από 4-6 Μαΐου. Με ομιλίες και τεκμηριωμένες παρεμβάσεις ανέπτυξε τους σκοπούς του Συνδέσμου και παρουσίασε την δράση του ενώπιον ενός διεθνούς και πολυπληθούς ακροατηρίου. Δημιούργησε, στον παραχωρηθέντα

Ο Πρύτανης του ΕΜΠ Ανδρέας Ανδρεόπουλος στην Πρωτοχρονιάτικη πύλα.

να από τον Δήμο χώρο, ένα δικό του περίπτερο, από το οποίο διακινούσε έντυπο υλικό από την δράση του και έδινε στους προσερχόμενους επισκέπτες πληροφορίες σχετικές με τον Σύνδεσμο, γνωστοποιώντας τον ευρύτερα.

- Στις 11/05/2006, η Πρόεδρος, η Α' Αντιπρόεδρος και το Μέλος μας κ. Ντίνα Αλεξανδροπούλου παρέστησαν στην κηδεία του μέλους του ΣΕΕ Πέπης Δαράκη. Η Πρόεδρος εξεφώνησε επικήδειο λόγο και αντί στεφάνου, διατέθηκε το ποσό των 100 Ευρώ στο «Χαμόγελο του Παιδιού», κατά την επιθυμία των οικείων της εκλιπούσης. Την ίδια μέρα τελέστηκε τρισάγιο στη μνήμη της ιδρύτριας του ΣΕΕ Μαρίας Φθαμπουριάρη.
- Στις 25/5/2006 παρέστη στην παρουσίαση του βιβλίου «Υπατία» του συγγραφέα Δημήτρη Βαρβαρήγου, στα πλαίσια των εκδηλώσεων της ετήσιας Έκθεσης Βιβλίου.
- Στις 18/5/2006 παρέστη στα εγκαίνια της νέας στέγης του «Συνδέσμου για τα δικαιώματα της γυναίκας».
- Στις 16/06/2006 συμμετείχε στην ημερίδα της Γενικής Γραμματείας Ισότητας, με τίτλο «Ο ρόλος της γυναίκας στη σύγχρονη κοινωνία».
- Στις 30/09/2006 συμμετείχε στην ημερίδα του Κέντρου Ερευνών για Θέματα Ισότητας, με τίτλο «Το κλειδί στην ισότητα των φύλων. Ο ρόλος των ανδρών».
- Στις 08/10/2006 παρέστη στην επιμνημόσυνη δέηση της ηρωίδας της Εθνικής Αντίστασης και μέλους του ΣΕΕ Λέλλας Καραγιάννη, που ετέλεσε ο Δήμος Αθηναίων στο αγαθή της, το οποίο έχει φιλοτεχνηθεί δαπάναις του Συνδέσμου.

Στις περισσότερες από τις παραπάνω εκδηλώσεις ο Σύνδεσμος εκπροσωπήθηκε από την Α' Αντιπρόεδρο Σούλα Αντωνίου, η συμμετοχή της οποίας συνοδεύτηκε από ομιλίες και παρεμβάσεις.

Συνεργασίες με άλλους φορείς – οργανώσεις

- Συμμετοχή στο δίκτυο 800 ΜΚΟ και στις εκδηλώσεις του για την αναθεώρηση του Συντάγματος, προς την κατεύθυνση συνταγματικά κατοχυρωμένης δράσης των ΜΚΟ.
- Ανάπτυξη συνεργασίας με τον Ελληνικό Σύλλογο Υποτρόφων Marie Curie.
- Στις 30/6/2006 συμμετοχή στην ημερίδα του Δικτύου «ΠΕΡΙΚΤΙΟΝΗ» στο Ζάππειο Μέγαρο, στα πλαίσια του εορτασμού της «Εβδομάδας Επιστήμης και Τεχνολογίας». Ο Σύνδεσμος είναι ιδρυτικό μέλος του δικτύου αυτού, το οποίο χρηματοδοτείται από την Γενική Γραμματεία Έρευνας και Τεχνολογίας. Συμμετοχή και στην άτυπη συνάντηση του δικτύου στο ΕΜΠ, στις 22/09/2006.

- Συνεργασία με το Ίδρυμα Μαραγκοπούλου για την Προστασία των Ανθρώπινων Δικαιωμάτων, κυρίως στην υπογραφή ψηφισμάτων για την μη κατάργηση της Επιτροπής Ανθρώπινων Δικαιωμάτων του ΟΗΕ, το κλείσιμο της φυλακής στο Γκουαντάναμο, κ.ά.
- Φιλοξενία Κυπριακών Οργανώσεων και του Συλλόγου Εργαζόμενης Νοικοκυράς, για την πραγματοποίηση των γενικών τους συνελεύσεων.

Διεθνείς Σχέσεις

- Στις 14/04/2006 ορισμός της Επιτροπής Διεθνών Σχέσεων και υποτροφιών (Δρ. Αθηνά Μανίκα, Δρ. Εύη Μπάτρα, Δρ. Μαρία Παραλίκα, Δρ. Μαρία Ντότσικα), **κατά το άρθρο 40 του καταστατικού** και έναρξη αλληλογραφίας με την International Federation of University Women για την επαναδραστηριοποίηση του Συνδέσμου στους κόλπους της, η οποία έπαψε από το 1999 λόγω οικονομικής δυσπραγίας.
- Σύνδεση με την European Platform for Women in Science, ένα νέο δίκτυο που χρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση.
- Συμμετοχή στις εκλογές του Ελληνικού Τμήματος του Ευρωπαϊκού Λόμπυ Γυναικών.

Χρηματοδοτούμενα προγράμματα

- Στις 15/02/2006 ενημέρωση επιχειρήσεων για τα επαγγελματικά προσόντα επιστημόνων γυναικών που είχαν επιμορφωθεί στα πλαίσια του προγράμματος «Ολοκληρωμένες Παρεμβάσεις υπέρ των γυναικών», στο οποίο συμμετέχει και ο ΣΕΕ.
- Στις 25/10/2006 υποβολή πρότασης, από κοινού με το ΕΚΕΠΙΣ και άλλους διακρατικούς εταίρους, στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή για τη χρηματοδότηση έργου με τίτλο «**Information for a choice: Empowering young Women Through Learning for Technical Professions and Science Careers-IFAC**», στο πλαίσιο του 6^{ου} Προγράμματος Πλαισίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την Έρευνα και Τεχνολογική Ανάπτυξη. Τις αμέσως προσεχείς ημέρες αναμένεται η υπογραφή συμβολαίου με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή για το έργο.
- Στις 2/10/2006 υποβολή πρότασης στο Υπ. Απασχόλησης, στο πλαίσιο χρηματοδότησης των ΜΚΟ, για την χρηματοδότηση έργου υποστήριξης των γυναικών που επιθυμούν να κάνουν μεταπτυχιακές σπουδές.

Ψυχαγωγία

- Στις 25/6/2005 εκδρομή στην Αίγινα με ξενάγηση στον αρχαιολογικό χώρο.
- Στις 11/01/2006 εκδήλωση στο εντευκτήριο του Συνδέσμου για την κοπή της Πρωτοχρονιάτικης πίτας, παρουσία του Πρύτανη του ΕΜΠ κ. Ανδρέα Ανδρεόπουλου.
- Στις 24/02/2006 Αποκριάτικος χορός σε ταβέρνα.

Εκδρομή στις Μυκίνες

- Στις 08/03/2006 τετραήμερο κινηματογραφικό αφιέρωμα στην αίθουσα της Εταιρίας Ελλήνων Σκηνοθετών με προβολή ταινιών που υμνούν την γυναίκα, για τον εορτασμό της παγκόσμιας ημέρας της γυναίκας, με παράλληλη πλαχειοφόρος αγορά.

Επίσκεψη στο Δημαρχείο της Αίγινας

- Στις 03/06/2006 εκδρομή στις Μυκίνες, με ξενάγηση στον αρχαιολογικό χώρο.

Βραβείο ΥΠΑΤΙΑ

- Αποφασίστηκε να εορτάζεται η Παγκόσμια Ημέρα της Γυναίκας στις 8 Μαρτίου με την απονομή του βραβείου ΥΠΑΤΙΑ, θέλοντας έτσι να διαφοροποιηθούμε από τους τετριμμένους εορτασμούς άλλων γυναικείων σωματείων και επιδιώκοντας να συνδέσουμε στη συνείδηση του κόσμου τη γιορτή των γυναικών με το βραβείο αυτό.

Εκδόσεις

- Έκδοση 1 τεύχους του περιοδικού.
- Σχεδιασμός ιστοσελίδας στο internet
- Διανομή παλαιότερων εκδόσεων και τευχών του περιοδικού σε όλες τις εκδηλώσεις.

Δωρεές

- Αγγελική Καθιογιάννη: 3.000 ευρώ
- Βούλα Χρυσάφοπούλου: 1 καφετιέρα
- Ντίνα Αθανασοπούλου, Διευθύντρια ΚΕΚ «Integration»: 7 γραφεία, 5 ερμάρια 2φυλλια και 10 καρέκλες.
- Εύη Μπάτρα: 1 ηλεκτρονικό υπολογιστή, 1 scanner, 1 ηλεκτρική σκούπα και ένα ηλεκτρικό σκουπάκι.
- Έφη Καρποδίνη, Γενική Διευθύντρια ΚΕΚ «ΕΥΡΥΜΑΘΕΙΑ»: συγγραφή πρότασης IFAC.
- Ευαγγελία Χρυσίνα: συγγραφή πρότασης για Υπουργείο Απασχόλησης

Επισκευές

- Ορθομαρμαρώσεις, υδραυλικά, τουαλέτες, πατζούρια, ηλεκτρική εγκατάσταση
- δίκτυο ISDN, ADSL και Η/Υ.
- μικροφωνική εγκατάσταση, ψυγείο, ευπρεπισμός αποθηκευτικών χώρων.

Προβολή στα ΜΜΕ

- Στις 9/11/2006 προβολή της εκδήλωσης για την Γαλιάτεια Σαράντη στην εφημερίδα «ΤΑ ΝΕΑ».
- Το κινηματογραφικό αφιέρωμα στις 8/3/2006 για την ημέρα της γυναίκας έτυχε ιδιαίτερης προβολής από τα ΜΜΕ («ΑΘΗΝΟΡΑΜΑ», «ΝΑΥΤΕΜΠΟΡΙΚΗ», «ΡΙΖΟΣΠΑΣΤΗΣ»), ενώ παράλληλα δόθηκε και μία συνέντευξη της Εύης Μπάτρα σε Ρ/Σ της Θεσσαλονίκης, με εμβέλεια και στη διασπορά.
- Στις 10/5/2006 προβολή της εκδήλωσης για το Άγιο Μύρο στην εφημερίδα «ΝΑΥΤΕΜΠΟΡΙΚΗ».
- Στις 13/5/2006 αναφορά στον «ΡΙΖΟΣΠΑΣΤΗ» στον επικήδειο στην Πέπη Δαράκη.
- Στις 11/9/2006 συνέντευξη της Προέδρου στην εφημερίδα «ΤΑ ΝΕΑ».
- Στις 17/9/2006 συνέντευξη της Προέδρου στο ραδιόφωνο του «ΑΝΤΕΝΑ».

ΓΥΝΑΙΚΑ ΚΑΙ ΑΝΑΝΕΩΣΙΜΕΣ ΠΗΓΕΣ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ

Μία συμβολή των γυναικών στην αειφόρο ανάπτυξη

Δρ. Εύη Μπάτρα
Ηλεκτρολόγος Μηχανικός ΕΜΠ, Λέκτορας ΕΜΠ
Πρόεδρος του ΣΕΕ

1. Εισαγωγή

Η ενέργεια είναι σημαντική παράμετρος της οικονομικής ανάπτυξης και η σχέση της με αυτήν είναι αμφίδρομη και αλληλεπιδραστική. Συμβάλλει άμεσα στην κάλυψη σχεδόν όλων των ανθρώπινων αναγκών και είναι απαραίτητη για την παροχή διαφόρων υπηρεσιών, όπως οι μεταφορές, η βιομηχανία, η εκπαίδευση, η υγεία, το νερό, οι επικοινωνίες, το νοικοκυριό κλπ. Η χρήση της ενέργειας με πολυποικίλες μορφές και εφαρμογές απελευθερώνει τους ανθρώπους από κοπιαστικές και χρονοβόρες εργασίες και τους επιτρέπει να στρέφονται σε πιο παραγωγικές δραστηριότητες, αλλιά και να διασκεδάζουν.

Οι ενεργειακές πηγές δεν είναι ισομερώς κατανομημένες στον πλανήτη. Οι άνθρωποι έμαθαν να προσαρμόζουν τη ζωή τους ανάλογα με τις πηγές ενέργειας που είχαν στην διάθεσή τους. Η αποικιοκρατία παλαιότερα και η παγκοσμιοποίηση σήμερα, παράλληλα με την επιστημονική και τεχνολογική πρόοδο, παρέχουν την δυνατότητα στους «έχοντες» αφ' ενός μεν να κατευθύνουν την έρευνα σε συγκεκριμένες επιλογές (π.χ. πυρηνική ενέργεια), αφ' ετέρου δε να μεταφέρουν πηγές ενέργειας χιλιάδες χιλιόμετρα μακριά από τον τόπο παραγωγής τους (π.χ. πετρέλαιο, φυσικό αέριο). Τα φαινόμενα αυτά εντείνουν ακόμη περισσότερο την διαφορά του επιπέδου ανάπτυξης μεταξύ ανεπτυγμένων και αναπτυσσομένων χωρών. Επί πλέον, έχουν παγιώσει στον δυτικό κόσμο την αντίληψη ότι μπορεί όχι απλώς να καταναλώνει, αλλιά να σπαταλά αφειδώς άφθονη και φτηνή ενέργεια και μάλιστα με το πάτημα ενός κουμπιού.

Ο Μαχάτμα Γκάντι έλεγε ότι οι φυσικοί πόροι του πλανήτη επαρκούν για να καλύψουν τις ανάγκες ολωνών, αλλιά την πλεονεξία κανενός. Τίποτα δεν μπορεί να περιγράψει ακριβέστερα την σημερινή κατάσταση στον τομέα της ενέργειας σε παγκόσμιο επίπεδο από τη φράση αυτή. Ας δούμε κάποια στατιστικά στοιχεία.

- Το 1/3 του παγκόσμιου πληθυσμού δεν έχει πρόσβαση σε σύγχρονες παροχές και υπηρεσίες ενέργειας για να αντεπεξέλθει στις καθημερινές του ανάγκες.
- Ο ηλεκτρισμός είναι άγνωστος στην καθημερινή ζωή 2 δισεκατομμυρίων ανθρώπων.
- Πάνω από 2 δισεκατομμύρια άνθρωποι χρησιμοποιούν υπολείμματα ξύλου, κοπριάς και βιομάζας για θέρμανση και μαγείρεμα.
- Η Νότια Αφρική παράγει το 60% της συνολικά παραγόμενης ηλεκτρικής ενέργειας στην Αφρική, αλλιά το 60% των Νο-

τιοαφρικανών, 80% των οποίων είναι μαύροι, δεν έχουν πρόσβαση σε αυτήν.

- Η βιομάζα αποτελεί το 73% της συνολικής ενέργειας στις χώρες της Υπό-Σαχαρικής Αφρικής.
- Το καύσιμο ξύλο αποτελεί το 90% της οικιακής κατανάλωσης ενέργειας στην Ονδούρα και την Νικαράγουα και το 60% της συνολικής ενέργειας, καθώς τα περισσότερα από τα μισά νοικοκυριά το χρησιμοποιούν ως βασικό καύσιμο για το μαγείρεμα.

- Οι αναπτυσσόμενες χώρες, αν και τα τελευταία 30 χρόνια έχουν τετραπλασιάσει την κατανάλωση ενέργειας, δεν έχουν επιτύχει αντίστοιχη βελτίωση της οικονομικής τους θέσης.

- Η απέραντη πλειοψηφία του πληθυσμού με τα παραπάνω χαρακτηριστικά κατοικεί στις αγροτικές περιοχές των αναπτυσσομένων χωρών.

Ιδού και μερικά στατιστικά στοιχεία για την Ελλάδα:

- Το 1950 η ετήσια παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας ανέρχονταν σε 70 kwh ανά κάτοικο και το 1998 σε 4.399 kwh ανά κάτοικο (αύξηση 6.185 % !!!).
 - Η αύξηση της κατανάλωσης πρωτογενούς ενέργειας το 1988 σε σχέση με το 1988 ήταν 33,41%, ενώ στην ίδια δεκαετία το ΑΕΠ αυξήθηκε κατά 20,7% και ο πληθυσμός μόλις κατά 1,1%.
 - Η ενέργεια που κατανάλωσαν οι Έλληνες το 2000 αντιστοιχούσε σε 2,7 τόνους πετρελαίου ανά άτομο, δηλαδή για κάθε Έλληνα λειτουργούσε αδιάκοπα μια πηγή ενέργειας ισχύος 3,5 KW.
- Δύο παγκόσμια γεγονότα άλλαξαν τις αντιλήψεις για την ενέργεια:

1. Η πετρελαϊκή κρίση στη δεκαετία του '70, που είχε σαν αποτέλεσμα την κατακόρυφη άνοδο των τιμών του πετρελαίου. Άρα, δεν μπορούμε πια να μιλάμε για φτηνή ενέργεια. Η παράλληλη δε διαπίστωση ότι τα παγκόσμια αποθέματα πετρελαίου δεν είναι ανεξάντλητα, μας στερεί και τον «μύθο» της άφθονης ενέργειας.
2. Η εμφάνιση του φαινομένου του θερμοκηπίου στη δεκαετία του '80, αποτέλεσμα της έκλυσης επικίνδυνων αερίων ρύπων στην ατμόσφαιρα λόγω των ανθρώπινων ενεργειακών δραστηριοτήτων, έκρουσε τον κώδωνα του κινδύνου για τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις της ενέργειας. Τώρα είναι ανάγκη να έχουμε και «καθαρή» ενέργεια.

Είναι σαφές ότι το ενεργειακό πρόβλημα είναι οξύτατο πολιτικό, ενώ ταυτόχρονα παραμένει τεχνολογικό. Ποιές είναι οι τεχνολογικές του λύσεις; Αφ' ενός μεν η ορθολογική χρήση

της ενέργειας (ΟΧΕ), αφ' ετέρου δε η εξάπλωση της χρήσης των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας (ΑΠΕ). Το πώς θα επιτευχθούν αυτές, είναι πολιτικό θέμα. Η ΟΧΕ και οι ΑΠΕ αποτελούν σήμερα την μόνη εφικτή και αποτελεσματική μέθοδο για τη συγκράτηση της αυξανόμενης κατανάλωσης ενέργειας σε διεθνές επίπεδο και επομένως για τη σταθεροποίηση και τη μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου. Στις βιομηχανικά αναπτυγμένες χώρες, με τις πολιτικές που εφαρμόστηκαν, μειώθηκε ο ρυθμός αύξησης της κατανάλωσης ενέργειας αναλογικά με το επίπεδο ανάπτυξης. Όμως, παρά τα μέτρα, η κατανάλωση με γοργούς ρυθμούς συνεχίζεται, λόγω της αύξησης της παραγωγής στον αναπτυσσόμενο κόσμο και της διατήρησης της υψηλής κατανάλωσης ενέργειας στις βιομηχανικές χώρες. Η κατάσταση αυτή χαρακτηρίζεται πλέον ως ανεπίτρεπτη και επικίνδυνη, γι' αυτό και οι ειδικοί επιστήμονες και αναλυτές του ΟΗΕ έθεσαν ως στόχο στη διάσκεψη της Χάγης τη μείωση των εκπομπών των αερίων του θερμοκηπίου των βιομηχανικών χωρών κατά 5 έως 10% στο άμεσο μέλλον, κάτι το οποίο δεν έγινε δεκτό από τους αμερικανούς.

Τα στοιχεία που παρατέθηκαν επιβεβαιώνουν στην πράξη ότι οι σύνδεσμοι ανάμεσα στην ενέργεια, το περιβάλλον και την κοινωνική ευημερία είναι άρρηκτοι. Αποδεικνύουν, επίσης, ότι είναι λανθασμένη η άποψη ότι η αύξηση της παραγόμενης και καταναλισκόμενης ενέργειας επιφέρει από μόνη της οικονομική ανάπτυξη, χωρίς την υιοθέτηση και εφαρμογή και άρτιων πολιτικών ταυτόχρονα και παράλληλα.

2. Η οπτική του φύλου στον ενεργειακό τομέα

Αν οι πολιτικές ενέργειας δεν περιλαμβάνουν τον τομέα της ισότητας, μήπως τουλάχιστον συμβαίνει το αντίθετο; Δυστυχώς, τα ενεργειακά θέματα σπανίως αποτελούν θέμα συζήτησης στα γυναικεία και φεμινιστικά forum.

Οι ενεργειακές πολιτικές έχουν επιπτώσεις στην διαθεσιμότητα της ενέργειας, στην ποιότητα του περιβάλλοντος και στην ευημερία των διαφόρων κοινωνικών ομάδων, ιδιαίτερα στις αναπτυσσόμενες χώρες. Γι' αυτό και η εστίαση στις ανθρώπινες ανάγκες κάνει το θέμα της ενέργειας πιο δεκτικό στην οπτική του φύλου.

Η οπτική του φύλου θεωρεί ότι πολλά κοινωνικο-οικονομικά προβλήματα προέρχονται από το γεγονός ότι οι άνδρες και οι γυναίκες έχουν διαφορετικούς ρόλους και ανάγκες και αντιμετωπίζουν διαφορετικούς περιορισμούς σε διαφορετικά επίπεδα. Η ανάληψη φύλου είναι μια μεθοδολογία η οποία προσπαθεί να κατανοήσει τους ξεχωριστούς πολιτιστικά και κοινωνικά καθορισμένους ρόλους που αναλαμβάνουν οι γυναίκες και οι άνδρες στην οικογένεια, στην εργασία και στην κοινωνία ευρύτερα.

Γιατί, λοιπόν, η οπτική του φύλου δεν έχει εφαρμοστεί πιο εκτεταμένα στον ενεργειακό τομέα;

1. Όχι μόνο οι γυναίκες, αλλά οι άνθρωποι γενικότερα και οι κοινωνικοοικονομικές προοπτικές, οι εγχώριες γνώσεις και η συμμετοχή των ανθρώπων έχουν κατά μεγάλο μέρος αγνοηθεί στον ενεργειακό σχεδιασμό και την ενεργειακή πολιτική.
2. Ο ενεργειακός τομέας, επειδή απαιτεί ένταση κεφαλαίου, εκτεταμένη εμπορική δραστηριότητα και υψηλή τεχνολογία, θεωρείται ότι απαιτεί μόνον επαγγελματική εμπειρογνωμοσύνη και άψυχα καύσιμα, όχι ανθρώπινη ενέργεια.

3. Είναι γνωστό ότι οι διακεκριμένες θέσεις στην κοινωνία, η επιστήμη και η τεχνολογία είναι κατ' εξοχήν στη δικαιοδοσία των ανδρών. Αυτό επηρεάζει την κατεύθυνση της επιστημονικής έρευνας και των εφαρμογών της σε όλους τους τομείς, και στον ενεργειακό τομέα. Οι προσπάθειες για τη βελτίωση της θέσης της γυναίκας στη λήψη ενεργειακών προγραμματικών αποφάσεων, κάνοντας σαφή χρήση των επιστημονικών γνώσεων, είναι ελάχιστες.

4. Η λήψη των αποφάσεων στον ενεργειακό τομέα έχει δώσει το προβάδισμα στην ενέργεια μεγάλης κλίμακας και υψηλής τεχνολογίας, για να παρέχει ηλεκτρισμό και φωταέριο στους λίγους που έχουν τη δυνατότητα να επωφεληθούν. Συχνά, τα διεθνή αναπτυξιακά προγράμματα δεν έχουν αξιολογήσει επαρκώς τις ενεργειακές ανάγκες δισεκατομμυρίων ανθρώπων και ιδιαίτερα των γυναικών.
5. Το καθεστώς είναι προκατειλημμένο υπέρ των κοινωνικο-οικονομικών ομάδων οι οποίες έχουν πρόσβαση στις ενεργειακές πηγές «υψηλής τεχνολογίας» και κάνει διακρίσεις ενάντια στην απέραντη πλειοψηφία του παγκόσμιου πληθυσμού που δεν έχει πρόσβαση στις τεχνολογίες αυτές. Αυτή η κατάσταση είναι ιδιαίτερα έντονη στις αναπτυσσόμενες χώρες, όπου ένα μεγάλο μέρος των «φτωχότερων από τους φτωχούς» είναι τα αγροτικά και αστικά νοικοκυριά που διευθύνονται από γυναίκες. Για τις γυναίκες αυτές ενέργεια δεν σημαίνει ηλεκτρισμός, φωτισμός, θέρμανση κλπ, αλλά ανθρώπινη κινητική ενέργεια (μεταβολική) και στην καλύτερη περίπτωση πρόσβαση σε μικρής κλίμακας ενεργειακές τεχνολογίες, βασισμένες ως επί το πλείστον στην βιομάζα, οι οποίες θεωρούνται περιφερειακές.
6. Πολλή συχνά οι γυναίκες θεωρούνται ότι δεν έχουν την ικανότητα να εφαρμόσουν τις γνώσεις τους για την επίλυση ενεργειακών προβλημάτων και ότι τις λείπουν οι διαπραγματευτικές ικανότητες που είναι απαραίτητες για το σχεδιασμό και την εφαρμογή ενεργειακών αρχών και μεταρρυθμίσεων. Υπάρχει, επίσης, το επιχείρημα ότι οι γυναίκες δεν είναι τεχνολόγοι και ότι δεν είναι ικανές (ακόμα κι όταν τις παρέχετε η κατάλληλη υποστήριξη) στην κατασκευή, την λειτουργία και την διατήρηση επιτηδευμένων τεχνολογιών.

Για τους λόγους αυτούς, οι σχεδιαστές των ενεργειακών πολιτικών αγνοούν παντελώς (ή στην καλύτερη περίπτωση δίνουν πολύ μικρή σημασία) τους ρόλους των δύο φύλων στη διαχείριση των ενεργειακών πόρων. Όμως, ένας αποτελεσματικός ενεργειακός σχεδιασμός χρειάζεται να αναγνωρίσει αυτή τη δυναμική και να λάβει υπ' όψιν τις ιδιαίτερες ανάγκες και τα ενδιαφέροντα των γυναικών.

Σε μια κοινωνία ΑΠΕ η οπτική του φύλου είναι σημαντική. Το θέμα «γυναίκα και ενέργεια» απαιτεί τεχνολογικές και στρατηγικές πολιτικές λύσεις συγχρόνως. Η ύπαρξη ισχυρής σύνδεσης ανάμεσα στις γυναίκες, την ενέργεια και την αειφόρο ανάπτυξη γίνεται όλο και πιο κατανοητή από τους διεθνείς οργανισμούς. Η ημερήσια διάταξη 21, στο Συνέδριο των Ηνωμένων Εθνών για το Περιβάλλον και την Ανάπτυξη που έγινε το

1992 στο Ρίο Ντε Τζανέιρο της Βραζιλίας, καθούσε τις κυβερνήσεις να υλοποιήσουν προγράμματα για τις φιλικές προς το περιβάλλον τεχνολογίες, παίρνοντας συμβουλές από τις γυναίκες για καθαρό νερό, αποδοτικά καύσιμα και επαρκή υγιεινή. Στο Διεθνές Συνέδριο Ανανεώσιμης Ενέργειας, που έγινε στη Φλωρεντία της Ιταλίας, τον Σεπτέμβριο του 1998, προτάθηκε να ξεκινήσει μια παγκόσμια αξιολόγηση για την οπτική του φύλου στον ενεργειακό τομέα, για να υπολογιστεί το επίπεδο των γνώσεων στο θέμα αυτό.

Χρειάζεται καλύτερη αντίληψη σχετικά με το πώς οι λύσεις των ΑΠΕ επηρεάζουν διαφορετικά τους άντρες και τις γυναίκες, ώστε να γίνεται καλύτερη κατανομή των διαθέσιμων ενεργειακών πόρων. Η κοινωνία της αειφόρου ενέργειας θα πρέπει να αναπτύσσει και να προσφέρει τεχνολογίες που θα καλύπτουν τις κρίσιμες ανάγκες των γυναικών, όπως τις προσδιορίζουν οι ίδιες οι γυναίκες.

3. Οι ρόλοι των δύο φύλων στον ενεργειακό τομέα

Οι ενεργειακές ανάγκες των γυναικών ποικίλουν ανάλογα με τον τόπο κατοικίας τους (αγροτικές ή αστικές περιοχές), το στάδιο της οικονομικής τους ανάπτυξης και την οικονομική τους ανεξαρτησία. Ο ρόλος των γυναικών στον ενεργειακό τομέα κρίνεται σχεδόν αποκλειστικά σε σχέση με την οικιακή χρήση της ενέργειας. Υπάρχουν μελέτες που τονίζουν την ανάγκη για βαθύτερη κατανόηση των γυναικείων αναγκών και σε άλλους τομείς (γεωργία, μεταφορές, βιομηχανία) και στον ίδιο τον ενεργειακό τομέα (παραγωγή καυσόξυλων, πώληση αερίου, συμμετοχή στην έρευνα). Χρειάζεται βαθύτερη ανάληψη των γυναικείων αναγκών μέσα από μελέτες, πιλοτικές εφαρμογές και μοντελοποίηση των μακροπρόθεσμων πολιτικών.

Οι αναλυτές των θεμάτων της διεθνούς ανάπτυξης έχουν από καιρό υποψιαστεί ότι οι γυναίκες είναι η ομάδα που επηρεάζεται περισσότερο από την έλλειψη ενέργειας και την σχετιζόμενη με αυτήν υποβάθμιση του περιβάλλοντος, ιδίως στις χώρες του τρίτου κόσμου. Στις χώρες αυτές οι γυναίκες παίζουν πολύ σημαντικό ρόλο στον τομέα της ενέργειας, και μάλιστα διπλό: αφ' ενός είναι οι ίδιες οι κύριοι παραγωγοί ενέργειας και αφ' ετέρου οι κατ' εξοχήν καταναλωτές της, γιατί το μεγαλύτερο μέρος της ενέργειας καταναλώνεται στον οικιακό τομέα και οι γυναίκες ως γνωστόν είναι οι διαχειρίστριες των νοικοκυριών.

Η παραδοσιακή παραγωγή βιομάζας είναι βασική εργασία και πηγή εισοδήματος για τις γυναίκες. Παράλληλα η βιομάζα χρησιμοποιείται για οικιακή χρήση, κυρίως για θέρμανση και μαγείρεμα και οι γυναίκες απαιτούν αυτή να είναι χωρίς μεγάλο κόπο, βολική και ασφαλή. Οι γυναίκες χρειάζονται πρόσβαση σε πηγές ενέργειας για να ικανοποιήσουν τις ανάγκες τους για τροφή, κατάλυμα, πόσιμο νερό, υπηρεσίες υγείας και εργασία και για να βελτιώσουν τις συνθήκες διαβίωσης της οικογένειάς τους. Ένα σημαντικό μερίδιο της οικονομικής και «ενεργειακής» συνεισφοράς των γυναικών είναι αόρατο, απλήρωτο, μη αναγνωρισμένο και του αποδίδεται μικρότερη αξία, γεγονός που έχει ως αποτέλεσμα να δίδεται λιγότερη προσοχή στην τεχνολογική ανάπτυξη και επένδυση για την βελτίωση

της εργασίας των γυναικών. Στις αγροτικές περιοχές, οι γυναίκες ξοδεύουν δυσανάλογα περισσότερο χρόνο από τους άνδρες στις δραστηριότητες επιβίωσης (συλλογή και μεταφορά καυσόξυλων, άντληση και μεταφορά πόσιμου νερού, επεξεργασία τροφών κ.ά). Οι γυναίκες χρειάζονται την ανανεώσιμη ενέργεια για να ικανοποιήσουν τις ανάγκες τους για λιγότερη εργασία και ανθρώπινη ενέργεια, για όλες αυτές τις κοπιαστικές και χρονοβόρες εργασίες.

Επειδή οι γυναίκες είναι οι βασικοί προμηθευτές των παραδοσιακών ενεργειακών πόρων, έχουν σημαντική εμπειρία στη χρήση και τη διαθεσιμότητα των καυσίμων. Εδώ και αιώνες οι γυναίκες διαχειρίζονται τα δάση και χρησιμοποιούν τα δασικά προϊόντα για καύσιμα και ζωοτροφές και έχουν αναπτύξει αειφόρους μεθόδους διαχείρισης των οικοσυστημάτων που τώρα απειλούνται. Αυτό το είδος γνώσης αποτελεί σημαντική συνεισφορά των γυναικών στον ενεργειακό σχεδιασμό.

Αλλά και στις σύγχρονες κοινωνίες οι γυναίκες των αστικών κέντρων παίζουν σημαντικό ρόλο στη διαχείριση της ενέργειας. Επειδή αυτές εξακολουθούν ακόμη να κάνουν το μεγαλύτερο μέρος του νοικοκυριού (μαγείρεμα, πλύσιμο ρούχων και πιάτων, σιδέρωμα, μπάμιο παιδιών, καθαριότητα κλπ), είναι βασικοί συντελεστές στην πολιτική εξοικονόμησης ενέργειας. Επίσης, καθορίζουν σε μεγάλο βαθμό την αιχμή φορτίου, ανάλογα με τις ώρες και τις ποσότητες της καταναλω-

σκόμηνς ενέργειας.

Οι γυναίκες έχουν μικρότερο εισόδημα από τους άνδρες, άρα η τιμή της ενέργειας τις αφορά άμεσα, γιατί καθορίζει την πρόσβασή τους σε αυτήν και επομένως ένα σημαντικό μέρος του χρόνου και του εισοδήματός τους. Τα ενεργειακά έξοδα επηρεάζουν σημαντικά τον οικογενειακό προϋπολογισμό και μπορούν να μειώσουν το ποσό των χρημάτων που διατίθενται για άλλες ανάγκες. Έτσι, οι γυναίκες μπορούν να παρέχουν πολύτιμες πληροφορίες για την πολιτική της κοστολόγησης της ενέργειας. Οι γυναίκες παίζουν και εκπαιδευτικό ρόλο, καθώς αυτές βασικά διαμορφώνουν τις μελλοντικές καταναλωτικές συνήθειες των παιδιών τους και την απόκτηση περιβαλλοντικής και ενεργειακής συνείδησης από αυτά.

Ο σχεδιασμός των μέσων μαζικής μεταφοράς στα αστικά κέντρα χρειάζεται, επίσης, να λάβει υπ' όψιν τις μεταφορικές ανάγκες των γυναικών, οι οποίες συνήθως κάνουν συχνότερες και μικρότερες διαδρομές σε σχέση με τους άνδρες, στις οποίες πολλοί μεταφέρουν και τα παιδιά τους, για τα οποία απαιτούν μεγαλύτερη ασφάλεια. Με αυτό το «μεταφορικό μοντέλο» οι γυναίκες προσπαθούν να ισορροπήσουν την εργασία και την οικογένεια. Επίσης, οι γυναίκες των μεγαλουπόλεων είναι συχνά θύματα επιθέσεων και βίας, γι' αυτό απαιτούν καλύτερο ηλεκτροφωτισμό των δρόμων και των κοινόχρηστων χώρων.

Τελευταίος, αλλά όχι έσχατος σε σημαντικότητα, και μοναδικός ρόλος όλων των γυναικών του κόσμου, που επηρεάζει σημαντικά την παγκόσμια κατανάλωση ενέργειας είναι ότι οι γυναίκες γεννούν παιδιά, δηλαδή νέους καταναλωτές ενέργειας. Έχει παρατηρηθεί ότι σε όλες τις χώρες του κόσμου που σε μια συγκεκριμένη χρονική στιγμή ο ρυθμός των γεννήσεων έχει πτωτική τάση, η επίσημη κατά κεφαλήν κατανάλωση της ε-

ΓΥΝΑΙΚΕΣ	ΑΝΔΡΕΣ
Είναι παραγωγοί ενέργειας σε ποσοστό 90%	Είναι παραγωγοί ενέργειας σε ποσοστό 10%
Δαπανούν αόρατο χρόνο για τις εργασίες επιβίωσης σε ποσοστό 90%	Δαπανούν αόρατο χρόνο για τις εργασίες επιβίωσης σε ποσοστό 10%
Χρησιμοποιούν την ενέργεια που παράγουν οι ίδιες και την δική τους ενέργεια	Χρησιμοποιούν μηχανική, ζωική και την δική τους ενέργεια
Αποφασίζουν για ομαδικά και μεμονωμένα θέματα ενέργειας	Αποφασίζουν για συλλογικά θέματα ενέργειας
Επωφεληθούν από παράταση, πίστωση, εκπαίδευση σε ποσοστό 10%	Επωφεληθούν από παράταση, πίστωση, εκπαίδευση σε ποσοστό 90%
Είναι ιδιοκτήτριες μικρών επιχειρήσεων	Είναι ιδιοκτήτες μεγάλων επιχειρήσεων
Έχουν μικρό εισόδημα	Έχουν μεγάλο εισόδημα
Έχουν μικρή αγροτική ιδιοκτησία	Έχουν μεγάλη αγροτική ιδιοκτησία
Κάνουν πολλή και μικρές διαδρομές στις αστικές μετακινήσεις	Κάνουν λίγες και μεγάλες διαδρομές στις αστικές μετακινήσεις
Είναι υπεύθυνες για το νοικοκυριό	
Είναι θύματα βίας	
Εκπαιδεύουν τις μελλοντικές γενιές	
Γεννούν παιδιά (νέους καταναλωτές ενέργειας)	
Είναι πιο υπεύθυνες	
Ενδιαφέρονται και επηρεάζονται περισσότερο	

νέργειας είναι αυξανόμενη. Μια ανάλυση στοιχείων του ΟΗΕ τα τελευταία 30 χρόνια δείχνει ότι ο ετήσιος ρυθμός αύξησης του πληθυσμού έχει μια παρόμοια και δυναμική εξάρτηση από τον ετήσιο ρυθμό της κατά κεφαλήν κατανάλωσης ενέργειας στις περισσότερες αναπτυσσόμενες χώρες. Κατά συνέπεια, η κατά κεφαλήν κατανάλωση ενέργειας είναι μια χρήσιμη αντιπροσωπευτική μονάδα μέτρησης των πολλών παραγόντων που επηρεάζουν την αύξηση του πληθυσμού (χειραφέτηση των γυναικών, πρότυπα ζωής, μόρφωση κλπ.).

Οι διαφορετικοί ρόλοι των δύο φύλων στον ενεργειακό συνοψίζονται στον ακόλουθο πίνακα.

Επειδή οι ρόλοι των φύλων και οι παραδόσεις στον τομέα της ενέργειας έχουν εν πολλοίς αγνοηθεί, το παγκόσμιο δυναμικό των ΑΠΕ έχει επηρεαστεί αρνητικά. Γι' αυτό τα προγράμματα ΑΠΕ και ΟΧΕ πρέπει να συμπεριλάβουν τις γυναίκες στις ομάδες - στόχους, διαφορετικά είναι καταδικασμένα να αποτύχουν.

4. Επιπτώσεις

Η μη αναγνώριση του διαφορετικού ρόλου των γυναικών και η λανθασμένη εκτίμηση των αναγκών τους ή η πλήρης άγνοια αυτών έχει επιπτώσεις στην ενέργεια, το περιβάλλον και τη ζωή των ίδιων των γυναικών.

Η έλλειψη προσοχής στην εγχώρια γνώση των γυναικών για τη διαχείριση των ενεργειακών πόρων έχει συχνά ως αποτέλεσμα την εισαγωγή και επιβολή «βελτιωμένων» τεχνολογιών οι οποίες είναι κατώτερες από τις παραδοσιακές μεθόδους. Η επιτυχία των ενεργειακών προγραμμάτων στηρίζεται όχι μόνον στην τεχνική εφαρμογή, αλλά και σε παράγοντες ό-

πως η πρόσβαση στις πρώτες ύλες, η μικρή κτηματική περιουσία, ο έλεγχος της συγκομιδής, η πρόσβαση στο πιστωτικό (τραπεζικό) σύστημα κ.ά. Η παράταση της πίστωσης είναι από τις πιο αποτελεσματικές στρατηγικές που διευκολύνουν τις γυναίκες να αποκτήσουν πρόσβαση στις ενεργειακές πηγές «υψηλής τεχνολογίας».

Η Παγκόσμια Τράπεζα και άλλοι διεθνείς οργανισμοί κάνουν εκτιμήσεις της ενεργειακής ζήτησης που απαιτείται για την σταθεροποίηση του παγκόσμιου πληθυσμού στα 10 - 20 δισεκατομμύρια στην χρονική περίοδο 2100 έως 2150, με ταυτόχρονη αύξηση του επιπέδου ζωής των αναπτυσσόμενων χωρών. Εκτιμούν ότι θα χρειαστεί μία ουσιαστική αύξηση της κατά κεφαλήν κατανάλωσης ενέργειας (νερό, υλικά, κλπ.) και εκπονούν σενάρια για την κάλυψή της μέσω της κεφαλαιοποίησης των εγχώριων πηγών ενέργειας. Σπουδαιότητα δίνεται και στην ανάγκη περιορισμού των εκπομπών άνθρακα, εξ αιτίας της ανησυχίας για την αύξηση της θερμοκρασίας της γης. Η βελτίωση της ενεργειακής αποδοτικότητας και η ανάγκη εκμετάλλευσης όλων των πηγών ενέργειας είναι κρίσιμες, για να αποκτήσουν και οι αναπτυσσόμενες χώρες ένα βιώσιμο μέλλον με βελτιωμένα πρότυπα διαβίωσης.

Λόγω της αύξησης του πληθυσμού και της οικονομικής ανάπτυξης, η ζήτηση για βιομάζα στις αναπτυσσόμενες χώρες βρίσκεται πολύ μακράν της προσφοράς και οι γυναίκες υπερεκμεταλλεύονται τις όλο και πιο σπανίζουσες αυτές πηγές απλώς για να επιβιώσουν. Οι βελτιώσεις στην αποδοτικότητα της ενέργειας και η αυξανόμενη χρήση των ΑΠΕ μπορούν να βοηθήσουν τις γυναίκες να ισορροπήσουν τις άμεσες βιοτικές τους ανάγκες και τα μακροπρόθεσμα οικολογικά προβλήματα. Επί πλέον, η χρήση αυτών των καυσίμων συνεισφέρει σε περι-

βαλλόντικα προβλήματα (αλλοίωση του κλίματος, υποβάθμιση του εδάφους, αποψίλωση των δασών, ερήμωση των καλλιεργουμένων

εκτάσεων και μόλυνση της ατμόσφαιρας).

Η χρήση ξύλου και κοπριάς για τις ενεργειακές ανάγκες του νοικοκυριού δημιουργεί εσωτερική ατμοσφαιρική ρύπανση που οδηγεί σε σοβαρά προβλήματα υγείας. Οι γυναίκες και τα παιδιά που βρίσκονται στο σπίτι για μεγάλες χρονικές περιόδους γύρω από το τζάκι εκτίθενται σε υψηλές συγκεντρώσεις σωματιδίων, μονοξειδίου του άνθρακα και άλλων στοιχείων που μοιλύνουν τον εισπνεόμενο αέρα και προκαλούν αναπνευστικά νοσήματα.

Η σημαντικότερη, όμως, επίπτωση της ενέργειας στη ζωή των γυναικών, και μάλιστα καθοριστική, είναι η απειλευθέρωση του χρόνου τους και η ανάπαυσή τους. Ο χρόνος και η σωματική ενέργεια που δαπανάται από τις γυναίκες του τρίτου κόσμου για την εκτέλεση των εργασιών επιβίωσης είναι ένας από τους βασικούς φραγμούς που εμποδίζουν την πρόοδό τους, καθώς δεν αφήνει καθόλου χρόνο (ούτε ψυχική διάθεση, αλληά και σωματικές δυνάμεις) για παραγωγική εργασία, εκπαίδευση, συμμετοχή στα κοινά ή άλλης δραστηριότητες πέρα από αυτές που είναι απαραίτητες για την επιβίωση. Προφανώς δεν γίνεται λόγος για ανάπαυση, πολλή δε μάλλον για διασκέδαση. Τα κορίτσια είναι πιθανότερο να μένουν στο σπίτι για να βοηθούν στις δύσκολες και χρονοβόρες δουλειές του νοικοκυριού, παρά να πηγαίνουν σχολείο, ενώ οι ενήλικες γυναίκες είναι ήδη παραφορτωμένες. Έτσι διαιωνίζεται η γυναικεία φτώχεια και η έλλειψη δύναμης των γυναικών.

Η απειλευθέρωση των γυναικών των αναπτυγμένων χωρών βασίζεται κατά ένα μεγάλο μέρος στην εξάπλωση του ηλεκτρισμού και στην ύπαρξη τόσων «ηλεκτρικών σκιάβων» που κάνουν τις άχαρες, δύσκολες και χρονοβόρες δουλειές του νοικοκυριού. Στους περισσότερους από εμάς δεν είναι άγνωστη η εικόνα της νοικοκυράς (μητέρας ή γιαγιάς μας) που κουβαλούσε νερό από τη βρύση του χωριού, έπλενε στη σκάφη, ζύμωνε, φούρνιζε, σιδέρωνε με κάρβουνα, πήγαινε στο χωράφι με τα πόδια και γενικά έκανε ένα σωρό δουλειές χρησιμοποιώντας την σωματική της δύναμη. Κάθε φορά που βάζω πλυντήριο και συγχρόνως μαγειρεύω και κάνω και μια έρευνα στο internet, ευχαριστώ σιωπηρά τους εφευρέτες όλων αυτών των συσκευών για την ελευθερία που μου προσέφεραν (εντάξει, τελικά καίω το φαγητό, γιατί ξεχνιέμαι στο internet).

5. Τί πρέπει να γίνει;

Από τα προηγούμενα, έγινε φανερό ότι χρειάζεται να αναπτυχθεί η «οπτική του φύλλου» στον ενεργειακό τομέα, διότι :

- Οι ενεργειακές ανάγκες των γυναικών παραβλέπονται.
- Υπάρχει έλλειψη ευαισθησίας για τις ανάγκες των γυναικών στον σχεδιασμό ενεργειακών διαδικασιών, πολιτικών και προγραμμάτων.
- Ο ενεργειακός τομέας είναι ανδροκρατούμενος, με λίγες μόνο γυναίκες σε θέσεις κλειδιά που μπορούν να παίρνουν αποφάσεις.

Γι' αυτό οι γυναίκες πρέπει να :

- Δημιουργήσουμε μία στρατηγική παρουσία που να αντιπροσωπεύει τα ενδιαφέροντά μας.
- Αυξήσουμε την ευαισθησία των ανδρών όσον αφορά τις ενεργειακές μας ανάγκες.
- Αναπτύξουμε τις ικανότητές μας για να διαμορφώσουμε τις δικές μας επιλογές.
- Επιμορφωθούμε και εκπαιδευτούμε στη διαχείριση των ενεργειακών πόρων.
- Ενημερωθούμε για τις σύγχρονες ενεργειακές τεχνολογίες.
- Συγκροτήσουμε ομάδες πίεσης και κινήματα για την προώθηση των ήπιων μορφών ενέργειας.
- Συσφίξουμε τους δεσμούς μας με άλλα κινήματα (π.χ. περιβαλλοντικό, αντιπυρηνικό).
- Επεκτείνουμε τα δίκτυα των γυναικείων οργανώσεων.
- Υιοθετήσουμε άλλο αναπτυξιακό και ενεργειακό πρότυπο.

6. Συμπεράσματα

Η ύπαρξη ενεργειακών πόρων είναι μια κρίσιμη ανάγκη σε κάθε κοινωνία. Οι σημερινές γενιές θωρούν τη ροή της ενέργειας, με το απλό γύρισμα ενός διακόπτη, σαν κάτι το αυτονόητο και εντελώς φυσιολογικό. Η διατήρηση του σημερινού ενεργειακού και αναπτυξιακού μοντέλου και η επέκτασή του και στις αναπτυσσόμενες χώρες οδηγεί σε ανεξέλεγκτη κατάναλωση της ενέργειας, ένταση των ανταγωνισμών, ταχεία εξάντληση των ορυκτών καυσίμων και υποβάθμιση του περιβάλλοντος. Χρειάζεται, επομένως, ένα νέο μοντέλο στη διαχείριση της ενέργειας. Η ΟΧΕ και οι ΑΠΕ αναγνωρίζονται ως η μόνη λύση στο πρόβλημα της αειφόρου ανάπτυξης. Η διάδοση και εξάπλωση των ΑΠΕ και η συνεισφορά τους στο σύνολο της παραγόμενης ενέργειας είναι μηδαμινή προς το παρόν, όμως η ανανεώσιμη ενέργεια θα παίξει όλο και σημαντικότερο ρόλο στις ανεπτυγμένες και αναπτυσσόμενες χώρες στο μέλλον. Οι διαφορετικές συνέπειες της γενικευμένης χρήσης των ΑΠΕ στις γυναίκες και τους άνδρες μόλις και μετά βίας έχουν εξεταστεί, παρόλο που οι ρόλοι των γυναικών και τα ενδιαφέροντά τους στην παραγωγή και χρήση της ενέργειας έχουν πλήρως τεκμηριωθεί. Η εμπειρία σε άλλους τομείς δείχνει ότι οι γυναίκες παίζουν σημαντικό ρόλο στην αειφόρο ανάπτυξη της ενέργειας.

Η πρόσβαση της γυναίκας σε πιο αποτελεσματικές και φιλικές προς το περιβάλλον πηγές ενέργειας θα της εξοικονομήσει περισσότερο χρόνο, θα της αποφέρει εισόδημα και θα βελτιώσει την υγεία της και τις συνθήκες διαβίωσης της ίδιας και της οικογένειάς της.

Επειδή η αύξηση της καταναθισκομένης ενέργειας επηρεάζει άμεσα την καταπολέμηση της φτώχειας, υπάρχει μεγάλη κινητικότητα εθνικών, περιφερειακών και τοπικών γυναικείων οργανώσεων και πρωτοβουλιών για την προώθηση αλληαγών στην ενεργειακή πολιτική. Όταν οι γυναίκες πείθονται για την ωφελιμότητα και την εξυπηρετικότητα μιας νέας ενεργειακής τεχνολογίας, συγκροτούν μια δυναμική ομάδα πίεσης για να πείσουν όλο το νοικοκυριό ή την κοινωνία να επενδύσουν τους αναγκαίους πόρους για να κάνουν το πρόγραμμα να δουλέψει. Αντίθετα, όταν πειστούν για τα αρνητικά αποτελέσματα και τις απειλές τις τεχνολογίας στην επιβίωσή τους, τότε είναι εξ ίσου ισχυρές στην παρεμπόδιση των υποτιθεμένων «βελτιώσεων».

Η ανεργία, η ανεργία των γυναικών και η εργασιακή προσωρινότητα ως κοινωνικά διακυβεύματα

Σούλα Αντωνίου
Κοινωνιολόγος - Πανεπιστημιακός
Α' Αντιπρόεδρος του Σ.Ε.Ε.

«Βλέπω τους εμπόρους να εισπράττουν σκύβοντας στο κέρδος των δικών τους πωμάτων. Βλέπω την αλληλεγγύη των κρυφών νοσημάτων».

Ο. Εθύτης

Η απαίτηση των γυναικών να τους αναγνωριστεί η ισότιμη με τους άνδρες συμμετοχή τους στη κοινωνική ζωή και τον πολιτικό βίο, όντας στερημένες νομικών και πολιτικών δικαιωμάτων και αποκλεισμένες θεσμικά από πλείστα όσα επαγγέλματα, καθώς και η αξίωσή τους να έχουν ίση με τους άνδρες μισθολογική μεταχείριση, όσες απ' αυτές τύχαινε να εργάζονται είτε στη βιομηχανία, είτε στο τομέα των υπηρεσιών, τις ώθησε να οργανωθούν και οργανωμένες κατά κλάδους να διεκδικήσουν δυναμικά τα δικαιώματά τους στην κοινωνία,

εξ ου και το σύνθημα του γυναικείου κινήματος της εποχής του μεσοπολέμου, ίση αμοιβή για ίση εργασία και δικαίωμα σε κάθε εργασία. Στη βάση αυτής της αναγκαιότητας ιδρύθηκε το 1924, προς ενίσχυση του γυναικείου κινήματος, από μία ευάριθμη αθήνα κοινωνικά δραστήρια ομάδα νέων γυναικών επιστημόνων ο «Σύνδεσμος Ελληνίδων Επιστημόνων», που στους σκοπούς του είχε την άρση όλων των δυσμενών για τις γυναίκες διακρίσεων.

Μετά από πολυπόνοους, μακροχρόνιους και συντονισμένους αγώνες, οι γυναίκες πέτυχαν προοδευτικά να αποκτήσουν το πολυπόθητο αγαθό της «ισότητας των δυο φύλων» δηλαδή την ισοτιμία τους. Γιατί η ισότητα παραμένει ακόμα ένα κοινωνικό αιτούμενο και ως τέτοιο δεν εξαντλείται με την αναγνώριση νομικής και πολιτικής φύσεως δικαιωμάτων.

Μια λοιπόν που στην τρέχουσα γλώσσα μιλάμε για ισότητα, τα ερωτήματα που ανακύπτουν είναι τα εξής: α) η τυπική ισότητα εξασφάλισε στις γυναίκες ισότητα ευκαιριών σ' όλα τα επίπεδα της συλλογικής ζωής; β) μήπως ακόμα σήμερα, παρά τη διακηρυγμένη ισότητα υπάρχουν δυσμενείς σε βάρος των γυναικών διακρίσεις, έστω και αν οι γυναίκες είναι κάτοχοι ισοδύναμων με τους άνδρες προσόντων; Και αν ναι, τότε που οφείλονται αυτές; γ) μήπως αυτές οφείλονται στον κοινωνικά προσδιορισμένο και ιδεολογικά διαφοροποιημένο ρόλο των δύο φύλων, που σε περιόδους κρίσης του συστήματος, γίνονται ακόμα εμφανέστερες;

Αν για την οικονομία της συζήτησης δεχθούμε ότι βασικός παράγοντας διαιώνισης των διακρίσεων είναι οι ιστορικά διαμορφωμένες νοοτροπικές δομές, τότε αγόμεθα στο συμπέρασμα, ότι οι νοοτροπικές δομές είναι αυτές που παγιώνουν «στάσεις» και κατασκευάζουν στερεότυπα, τα οποία όντας

δυσδιάλυτα το χρόνο, αναπαράγουν τον τρόπο σκέψης, αντίληψης και κρίσης και κατευθύνουν τις κοινωνικές επιλογές και αποφάσεις της ανδροκρατούμενης κοινωνίας.

Η έννοια «κοινωνικό φύλο» (gender) που εισήχθη στις γυναικείες σπουδές στη δεκαετία του 1970, με σκοπό να δείξει ότι η «κατωτερότητα», η «αδυναμία», η «υποταγή» των γυναικών δεν είναι βιολογικό δεδομένο, αλλιά προϊόν κοινωνικο-

πολιτισμικών και πολιτικών σχέσεων, μια ιστορική κατασκευή που αντανακλά το ιεραρχικό περιεχόμενο αυτών των σχέσεων. Τότε στη βάση αυτής της αναγνώρισης, οι αποκρυσταλλωμένες στο χρόνο νοοτροπικές δομές, συνεργούντων των νέων οικονομικών συνθηκών, αποβαίνουν για τις γυναίκες «φυλακές μακράς διάρκειας», για να χρησιμοποιήσουμε μια έκφραση του F. Braudel. Και αυτό γιατί περιορίζουν σε αν-

συχνητικό βαθμό το γυναικείο δυναμισμό, καθώς μειώνουν την ισάριθμη με τους άνδρες συμμετοχή τους, στα κοινωνικά, οικονομικά και δημόσια αγαθά.

Έχοντας ως αφετηρία εκκίνησης των συλλογισμών μας, τους ως άνω προβληματισμούς, θα επιχειρήσουμε, αξιοποιώντας το πραγματολογικό υλικό που έχουμε στη διάθεσή μας, να συγκροτήσουμε μία «υπόθεση εργασίας». Προς την κατεύθυνση αυτή τα στατιστικά δεδομένα, ως γλώσσα των αριθμών και τα συμπραζόμενα που απορρέουν απ' αυτά, μπορούν αξιοηγημένα, να αποτελέσουν αποδεικτικά τεκμήρια, τα οποία θα μας οδηγήσουν σε κάποια πρώτα συμπεράσματα. Από τις πρόσφατες έρευνες της «Eurostat» και των άλλων στατιστικών υπηρεσιών διαπιστώνει κανείς τα ακόλουθα:

- α) Το 88,7% των Ελληνίδων έχει τελειώσει τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση, έναντι του 79,4% των ανδρών.
- β) Στην τριτοβάθμια εκπαίδευση το 51% είναι γυναίκες, εκ' των οποίων το 73,5% ακολούθησαν κλασικές και θεωρητικού τύπου σπουδές, ενώ το 37,2% θετικές και πρακτικές επιστήμες.
- γ) Οι γυναίκες σε ποσοστό 15,5% πλήττονται από την ανεργία έναντι του 6,4% των ανδρών.
- δ) Οι Ελληνίδες κατέχουν στην Ευρώπη των 15 κρατών-μελών, το υψηλότερο ποσοστό ανεργίας και το τρίτο κατά σειρά στην Ευρώπη των 25 μετά την Πολωνία με 19,1% και την Σλοβακία με 16,6%.
- ε) Το ποσοστό γυναικών στη χώρα μας που είναι στελέχη επιχειρήσεων ή κατέχουν θέσεις υψηλής ευθύνης δεν υπερβαίνει το 25,8%, ενώ η διαφορά μισθού ανάμεσα στα δύο φύλα έχει περιοριστεί στο 10%.

στ) Οι Ελληνίδες έχουν μειωμένη εκπροσώπηση τόσο στο κοινοβούλιο, όσο και στα κέντρα λήψης των πολιτικών αποφάσεων.

ζ) Τα ποσοστά ανεργίας, ανά επίπεδο εκπαίδευσης, σύμφωνα με τα στοιχεία της Ε.Σ.Υ.Ε., δείχνουν ότι οι κάτοχοι μεταπτυχιακών και διδακτορικών τίτλων σπουδών, μαστιζονται από την ανεργία, σε ποσοστό 8,5% οι πτυχιούχοι των Α.Ε.Ι. και σε 7% οι κάτοχοι διδακτορικού διπλώματος.

η) Στους καταλόγους του Ο.Α.Ε.Δ. είναι εγγεγραμμένοι, χωριστά απ' αυτούς που δεν έχουν δηλωθεί, 4.000 άνεργοι επιστήμονες κάτοχοι διδακτορικού διπλώματος.

Από τα παρατεθέντα στοιχεία, άγεται κανείς αβίαστα στο συμπέρασμα, ότι οι γυναίκες, έστω και αν υπερτερούν αριθμητικώς των ανδρών, τόσο στη μέση όσο και στην ανώτατη εκπαίδευση, έχουν μειωμένη συμμετοχή στην αγορά εργασίας, περιορισμένες ευκαιρίες ιεραρχικής ανέλιξης και μικρή παρουσία στα κέντρα πολιτικών αποφάσεων.

Έχει ευρέως υποστηριχθεί ως εξήγηση του φαινομένου της ανεργίας των Ελληνίδων, η άποψη, ότι αυτή οφείλεται στο ότι σε μεγάλο ποσοστό οι Ελληνίδες ακολούθησαν κλασικές και γενικά ανθρωπιστικές επιστήμες. Η προσχώρηση σε μία τέτοια άποψη, εξυπνοεί, ότι η ζωή των ανθρώπων δεν πρέπει να αποκτήσει ένα ανθρωπιστικό περιεχόμενο με την αρχαιοελληνική του όρου έννοια, ως εκ τούτου δεν μας χρειάζονται οι (παιδ)αγωγοί μετάδοσης και καλλιέργειας των ανθρωπιστικών ιδεών. Η «απειλή» των ανθρωπιστικών ιδεών βρίσκεται στο ότι αυτές αποτελούν εσωτερικευόμενες παράγοντες αναστοχασμού, ενώ εξωτερικευόμενες, με τη συμπεριφορά και πράξη των ανθρώπων, θεσμίζουν με «το ποείν/πράττειν, παριστάνειν/λέγειν» (Κ. Καστοριάδης), ουσιαστικές σχέσεις. Ακόμα και στις περιπτώσεις που οι γυναίκες σπούδασαν θετικές και πρακτικές επιστήμες, αρκετές απ' αυτές μάλιστα απέκτησαν και μεταπτυχιακούς τίτλους σπουδών, που πιστοποιούν την εξειδίκευσή τους πάνω σε γνωστικά αντικείμενα σύγχρονων ενδιαφερόντων και τα οποία υποτίθεται ότι έχουν ζήτηση στην αγορά εργασίας, βρίσκουν μπροστά τους κλειστές τις θύρες της αγοράς. Και αυτό γιατί η αγορά για την κάλυψη των αναγκών της επιλέγει άτομα υποδεέστερων προσόντων άρα χαμηλότερου κόστους, είτε άνδρες. Πράγμα που σημαίνει ότι η απόκτηση τίτλων σπουδών υψηλού επιπέδου, που είναι μία επίπονη και χρονοβόρα εκπαιδευτική διαδικασία, δεν εγγυάται την χρησιμότητά τους στην αγορά εργασίας και δεν τους εξασφαλίζει εργασία. Αντίθετα τους προσφέρει ανεργία, υποαπασχόληση, εξευτελιστική ετεροαπασχόληση και γενικά φθηνές και ασταθείς ρύσεις στο πρόβλημα «εργασία». Επίσης άκριτα έχει υποστηριχθεί η άποψη, ότι η ανεργία και η εργασιακή προσωρινότητα, ως φαινόμενα της σύγχρονης πραγματικότητας, οφείλονται στην είσοδο των νέων τεχνολογιών στη παραγωγική διαδικασία. Επειδή εμείς δεν είμαστε ούτε «ρουδδιστές ούτε ειδωλολάτρες», αλλιά ούτε και «φετιχιστές

μοιρολάτρες» σύμφωνα με την έκφραση του Lukacs, είναι απαραίτητο να διευκρινίσουμε τα εξής:

Η τεχνολογία ως επίτευγμα του ανθρώπινου νου είναι εκ προοιμίου ουδέτερη, όπως ουδέτερο είναι και το σίδερο, η χρησιμοποίησή του όμως από τον άνθρωπο ως φονικού όπλου το έκανε διαφορετικό. Κατά την ίδια έννοια και η τεχνολογία όταν χρησιμοποιείται από τις επιχειρήσεις ως «μέσο» για την διευκόλυνση και την μείωση του χρόνου εργασίας των εργαζομένων και την αύξηση του ελεύθερου χρόνου τους και ό,τι συνεπάγεται, η αύξηση από πλευράς δημιουργικής αξιοποίησής του, τότε εξ' αποτελέσματος η τεχνολογία λειτουργεί υπέρ των ανθρώπων και γενικότερα της κοινωνίας. Όταν αντίθετα, η τεχνολογία χρησιμοποιείται από τις επιχειρήσεις με μοναδικό σκοπό την αύξηση των κερδών τους και τη συμπίεση του κόστους εργασίας και κατά προέκταση για την κα-

τάρηση εκατομμυρίων, θέσεων εργασίας, τότε εκ των πραγμάτων στρέφεται ευθέως εναντίον των εργασιακών προοπτικών των ανθρώπων, δημιουργεί μία κοινωνία χωρίς εργασία. Και ακριβώς αυτό συμβαίνει στις μέρες μας, που χαρακτηρίζονται σύμφωνα με την έκφραση του J. Rifkin από το «τέλος της εργασίας».

Είναι σαφές ότι το κριτήριο της αγοραίας κοινωνίας, δεν είναι ο άνθρωπος, ως μέτρο όλων των αξιών, αλλιά το χρήμα, η απόκτηση υπερμετρου κέρδους και η συσσώρευση στα χέρια ολίγων και ολιγοπωλίων αμύθητου πλούτου σε βάρος της εργασίας.

Δεδομένου ότι η παγκοσμιοποιημένη οικονομία με την χρήση των νέων τεχνολογιών και ειδικότερα των επικοινωνιών, οδήγησε στην απορύθμιση των εργασιακών σχέσεων, στις αθρόες απολήψεις εργαζομένων. Αυτό σημαίνει ότι στένεψε δραστικά τις όποιες ευκαιρίες όχι απλώς για εργασία αλλιά και για σταθερή εργασία, θέτοντας στο περιθώριο των κοινωνικών εξελίξεων ευρύτατες ομάδες πληθυσμού. Τα πρώτα θύματα της αγοραίας στρατηγικής είναι σύμφωνα με τα στατιστικά στοιχεία οι γυναίκες που κατέχουν το διπλάσιο από τους άνδρες ποσοστό στην ανεργία. Όπως είναι λογικό ο ποσοστιαίος αποκλεισμός του ενός φύλου από την αγορά εργασίας, μεγαλώνει τις όποιες ευκαιρίες για εργασία στο άλλο.

Η πραγματικότητα αυτή έρχεται εμμέσως πλην σαφώς να δηλώσει ότι οι γυναίκες δεν έχουν την ίδια κοινωνική αξία και χρησιμότητα με τους άνδρες. Έτσι στη μεταξύ τους συνάφεια και ενότητα, οι παραπάνω παράγοντες είναι αυτοί που προκάλεσαν πρωτίστως για τις γυναίκες, είτε την εκτεταμένη χρονικά και τη διευρυμένη χωρικά ανεργία, είτε την υποαπασχόληση και την ετεροαπασχόληση και που γενικά δημιούργησαν ένα καθεστώς εργασιακής προσωρινότητας, στο οποίο εν δυνάμει υποβόσκει η ανεργία.

Η εργασιακή προσωρινότητα καθώς και η ανεργία την οποία οι Bertam Gross και Stanley Moses ορίζουν «ως την κατάσταση όλων εκείνων που δεν εργάζονται, αλλιά είναι σε θέση να εργαστούν επί πληρωμή». Είναι φαινόμενα δυσλειτουργι-

κά διότι διαταράσσουν την προσδοκώμενη για κάθε πολιτισμικά προηγμένη κοινωνία, κοινωνική συνοχή, αλληλεγγύη και ενότητα. Αναπτύσσουν στους ανθρώπους ένα αίσθημα κοινωνικής ανασφάλειας και αβεβαιότητας για το παρόν και το μέλλον. Δεν είναι τυχαίο ότι στη Γερμανία, κατεξοχήν καπιταλιστική χώρα με αναπτυγμένο τον βιομηχανικό τομέα και το τομέα των υπηρεσιών, όπου επικρατούν οι σχέσεις μισθωτής εργασίας, το 30% των Γερμανών ζουν υπό συνθήκες εργασιακής προσωρινότητας, με ανοικτό ανά πάσα στιγμή το ενδεχόμενο της απόλυσης.

Στην Ιταλία, χώρα με αριστερή παράδοση, υπάρχουν 43 διαφορετικοί τύποι συμβάσεων, οι οποίοι αποβαίνουν παράγοντες διάσπασης της εργασιακής ενότητας και των κατακτήσεων των εργαζομένων. Αντίστοιχες πρακτικές εφαρμόζονται και στην Ισπανία. Είναι περιττό να λεχθεί ότι η ανασφαλής και εργασιακά αβέβαιη πραγματικότητα συνιστά ένα κοινωνικό διακύβευμα, με σοβαρές συνέπειες τόσο στο ψυχολογικό όσο και στο κοινωνικό επίπεδο. Η νεανική κατάθλιψη, οι νευρώσεις, η παραβατικότητα των νέων, η επιθετικότητα, η καταφυγή σε εξαρτησιογόνες ουσίες, ως φυγή από τη ζοφερή πραγματικότητα, ο κοινωνικός αποκλεισμός, το φαινόμενο των «νεόπτωχων», αποτελούν όψεις της σύγχρονης πραγματικότητας και ως τέτοιες φανερώνουν την απουσία ενός σταθερού άξονα ζωής. Το διάχυτο στη σύγχρονη κοινωνία αίσθημα κοινωνικής ανημπορίας και παθητικότητας, εξηγεί την έλλειψη του στοιχείου της αγωνιστικότητας, έστω και αν υπάρχουν, οι αντικειμενικοί εκείνοι παράγοντες για την εκδήλωσή του.

Οι ερμητικά κλειστές θύρες της αγοράς υποχρεώνουν ιδιαίτερα τους νέους ανθρώπους, να συστραφούν όλο και περισσότερο στο μικρόκοσμο της ιδιωτικής τους σφαίρας προσπαθώντας εκ των ενόντων να επιβιώσουν και όχι σπάνια με τη βοήθεια των συντάξεων των γονέων τους και να εκτονώσουν την κοινωνική τους δυσάρεσκεια σε ναρκισσιστικές φαντασιώσεις που προσφέρει το κατασκευασμένο τηλεοπτικό προϊόν. Επίσης αναζητούν στο διαδίκτυο απεγνωσμένα εργασιακές ευκαιρίες και μέσω αυτού συνάπτουν σχέσεις χωρίς εγγυημένη χρονική διάρκεια, αφού τα πάντα είναι ρευστά και αναλώσιμα.

Στο βαθμό που γίνονται κατανοητές οι αλυσιδωτές συνέπειες που προκαλεί το φαινόμενο της ανεργίας, οφείλουμε να εξετάσουμε το αντίστροφο της ανεργίας, την εργασία και να δούμε τη σημασία που έχει αυτή για τον άνθρωπο και την κοινωνία, προσεγγίζοντάς τη μέσα από την κοινωνική θεωρία.

Η εργασία έχει μία οντολογική και θεσμική διάσταση, αποτελεί ατομικό και κοινωνικό αγαθό, συνιστά δικαίωμα και αξία. Από την φιλοσοφική σκέψη και την θρησκευτική κοσμοθεώρηση έχει αναδειχθεί ο σημαντικός ρόλος της στη ζωή των ανθρώπων. Αναλυτικότερα, με την απόκτηση μιας σταθερής και αμειβόμενης θέσης εργασίας, ο άνθρωπος αλλιάζει τον εαυτό του, διευρύνει τις δυνατότητές του, συνειδητοποιεί τη θέση που κατέχει ως φορέας κοινωνικών ρόλων στην κοινωνία, εκ-

πληρώνει τους στόχους που έχει θέσει στη ζωή του και η κοινωνία, ως σύστημα σχέσεων, θέσεων και κοινωνικών ρόλων, προωθεί τους σκοπούς της. Ο Κ. Marx στο Αξ τόμο του «Κεφαλαίου» διατυπώνει μία ευρύτερη απ' αυτή, που θα δούμε παρακάτω, άποψη για την εργασία. Την θεωρεί «οικουμενική συνθήκη της ανθρώπινης ύπαρξης».

Μέσω της εργασίας ο άνθρωπος αποκτά τα αναγκαία εκείνα υλικά μέσα για να αντιμετωπίσει τις ανάγκες του βίου του, για να διαχειριστεί το παρόν του και για να προγραμματίσει το μέλλον του. Ταυτόχρονα, με την εργασία ο άνθρωπος έρχεται σε επαφή με τους συνανθρώπους και συναδέλφους του. Ανταλλάσσει ιδέες, απόψεις, γνώμες, γνώσεις, μετακινεί βιώματα, μεταδίδει εμπειρίες, θεσμίζει φυσιικές και κοινωνικές σχέσεις με τους «Άλλους», επεξεργάζεται και προβάλλει από κοινού αιτήματα. Άρα η εργασία αποτελεί την αναγκαία και ικανή εκείνη συνθήκη, για την αυτοπραγμάτωση του ανθρώπου και την επίτευξη της κοινωνικής συνοχής και αλληλεγγύης.

Μία από τις κυρίαρχες μορφές εργασίας στην εποχή της νεωτερικότητας είναι η μισθωτή εργασία, η οποία αποτελεί τον ακρογωνιαίο λίθο των εργασιακών σχέσεων. Για τις γυναίκες η μισθωτή εργασία υπήρξε συστατικό στοιχείο για τη δημιουργία της γυναικείας αλληλεγγύης και την αφύπνιση της γυναικείας συνείδησης, όπως θα δούμε παρακάτω. Ο Γάλλος κοινωνιολόγος Ε. Durkheim στο κλασικό στο είδος του έργου: «Ο κοινωνικός καταμερισμός της εργασίας» (De la division du travail social), μας περιέγραψε δύο μορφές κοινωνικής συνοχής: α) τη «μηχανική αλληλεγγύη» και β) την «οργανική αλληλεγγύη».

Η δεύτερη μορφή αλληλεγγύης εδράζεται πάνω σ' ένα δίκτυο αλληλεξαρτήσεων, αμοιβαίων σχέσεων που δημιουργούνται από τον καταμερισμό της εργασίας. Οι αμοιβαίες αυτές σχέσεις λειτουργούν ενοποιητικά και συμβάλλουν στη συνειδητοποίηση της αλληλεξάρτησης του «ενός» από τους «άλλους».

Για τη Μαρξική θεωρία, η μισθωτή εργασία στο βιομηχανικό τρόπο παραγωγής, είναι ο κυρίαρχος τύπος εργασιακών σχέσεων, είναι δηλωτική αυτών που εργάζονται, γι' αυτούς που είναι κάτοχοι των μέσων παραγωγής. Στη βάση αυτών των σχέσεων, δημιουργούνται δύο αντίπαλες τάξεις, η αστική και η εργατική ή προλεταριάτο. Εκείνο όμως, που για τον Marx είναι καθοριστικό και αναγνωριστικό στοιχείο της τάξης, είναι η ταξική συνείδηση. Γι' αυτό και στην ανάπτυξή του κάνει διάκριση μεταξύ της «τάξης εξ αντικειμένου ή καθ' εαυτήν» (Klasse an sich) και στην «τάξη εξ υποκειμένου ή για τον εαυτό της» (Klasse für sich). Στην «τάξη εξ υποκειμένου» κυρίαρχο στοιχείο είναι το ταξικό συμφέρον, που συγκροτεί την ταξική αλληλεγγύη ως κινητήρια δύναμη των ταξικών διεκδικήσεων και αγώνων.

Χαρακτηριστικό παράδειγμα των συσχετίσεων ανάμεσα στη μισθωτή εργασία, την ταξική συνείδηση και αλληλεγγύη του φύλου και της εκδήλωσής αυτής, είναι η δυναμική κινητοποίηση των εργασιών της βιομηχανίας ενδυμάτων στις 8

του Μάρτη του 1858 στους δρόμους της Νέας Υόρκης. Η 8η του Μάρτη έχει καταχωρηθεί στην ιστορική μνήμη των γυναικών ως η απαρχή του γυναικείου κινήματος, γι' αυτό και έχει θεσμοθετηθεί ως η «ημέρα της γυναίκας».

Αφού λοιπόν με την βοήθεια της κοινωνικής θεωρίας και του ιστορικού παραδείγματος, προσπαθήσαμε να αναδείξουμε την άρρηκτη σχέση μισθωτής εργασίας, αλληλεγγύης και συλλογικής δράσης, στη συνέχεια θα επιχειρήσουμε να δείξουμε το πώς οι ευέλικτες και ασταθείς μορφές εργασίας, που άρχισαν να καθιερώνονται από την στρατηγική που εφάρμοσε την τελευταία εικοσαετία η νέα οικονομία, ήταν αυτές που διέλυσαν την σταθερότητα της εργασίας. Και συνεπεία αυτής της διάλυσης διέρρηξαν τους αλληλεγγυούς δεσμούς και κοινωτοποιήσαν την σπονδυλική στήλη της κοινωνίας, τις παραγωγικές ομάδες του πληθυσμού, μετατρέποντας τον περιοδικά απασχολούμενο σε αδύναμο κρίκο που επιφορτίζεται το κόστος της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων. Με τον τρόπο αυτό προκλήθηκε ένα γενικευμένο αίσθημα ανασφάλειας και αβεβαιότητας για το μέλλον. Σε έρευνα που διεξήγαγε το Ευρωβαρόμετρο τον Μάρτιο του 2006 στα 25 κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το μεγαλύτερο πρόβλημα που δηλώνει το 94% των Ελλήνων είναι η ανεργία. Και το ερώτημα που προκύπτει είναι ποιοί είναι οι παράγοντες εκείνοι που εκτόξευσαν σε πρωτοφανή ύψη την ανεργία στις μέρες μας; Το πρόβλημα ασφαλώς είναι πολυσύνθετο και δεν είναι στις προθέσεις μας να το εξετάσουμε εδώ, όμως πολύ επιγραμματικά θα θίξουμε τους βασικούς λόγους που την προκάλεσαν με εμφανή τα σημάδια στις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Αυτοί είναι: α) η στροφή του παραγωγικού κεφαλαίου σε χρηματιστικού τύπου δραστηριότητες, που σε μεγάλο βαθμό συνδέονται με την χρηματιστική κερδοσκοπία, β) η μετακίνηση των δραστηριοτήτων των πολυεθνικών εταιριών, δίκην νομάδων επιχειρήσεων και η εξαπλώσή τους σ' όλα τα σημεία του πλανήτη και συγκεκριμένα στις χώρες της καπιταλιστικής περιφέρειας, στις οποίες αναζητούν και βρίσκουν φθηνό εργατικό δυναμικό και φορολογικούς παραδείσους, γ) η μετατόπιση του κέντρου ισχύος και του βάρους των ιστορικών εξελίξεων από την εθνική οικονομία και αγορά, προς την ασύδοτη από κρατικούς συνωριστικούς περιορισμούς και θεσμικούς ελέγχους, παγκόσμια αγορά. Δηλαδή από την πολιτικά συγκροτημένη κοινωνία και τους συνδικαλιστικά οργανωμένους εταίρους της, προς τα υπερεθνικά οικονομικά κέντρα, πράγμα που μαρτυρεί την κατάλυση της έννοιας της εθνικής κυριαρχίας.

Οι ραγδαίες αυτές εξελίξεις, άφησαν απροστάτευτα τα εθνικά υποκείμενα, τα έκαναν βορά της αγοράς και βεβαίως δημιούργησαν θύτες και θύματα, κερδισμένους και χαμένους. Κερδισμένοι είναι οι κάτοχοι του πολυεθνικού κεφαλαίου και τα επιτελεία τους, οι αναλυτές συμβόλων και οι ασχολούμενοι με την στρατηγική της διαμεσολήθνης. Και χαμένοι ήταν όσοι τελούσαν σε σχέσεις μισθωτής εργασίας, που ή-

ταν η συντριπτική πλειοψηφία των εργαζομένων. Δεν είναι τυχαίο, ότι η σήμερα γίνεται λόγος για την κοινωνία των 2/3.

Ο L. Thrurow, ένας σύγχρονος μελετητής του φαινομένου, σημειώνει χαρακτηριστικά: «Οι καπιταλιστές κήρυξαν τον πόλεμο στην εργασία και τον κέρδισαν». Το Γερμανικό περιοδικό «Spiegel» σ' ένα άρθρο του καταγγέλλει την ανάληπτη συμπεριφορά του κεφαλαίου και μεταφέροντας την φωνή των κατόχων του, λέει ότι αυτοί περιχαρείς αναφωνούν: «Πάνω τα κέρδη έξω οι θέσεις εργασίας!»

Ως υποκατάστατο της κατάργησης των θέσεων εργασίας έρχονται οι ευέλικτες μορφές απασχόλησης. Η απασχόληση ως όρος άρχισε να εισάγεται στο λεξιλόγιο της καθημερινότητας και ως τέχνασμα και πρακτική να καθιερώνεται. Εναλλακτικά είδη εργασίας είναι: α) η «μερική απασχόληση» (part time work), β) η «χρονοαπασχόληση» (timework), γ) η «τηλεργασία» (telework) και δ) η κατ' οίκον εργασία με το κομμάτι (φασόν). Οι ευέλικτες μορφές απασχόλησης είναι απαλλοτριωμένες από τα βάρη που συνεπάγεται μια πλήρης και σταθερή θέση εργασίας, όπως π.χ. μισθός, ασφάλεια, επιδόματα, αποζημιώσεις, άδεια κ.τ.λ.. Πράγμα που σημαίνει ότι δεν θεμελιώνουν δικαιώματα υπέρ των απασχολούμενων. Η χρονοαπασχόληση, η τηλεργασία και η κατ' οίκον εργασία με το κομμάτι συνήθως διεξάγονται από το σπίτι και προβάλλονται ως πρόσφορες και κατάλληλες για τις γυναίκες, οι οποίες συνεχίζουν να θεωρούνται από την εποχή του Ευριπίδη «οικουρήματα». Ο εγκλεισμός των γυναικών στο σπίτι λόγω της φύσεως της απασχόλησης αναπαράγει με άληθους όρους το κοινωνικό μοντέλο του «δημόσιου άνδρα» και της «ιδιωτικής γυναίκας», ως συμβολική αντίστιξη «δρόμου-αγοράς» και «οικειακού χώρου».

Οι παραπάνω μορφές απασχόλησης καθιστούν τον κάματο της γυναίκας, φθηνό και «μαύρο» εμπόρευμα, τις μετατρέπουν για να χρησιμοποιήσουμε τα λόγια του Marx «σε αχρησιμοποίητο εφεδρικό στρατό που είναι έτοιμος να μπει σε όποια χαμηλόμισθη δουλειά».

Με τα παραπάνω εκτεθέντα προσπαθήσαμε κατά το δυνατόν να φωτίσουμε μερικές όψεις του προβλήματος της ανεργίας και των κοινωνικών της επιπτώσεων, ιδιαίτερα στο γυναικείο φύλο. Επειδή όμως χωρίς σταθερή εργασία και ισάριθμη αξιοποίηση των δυνατοτήτων και των προσόντων των δύο φύλων, δεν μπορεί μία κοινωνία να παραμείνει συνεκτική, και επειδή το κράτος ως πολιτικός εντολοδόχος της κοινωνίας και εκφραστής της συλλογικής βούλησης, οφείλει να δείξει για τα εθνικά υποκείμενά του μία κοινωνική ευαισθησία, γι' αυτούς τους λόγους υποχρεούται, πριν τα άγρια κύματα της παγκόσμιας αγοράς, μετατρέψουν τους ανθρώπους σε αποβράσματα ενός ιστορικού ναυαγίου, να λάβει δραστικά μέτρα προστασίας της εργασίας. Δηλαδή να επιδείξει σύμφωνα με τον όρο του A. Giddens μία «θεσμική αναστοχαστικότητα» (institutional reflexivity). Είναι καιρός πλέον να επανανθρωπιστεί η κοινωνία και να ηθικοποιηθεί η πολιτική, να πολιτικοποιηθεί το ήθος και η κοινωνική ευαισθησία.

Μύθοι και παραδόσεις για το νερό

Όλγα Αντωνιάτου

Αγρονόμος - Τοπογράφος Μηχανικός ΕΜΠ
Υγιεινολόγος, Μηχανικός της ΕΥΔΑΠ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Το νερό, ένα από τα βασικότερα στοιχεία της φύσης, είναι στοιχείο ζωής και πηγή ζωής. Μερικοί οργανισμοί μπορούν να ζήσουν χωρίς οξυγόνο σε αναερόβιες συνθήκες. Ζωή όμως χωρίς νερό είναι αδύνατη. Η βιολογική του αξία είναι όχι μόνο σημαντική, αλλά και αναντικατάστατη και καθοριστική, γιατί συμμετέχει στη δομή των εμβίων όντων. Η βάση όλων των οργανισμών, το πρωτόπλασμα, αποτελεί ένα υδατικό διάλυμα από οργανικές και ανόργανες ουσίες.

Για τον άνθρωπο ειδικά, το νερό είναι το υπαρκτικό στοιχείο του. Ο άνθρωπος γεννιέται, υπάρχει, ζει χάρη στο νερό. 70% από νερό αποτελείται ο ανθρώπινος οργανισμός, σε αναλογία με τον πλανήτη! Δεν είναι τυχαίο, που οι πρώτοι πολιτισμοί αναπτύχθηκαν κοντά στο υδάτινο στοιχείο...

1. Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΟΥ ΝΕΡΟΥ ΣΤΟΥΣ ΑΡΧΑΙΟΥΣ ΕΛΛΗΝΕΣ

Από την αρχαιότητα ως σήμερα, ο άνθρωπος αντίκρισε, γνώρισε, κατόρθωσε και συνειδητοποίησε την ιδιαίτερη σημασία του νερού. Το θεώρησε μήτρα και σύμβολο ζωής, στοιχείο αναγκαίο για την ύπαρξή του, παράγοντα ευγονικό, αναπαραγωγής, αστείρευτη πηγή ζωής (αθανασίας), πηγή πνεύματος, ευλογία και δώρο της φύσης και του θεού, μέσον καθαρμού, εξαγνισμού, ιαματικό, υπέρτατο αγαθό. Γι' αυτό το θεοποίησε και το έκανε αντικείμενο λατρείας, συνδεδεμένο απόλυτα με τη γέννηση, τη ζωή και το θάνατό του (πρώτο λουτρό νεογέννητου, βάπτισμα, πρώτο νερό νιόνυμφης, πλύσιμο νεκρού, ράντισμα τάφου). Στο νερό πρωταντίκρισε ο άνθρωπος το δικό του πρόσωπο, στο νερό καθρεπίστηκε, γνώρισε τον εαυτό του, ήρθε ενώπιος ενώπιω, ένωσε κι ανατρίχιασε στην πρώτη επαφή με την αυτογνωσία.

Το νερό λοιπόν, συντηρεί τη ζωή, σε καθαρίζει από το ρύπο, σε εξαγνίζει από τα αμαρτήματα, σε θεραπεύει από τις ασθένειες, σε ανανεώνει, διασφαλίζοντας τη συνέχεια και την ύπαρξη της ζωής.

Στην αρχαία Ελλάδα ο ιερότερος όρκος των ολυμπίων θεών ήταν στα ιερά ύδατα της Στυγός. Επίσης, οι προγονοί μας, ποτέ δεν θυσιάσαν «χερσίν ανίπτοιον», δηλ. με χέρια άνιφτα. Έπρεπε πρώτα να πλυθούν, να πλύνουν τα ενδύματά τους, πριν και μετά τη θυσία. Ακόμη και πριν από τη μάχη! Κι όταν ο άνθρωπος πεθάνει, από τον υδάτινο δρόμο θα περάσει για τον άηλο κόσμο (από τον Αχέροντα ποταμό). Οι σπονδές στους τάφους των νεκρών γίνονταν με χόες που περιείχαν κρασί, μέλι και νερό.

2. ΥΔΑΤΙΝΕΣ ΘΕΟΤΗΤΕΣ

Η αγωνία του ανθρώπου για επιβίωση, ίαση και ο πόθος του να εξηγήσει την αιτία των φυσικών φαινομένων, τον οδήγησαν να συνδέσει το νερό, με υδατινές θεότητες. Αυτό δεν σημαίνει

βέβαια ότι τα φυσικά φαινόμενα ελπαιρεύοντο τα ίδια ως θεότητες, αλλά ήταν η έκφρασή τους, δηλαδή η αντιληπτή μορφή της θεότητας, μέσω της ύλης.

Έτσι, κατά την Ελληνική Κοσμοαντίληψη, ο ίδιος ο Ζευς μεταμορφώνεται σε βροχή, οπότε γονιμοποιεί την Γη, ενώ ο αντίστοιχος Ορφικός Ύμνος τον αποκαλεί «αστραπαιο», «βρονταίο», «κεραύνιο», «φυτάλιο». Έτσι λοιπόν ο Πατέρας θεών και ανθρώπων ταυτίζεται με την παραγωγή και το περιβάλλον γενικότερα. Η δε συμβία του, η Ηρα αναφέρεται ως «ομβρων Μητηρ».

Είναι γνωστό ότι στην άνυδρη Αθήνα ικέτευαν και τον «όμβριο» Δία...

Ο ΠΟΣΕΙΔΩΝ

Ακόμη όμως και ο κατεξοχήν θεός του υγρού στοιχείου, ο Ποσειδών, αν και θεός της θάλασσας, μοιράζει εξίσου το ενδιαφέρον του και στη ξηρά. Στην «Ελληνική Μυθολογία» του Ι. Κακριδή αναφέρεται ότι ο Ποσειδών έχει δύο παλάτια. Το πρώτο βρίσκεται στον Όλυμπο, ενώ το δεύτερο, στα βάθη της θάλασσας, όπου περνά τις μέρες και τις νύχτες του με την γυναίκα του Αμφιτρίτη. Από τη δοξασία αυτή και από τις προσωνομίες που είχε «Κρηναίος», «Πετραίος», «Επιλήμιος», κ.λ. φανερώνεται ότι στη δι-

καιοδοσία του δεν ήταν μόνο το θαλασσινό, αλλά και το γλυκό νερό της λίμνης, της πηγής ή του ποταμού.

Επίσης τον συνοδεύει και η ποσωνυμία «Ξεσίχθων» (δηλ. αυτός που τη γη τραντάζει), συνδέοντας τους σεισμούς με τα παληροιακά κύματα, όπως για παράδειγμα το 373π.χ. η καταστροφή των πόλεων Ελίκη και Βούρα αποδόθηκε στην εκδίκηση του Ποσειδώνα.

Έργο του ήταν και η διάνοιξη των πορθμών, π.χ. ο πορθμός του Ευρίπου, όπως και η ανάβθυση πηγών με ένα χτύπημα της τριάινάς του, π.χ. κοιλάδα των Τεμπών (επιτρέποντας με αυτόν τον τρόπο να αποσυρθούν τα νερά και να εξασφαλισθεί η ευημερία της περιοχής).

Γι' αυτό τιμούσαν τον Ποσειδώνα όχι μόνο σε λιμάνια και ακρωτήρια, αλλά ιερά του υπήρχαν και κοντά σε πηγές, ποταμούς, λίμνες, ακόμη και σε σπηλιές.

Προστάτης κάθε υγρού στοιχείου, ήταν φυσικό να θεωρείται ο κατεξοχήν προστάτης των ναυτικών και των ψαράδων, όπως ο Άν Νικόλας της χριστιανικής θρησκείας και να δέχεται την ευγνωμοσύνη τους με θυσίες ή αναθήματα.

Αναλύοντας ετυμολογικά τη λέξη Ποσειδών:

ΠΟΣΕΙΔΩΝ = ΠΟΣ + ΕΙΔΩΝ

= Πόθεν, από πού + Γνωρίζω (μετοχή του οίδα)

Αρα ο Ποσειδών είναι αυτός που γνωρίζει την προέλευση του ανθρώπου και του κόσμου γενικότερα = ΓΝΩΣΙΣ

Είναι ο «αρχιτέκτων» της γήινης επιφάνειας, και προστάτης αυτού του ενιαίου Φυσικού Περιβάλλοντος, όπως αυτό πήρε

την τελική του μορφή, με βουνά, κοιλάδες, νησιά, πορθμούς, ισοθμούς, αήλιά και πηγές, ποταμούς, πηλημύρες, λίμνες, θάλασσες. Η δομή του αναπνευστικού συστήματος του δεληφινίου που τον συνοδεύει, μοιράζοντας τη ζωή του ανάμεσα στο νερό και τον ατμοσφαιρικό αέρα, συμβολίζει το «ενιαίο» του Περιβάλλοντος, που προστατεύει ο θεός (ξηρά και θάλασσα).

Η αναλογία «Άρμα Ποσειδώνα-δεληφίνια» με «Άρτεμις-ελιάφια», καθιστά σαφές, ότι η Προστασία του Φυσικού Περιβάλλοντος- η Πλήρης Ισορροπία- στους προγόνους μας είχε το μέγεθος του θρησκευτικού καθήκοντος, εφόσον ο Δημιουργός ήταν ταυτοχρόνως και μέρος της δημιουργίας του!

3. Η ΜΥΘΟΛΟΓΙΑ ΠΟΥ ΣΥΝΔΕΕΤΑΙ ΜΕ ΤΟΝ ΠΟΣΕΙΔΩΝΑ

Τα μυθικά πρόσωπα που σχετίζονται με τον Ποσειδώνα είναι κυρίως αυτά που συνδέονται με τις ερωτικές περιπέτειές του, αήλιά και πλάσματα αναπόσπαστα δεμένα με την υγρή φύση.

Αναφέρουμε ορισμένα:

Η ΜΕΔΟΥΣΑ

Πριν γίνει το φρικτό τέρας που σκότωσε ο Περσέας, ήταν μια πολύ όμορφη κενταύρισα, που μεταμόρφωσε η Αθηνά, τιμωρώντας την για τη συνεύρεσή της με τον Ποσειδώνα.

ΣΚΥΡΩΝ ΚΑΙ ΣΙΝΙΣ

Οι «Σκιρωνίδες πέτρες», επικίνδυνοι βράχοι, στη σημερινή θέση Κακιά Σκάλα, υποχρέωναν τους ξένους περαστικούς αν δεν έπιπναν τα πόδια του γιου του Ποσειδώνα, να τους ρίχνει από το πιο απότομο σημείο του βράχου στο βάραθρο, όπου τους καταβρόχθιζε μια τεράστια χελώνα!

ΠΟΛΥΦΗΜΟΣ

Γνωστός από την Οδύσσεια, ο μονόφθαλμος γιος του Ποσειδώνα, για τα δεινά που υπέστη εξαιτίας του ο Οδυσσέας, κυνηγημένος από την οργή του.

ΣΚΥΛΛΑ ΚΑΙ ΧΑΡΥΒΔΗ

Γνωστός κι αυτός ο μύθος από την Οδύσσεια. Πόσοι από τους θαλασσινούς μπορούν να καυχηθούν πως πέρασαν με το καράβι τους κοντά της και γλήψωσαν;

ΑΜΥΜΩΝΗ

Η μικρή κόρη του Δαναού, που γνώρισε και ερωτεύτηκε τον Ποσειδώνα στη Λέρνη, ενώ ο θεός την πήρε κοντά του στο νερένιο βασίλειό του, αποκτώντας μαζί της τ'όν Ναύηλιο. Ο Ποσειδώνας χτυπώντας με την τριαινά του, ανέβησε μια πηγή στην Αργολίδα και της έδωσε το όνομά της για να μην ξεχαστεί ποτέ.

ΝΗΡΕΑΣ-ΤΡΙΤΩΝ-ΓΛΑΥΚΟΣ-ΦΟΡΚΥΣ-ΠΡΩΤΕΑΣ

Θαλάσσιες θεότητες με την προσω- νυμία «άλιος γέρων», δηλαδή γέρος ο θαλασσινός, που θεωρούνται ότι κατέχουν και προφητική δύναμη. Οι κόρες του Νηρέα, οι πολυάριθμες Νηρηίδες, μαζί με τους Τρίτωνα και τα δεληφίνια, σχημάτιζαν απαραίτητα την ακολουθία του άρματος του Ποσειδώνα και της Αμφιπρίτης.

ΣΕΙΡΗΝΕΣ

Δημοφιλή θαλάσσια όντα, κόρες μουσών, με γυναικείο κεφάλι και σώμα πουλιού, συνδεδεμένα με την επικίν-

δυνη σαγήνη του τραγουδιού τους, που αηόιμονο σε όποιον έπεφτε θύμα τους. Μόνο ο Οδυσσέας κατάφερε να τις ξεγελάσει και ο Ιάσων που ξέφυγε χάρις στο μαγευτικό τραγούδι του Ορφέα.

3.1. Νύμφες

Θεωρούνταν κυρίως θυγατέρες του ποτάμιου θεού της περιοχής όπου διέμεναν. Λένε ότι δεν ήταν λιγότερες από χίλιες! Μονάχα ο Ασωπός ποταμός είχε είκοσι Νύμφες κόρες! Η Άρτεμις είχε μόνο για συνοδεία της ογδόντα, εκ των οποίων οι εξήντα Ωκεανίδες και οι είκοσι κόρες του κρητικού ποταμού Αμνισού.

Οι Νύμφες ήταν η προσωποποίηση των γυναικείων χαρισμάτων, της γοητείας, της ομορφιάς και της προθυμίας εξυπηρέτησης.

Κατέχουν μια ενδιάμεση θέση ανάμεσα στις θεές και τις θνητές. Ως πνεύματα των νερών ζούσανε τόσο στα ποτάμια όσο και στα βουνά, απ' όπου οι ποταμοί πηγάζουν. Χωρίζονταν σε Νύμφες των δέντρων, **Δρυάδες και Αμαδρυάδες** (Καρυά, Βάλλανος, Κρανέα, Μορέα, Άμπελος), σε Νύμφες των δασών (**Ορεστιάδες**) και σε Νύμφες των ποταμών και πηγών (Ναϊάδες).

Οι **Ναϊάδες** ζούσαν σε σπηλιές, κοντά σε πηγές, διαλέγοντας τις πιο ωραίες τοποθεσίες, όπως η περίφημη σπηλιά του Παρνασσού «Κωρύκιον άντρον», ή η σπηλιά του Κιθαιρώνα «Σφραγίδιον».

Οι Νύμφες γενικά ως τοπικές θεότητες, δεν είχαν ναούς. Τους αφιέρωναν βωμούς μέσα σε ιερά άηλων θεών και τους προσέφεραν πλήθος αναθημάτων και θυσιών μέσα σε σπηλιές.

3.2. Ποτάμιοι Θεοί

Οι αρχαίοι Έλληνες ήλτρευναν τους ποταμούς, όχι μονάχα για τις ευεργεσίες τους, επειδή τους θεωρούσαν πηγή κάθε ευφορίας, αήλιά και για τις καθαρτικές και ιαματικές τους ιδιότητες. Απέδιδαν μάθιστα σε ορισμένους ποταμούς τιμές γενναρχών και ιδρυτών πόλεων! (Ιδιαίτερα στον **Αηφειό** και στον **Ασωπό**).

ΩΚΕΑΝΟΣ

Κατά την αντίληψη των Ελλήνων, όλοι οι ποταμοί είχαν για κοινή πηγή έναν άηλον ποταμό, τον Ωκεανό, που έζωνε κυκλικά τη Γη. Κατά τον Ησίοδο, ο Ωκεανός ήταν γιος της Γαίας και του Ουρανού, που είχε αμέτρητους απογόνους, τρεις χιλιάδες γιούς, τα βουερά ποτάμια, κι αήλες τόσες θυγατέρες τις Ωκεανίδες, που σκορπισμένες σε όλη τη γη, κυβερνούσαν τις βαθιές πηγές.

ΑΧΕΛΩΟΣ

Θεωρείτο ο «βασίλειος των ποταμών» και με πολλή ερωτικές κατακτήσεις! Ανάμεσα σε αυτές αναφέρονται η μούσα Τερψιχόρη, η Μεληπομένη, η Καλλιρόη και η θυγατέρα του Αιόλου Περιμήδη.

ΣΕΛΕΜΝΟΣ-Ο ποταμός της αγάπης

Λέγεται οτι ήταν ψαράς, που ερωτεύτηκε την νύμφη Αργυρή αήλιά εκείνη τον εγκατέλειψε κήβοντας και την καρδιά του. Τότε η Αφροδίτη που τον ηυπήθηκε για την απεηπισία του, τον μεταμόρφωσε σε ποτάμι, κι άφησε να φυτρώσει στις όχθες του ένα βοτάκι ηυ-

σμονιάς των ερωτικών βασάνων! Έτσι κατά τον Πausανία, ο Αιγιάωτικός ποταμός είχε πολύτιμα νερά, ακριβότερα από το χρυσάφι, εφόσον προσέφερε στους θνητούς τη «ρήθη»!

ΕΝΙΠΠΕΑΣ- Ο ωραιότερος ποταμός

Θεωρείτο το ωραιότερο ποτάμι του κόσμου! Εκεί στην ήμερη Ηλείακή κοιλάδα, η όμορφη Τυρώ που έπαιρνε το λουτρό της και καθρεπτιζόταν στα νερά του, τον ερωτεύτηκε. Όμως ο Ποσειδώνας μεταμορφωμένος σε Ενιππέα, κατάφερε να την ξεγελάσει και να πηγαίσει μαζί της!

3.3. Άλλοι θεοποιημένοι ποταμοί

Στη Μικρασία: Σκάμανδρος, Κάικος, Έρμος, Κάυστρος και Μαϊάνδρος.

Οι λιγοστοί ποταμοί της Αθήνας: Ιλισός, Ηριδανός και Κηφισός.

Γνωστή η Αθήνα για τη λειψυδρία της, πίστευαν στη καταδίκη της αυτή, λόγω της προτίμησής των Αθηναίων, για το δώρο της θεάς Αθηνάς (ελιά), από του Ποσειδώνα (άλογο).

4. ΣΤΟΥΣ ΒΥΖΑΝΤΙΝΟΥΣ ΧΡΟΝΟΥΣ

Η ευμάρεια μιας βυζαντινής πόλης κρινόταν από πολλούς παράγοντες. Κυρίως όμως φαινόταν από τις υποδομές της, που αυτές με τη σειρά τους απεδείκνυαν την εμπορική και ναυτική της δύναμη, καθώς και την εξασφάλιση της ειρηνικής της ανάπτυξης με την απώθηση εχθρικών επιδρομών.

Δεν ήταν τυχαίο, λοιπόν, πίσω από κάθε έργο ανάπτυξης, (γεφύρι, κρήνη, στέρνα, νερόμυλο, κάστρο, λουτρό, κ.λ.), να υπάρχει ανταγωνισμός, φθόνος και κατά συνέπεια η αντιπαληότητα του καλού και του κακού, οι προλήψεις και οι θρύλλοι.

Είναι πασίγνωστος π.χ. ο θρύλος του στοιχειωμένου **γεφυριού** της Αρτας, όπου χρειαζόταν η ανθρωποθυσία της γυναίκας του Πρωτομάστορα για να στεριώσει, έχοντας τις ρίζες του σε πρωτογονικές θρησκείες και παραδόσεις.

Ας σημειωθεί ότι η ύπαρξη νερού, ήταν απαραίτητη προϋπόθεση για την ίδρυση ενός **κάστρου**, αλλά και για την υπεράσπισή του. Είναι επίσης γνωστός ο θρύλος του στοιχειωμένου Κάστρου της Ωριάς, από την βασιλοπούλη που έπεσε και γκρεμίστηκε από τα τείχη του.

Τα στοιχεία ή τεχνώνια, που απειθούν σχεδόν πάντα τους ιδιοκτήτες από τους **νερόμυλους** ή της **στέρνας** υδροσυλλογής για άρδευση, δηλώνουν τις τοπικές διενέξεις για την εκμετάλλευση της γεωργικής παραγωγής.

Οι **δημόσιες κρήνες** και τα **λουτρά**, δεν είναι μόνο χρηστικοί χώροι, αλλά και χώροι κοινωνικής συνάθροισης, επικοινωνίας και ψυχαγωγίας. Επόμενο είναι να δημιουργούνται μεταξύ των χρηστών παρεξηγήσεις, παρερμηνείες, αντιζηλίες και προκαταλήψεις. Κατ' επέκταση να δημιουργούνται και να πλέκονται θρύλλοι και οι παραδόσεις σχετικές με το υγρό στοιχείο.

Ας σημειώσουμε ότι οι «θέρμες», τα ελληνορωμαϊκά λουτρά, χρησιμοποιήθηκαν τόσο από τους βυζαντινούς, όσο και από τους Οθωμανούς, ως «χαμάμ», γιατί και στη μουσουλμανική θρησκεία, προϋπόθεση της προσευχής είναι η ψυχοσωματική κάθαρση του πιστού...

5. ΤΟ ΝΕΡΟ ΣΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗ ΠΑΡΑΔΟΣΗ

...Μέχρι που ήρθε Εκείνος, ο οποίος **άλλαξε το ρεύμα του Ιορδάνη ποταμού με τη θεία Του βάπτισμα**, Αυτός που σε κάποιο βιβλικό πηγάδι **μίλησε με τη Σαμαρείτιδα για το Νερό που**

ξεδιψάει για πάντα, που καταδέχτηκε να πλύνει με νερό τα πόδια των μαθητών Του στο τελευταίο Δείπνο...

5.1. Το νερό στο Βυζαντινοχριστιανικό συμβολισμό

Το νερό ως σύμβολο ζωής και πηγή Σοφίας στη Χριστιανική θρησκεία, μεταλαμβάνει όλα τα χαρακτηριστικά της ελληνορωμαϊκής παράδοσης και παρουσιάζεται ως αμφορέας με ανθρώπινο πρόσωπο, που αναβλύζει. Από το νερό αυτό ξεδιψά ένα ελάφι –σύμβολο της ψυχής- και δύο άνθρωποι σπεύδουν να γευθούν τη σοφή διδασκαλία. Η πηγή εδώ παύει να σημαίνει μόνο τον φυσικό χώρο. Σημαίνει την αρχή, την αιτία, την προέλευση, το σημείο όπου ξεκινούν όλα.

Τόσο στις απεικονίσεις της Παλαιάς Διαθήκης (Η Συναγωγή των υδάτων την Τρίτη ημέρα της Δημιουργίας, Ο Παράδεισος με τους τέσσερις ποταμούς, ο Κατακλισμός του Νώε, η Διάβασις της Ερυθράς θάλασσας, το κτύπημα του βράχου από τον Μωυσή, απ' όπου αναβλύζει πηγή νερού, κ.λ.), όσο και στις απεικονίσεις της Καινής Διαθήκης (Βάπτισμα, Ανάληψη, η Σαμαρείτιδα στο πηγάδι, η μετουσίωση στο θαύμα της Κανά, το θαύμα του εκ γενετής τυφλού, μέσω του θαυματουργού νερού ίασης, η Ζωοδόχος Πηγή, κ.λ.), δείχνουν πόσο άρρηκτα συνυφασμένη είναι η λατρεία με το νερό.

Ο συμβολισμός και η προσωποποίηση στην εικονογραφία κυριαρχούν (βλ. προσωποποίηση Ιορδάνη ποταμού, καταναυτολογία με τους θεούς –ποταμούς της αρχαιότητας ή την προσωποποίηση της θεάς-πηγής, με τις Ναϊάδες, κι ακόμη το ίδιο το Ευαγγέλιο με Πηγή Ζωής).

5.2. Το «ηγιασμένο ύδωρ» στην Ελληνορθόδοξη τελετουργία και λατρεία

1. Η εορτή των Θεοφανείων (σε ανάμνηση της Βάπτισμας του Ιησού)

Η τελετή βύθισης του Σταυρού γίνεται πάντα σε νερό (στη θάλασσα, στο ποτάμι, σε λίμνη ή δεξαμενή).

Αφού γίνει αγιασμός κι ο ιερέας ή αρχιερέας ρίξει τον Σταυρό, άνδρες «βουτηχτάδες» βουτούν στα ψυχρά νερά και αγωνίζονται ποιός θα τον βρεί πρώτος. Ο ευρών που θεωρείται τυχερός και ευλογημένος, θα έχει και το δικαίωμα περιφοράς του στην πόλη, όπου θα δεχθεί τα φιλοδωρήματα του κοινού.

Με την κατάδυση του Σταυρού –κατά τη λαϊκή πίστη- ενισχύεται ακόμη περισσότερο η καθαρτική δύναμη που έχει το νερό της θάλασσας. Γι' αυτό, οι κάτοικοι των παράλιων περιοχών της χώρας μας, την ημέρα των Φώτων, κατεβάζουν τα γεωργικά εργαλεία τους στη θάλασσα, όπως και τις εικόνες από το εικονοστάσι, για να τα πλύνουν εκεί με το αγιασμένο θαλασσινό νερό. (Γιατί είναι κοινή πίστη, ότι όλα τα πράγματα, ακόμη και τα πιο ιερά, με το πέρασμα του χρόνου μολύνονται, εξασθενούν και χάνουν την αρχική τους δύναμη και αξία).

Κατ' ανάλογο τρόπο, οι αρχαίοι Αθηναίοι κατά τα «πληυντήρια», μετέφεραν κάθε χρόνο με πομπή, το άγαλμα της θεάς Αθηνάς στη θάλασσα του Φαλήρου, για να το πλύνουν με θα-

θαλασσινό νερό και να το καθαρίσουν από κάθε ρύπο, που είχε μαζέψει με την πάροδο του χρόνου.

Ο καθαρισμός αυτός των υδάτων εξοβελίζει τις καταθρόνιες δυνάμεις, τους δαίμονες, τους καλικάντζαρους και όλα τα πονηρά πνεύματα στα έγκατα της γης, μη μπορώντας πια να βλάψουν τους ανθρώπους...

Στην Πλάκα της Λήμνου συνηθίζεται κατά τη διάρκεια της τελετής ρίψης του Σταυρού στη θάλασσα, να παίρνουν οι γυναίκες νερό από 40 κύματα, με μια νεροκολλοκύθα και να πλένουν με αυτό τις εικόνες, χωρίς να μιλιάνε (άλλαθο ύδωρ). Έτσι το νερό αυτό το πηγαίνουν στην εκκλησία και το χύνουν σε απάτητο μέρος.

Στη Μεσημβρία, όπως και στη Φθιώτιδα, αφού πλύνουν τα εικονίσματα στο γυαλό, ραντίζουν με ένα κλαδί ελιάς από τον Μεγάλο Αγιασμό όλους τους χώρους του σπιτιού, όλα τα δένδρα του κήπου, τα χωράφια και τα αμπέλια για ευκαρπία και προφύλαξη ασθενειών.

Επίσης ραντίζουν το σταύλο με τα ζώα και τα βαρέλια στο κατώ για την καλή παραγωγή του κρασιού.

Ήταν τόσο πεπεισμένοι ο λαός για την καρθατική δύναμη των ηγιασμένων υδάτων στοχεύοντας όχι μόνο την ευκαρπία, αλλά και την ίαση των ασθενειών. Σε πολλά μέρη, όπως στη Σινώπη, εμβάπτιζαν στα ψυχρά νερά της θάλασσας, ακόμη και αυτούς που έπασχαν από ρίγη πυρετού, για να θεραπευτούν!

2. 7 Ιανουαρίου (Σύναξις του Ιωάννου του Προδρόμου)

Τα έθιμα της εορτής θυμίζουν τη βάπτισμα του Χριστού. Έτσι στη Θράκη οι χωρικοί τριγυρνούν από το πρωί, κρατώντας δοχεία με νερό, όπου βυθίζουν κλωνάρια δένδρων και βρέχουν ο ένας τον άλλον, για το καλό του χρόνου.

Στην Αγχίαλο, πήγαιναν τους νιόπαντρους στο γυαλό και τους πετούσαν στη θάλασσα, λέγοντας «να ζήσετε έτη πολλὰ και να σας δίνει ο Θεός παιδιά».

3. Της Αναλήψεως

Σε πολλά παράλια μέρη της Ελλάδος, συνήθιζαν το πρώτο καλοκαιρινό κολλύμπι. Οι Λημνιοί έλεγαν ότι είναι καλό να πέσει κανείς στη θάλασσα εκείνη την μέρα, κι αν έχει καμιά αρρώστεια φεύγει. Πολλές φορές ο εορτασμός της Αναλήψεως γίνεται στα νερά της θάλασσας.

Οι Σαμιώτες, παίρνοντας θαλασσινό νερό από 40 κύματα, ραντίζουν το σπίτι ολόκληρο, όπως των Φώτων, λέγοντας: «όπως ανεληφτηκεν ο Χριστός, έτσι ν' ανεληφτή από το σπίτι μας η κακοηλωσιιά, η αρρώστεια, το κακό μάτι και όλα τα κακά». Το νερό αυτό το φυλάνε όλο το χρόνο, κι όποτε τύχει πρήξιμο, πόνος ή δάγκωμα, βρέχουν το πονεμένο μέρος και ευθύς περνάει...

Αλλά κι αν τύχει αρρώστεια ή κακό μάτι ή μπει στο σπίτι άνθρωπος με κακό ποδαρικό, ραντίζουν πάλη το σπίτι κι ευθύς φεύγει το κακό...

4. Του Αγ. Πνεύματος

Στην Κύπρο συνηθίζουν σε παιδιά που αναρρώνουν, τον «κατακλυσμό», δηλ. το βρέξιμο «εις την θάλασσαν», την οποία αποκαλούν «άιν Γιαθόν»

5. Του Σταυρού (14 Σεπτ.)

Στον Κατάλακκο Λήμνου τη μέρα αυτή κάνουν με τον αγιασμό το καινούριο προζύμι της χρονιάς.

6. Ο Μικρός Αγιασμός

Η τελετουργία του Μικρού Αγιασμού γίνεται συχνά από την εκκλησία, κάθε πρώτη του μήνα και οποιαδήποτε άλλη μέρα που θέλουμε να σφραγίσουμε με την ευλογία της Αγ. Τριάδας κάθε νέα αρχή: εγκαίνια μαγαζιού, σπιτιού, εργασίας, κ.λ.ο. Τίμιος Σταυρός εμβάπτιζεται στο ύδωρ, συμβολίζοντας τη βάπτισμα του Ιορδάνη και με τις ευχές και τους ψαλμούς, μετουσιώνεται σε αγιασμα, πηγή αιώνιας ζωής, δώρο άγιο, όπλο κατά των νοσημάτων της αμαρτίας, οθέριο για τους δαίμονες.

Έτσι ο πιστός που μεταλαμβάνει αγιασμό, γίνεται απρόσιτος από τις δυνάμεις του κακού, ενισχύεται με την προστασία των αγγέλων, αναγεννάται ψυχικά μέσω της «κάθαρσης», ενώ ο ραντισμός φέρνει στο σπίτι του καλοτυχία, ωφέλεια και προστασία.

Η τελετή αυτή θεωρείται παμπάλαια και βασίζεται στον εξορκισμό αγνώστων πονηρών πνευμάτων, παράλληλα με την επίκληση των αγγέλων, δηλ. του καλού.

7. Η Βάπτισμα

Το νερό, απαραίτητο στοιχείο μύησης στα αρχαία ελληνικά μυστήρια, καθιερώθηκε και στη χριστιανική θρησκεία, με την τελετή του βαπτίσματος, μέσω του «καθαγιασμένου ύδατος». Με το υπέρτατο αυτό μυστήριο της εκκλησίας, το νερό για το νεοφώτιστο χριστιανό, γίνεται μέσον καθαρισμού «ψυχής τε και σώματος» από την προπατορική αμαρτία και αναγέννησής του.

8. Τέλος σε περιόδους **ανομβρίας**, η εκκλησία μας εξακολουθεί ακόμη και σήμερα, να κάνει **ειδικές παρακλήσεις** για την πρόκληση της ευλογημένης για τις καλλιέργειες βροχή, όπως ακριβώς επικαλούσαν με λιτανείες και θυσίες οι πρόγονοί μας τον «όμβριο» Δία...

9. Τα Αγιάσματα

«Ευλογείτε αι πηγάι τον Κύριον»...

Είναι φυσικές πηγές, προικισμένες από τη Θεία Χάρη, με θαυματουργές ιδιότητες, ώστε να θεραπεύουν-κατόπιν ικεσίας-τους πιστούς που προσεύχονται, από αρρώστειες ψυχικές και σωματικές. (Τα Αγιάσματα είναι εξειδικευμένα για κάθε διεγνωσμένη πάθηση, όπως νεφρολιθιάσεις, δερματικές ασθένειες, παθήσεις των οφθαλμών, κ.λ.)

Τα Αγιάσματα, ως ιερά νερά, αφιερώνονται στον Τριαδικό Χριστό, στην Παναγία και σε τοπικούς προστάτες αγίους και αγίες. Άλλα βρίσκονται στην ύπαιθρο σε μέρη απόμακρα, άλλα μέσα σε εκκλησίες και μοναστήρια, κάποια σε μαγευτικές τοποθεσίες ή κρυφές σπηλιές και άλλα σε βαθείς χαράδρες, όπου ο πιστός κατεβαίνει πολλὰ σκαλιά για να τα συναντήσει. Πολλές φορές βέβαια, δεν τυχαίνει να αναβλύζει η θαυματουργή πηγή το «ύδωρ το ζων», δίπλα σε ναό, αλλά κτίζεται εκ των υστέρων ναός, όταν διαπιστώνεται η εύρεση ιερών ρειψάνων ή εικόνας.

Έχουν καταγραφεί πάνω από 70 αγιασμένες πηγές σε όλη την Ελλάδα, από την Ευαγγελίστρια στην Τήνο μέχρι την Παναγία τη Σουμελά, από την Προυσιώτισσα μέχρι τον Όσιο Δαυίδ Ευβοίας, από την Αγ. Παρασκευή στα Τέμνη, ως τον Αγ. Ραφαήλ

στη Μυτηλήνη. Σε αυτές ο προσκυνητής μπορεί να πάρει μαζί του και λίγο αγίασμα μαζί του, πολύτιμο για κάποιες δύσκολες στιγμές.

Επίσης κάθε πιστός συμμετέχει στις ετήσιες γιορτές και πανηγυρικές εκδηλώσεις του Αγιάσματος (π.χ. την γιορτή της εκκλησίας ή μοναστηριού του Αγιάσματος), όπου περιλαμβάνονται σφαγιασμοί αιγοπροβάτων (ταμάτων), αφού πρώτα διαβαστούν προς τιμήν του Αγίου κι ακολουθεί υπαίθριο φαγοπότι, με μουσική, χορό, τραγούδι, ακόμη και αγώνες πάλης!

Πολλές φορές, όταν συναντά κανείς μια τέτοια πομπή προσκυνητών και ιερέων –κατά την περιφορά της Αγίας εκόνας– νομίζει ότι παρακολουθεί παράσταση τελετουργικής ακολουθίας σε αρχαίο αγγείο!

Το αγίασμα του Αποστ. Ανδρέα στην Πάτρα

«υπέρ του γεννηθῆναι το ὕδωρ τούτο αφθαρσίας πηγῆν, αγιασμοῦ δῶρον, αμαρτημάτων ἠυτήριον, εις ἴασιν ψυχῆς τε και σώματος...!»

Η πηγή του Αγιάσματος βρίσκεται στον παλαιό ναό από τη μεσαιωνική εποχή και λέγεται και «πηγάδι του Ανδρέα». Ο επισκέπτης καθώς εισέρχεται, βήθει στα δεξιά του την πηγή σε θολωτό σπήλαιο και φθάνει σε αυτὴν κατεβαίνοντας 11 σκαλοπάτια. Αυτή η πηγή είναι αρχαιότατη και χρησίμευε ως μαντική πηγή του ναού της Δήμητρας, που ήταν χτισμένος εκεί ακριβώς, όπου θεμελιώθηκε ο παλαιός ναός του Αγ. Ανδρέα. Επρόκειτο για περίβλητο ναό με μαντείο, εξαιτίας της σχέσεως της Δήμητρας με τα Ελευσίνια Μυστήρια...

Αυτό το ιστορικό παρελθόν, υπενθυμίζει μια μαρμάρινη επιγραφή της εισόδου :

«Νημερτές το δ' ὕδωρ Δημήτεροσιν ποτέ νουσοις. Ἐνθα παγεῖς ξύλην Ανδρέας Πάτρας ἀμφέβηκε».

Το οποίο σημαίνει :

«Ιαματικό είναι τούτο το νερό που κάποτε της θεάς Δήμητρας ήταν, όπου ο Ανδρέας σε ξύλο προσηλώθηκε και προστατεύει την Πάτρα».

Τα Αγιάσματα των ἡουτρῶν της Κεράμου Χίου

Είναι αφιερωμένα στη μνήμη της Αγ. Ελένης, γιατί σύμφωνα με την παράδοση βρέθηκε εικόνα των Αγ. Κων/νου και Ελένης. Αρχαιολογικά ευρήματα στο γύρω χώρο, συνηγορούν ότι κατά την αρχαιότητα λειτουργούσε εκεί ένα είδος Ασκληπιείου, εξαιτίας των ιδιοτήτων των πηγών, όπου συγκεντρώνονταν αρκετοί ἡουόμενοι ασθενείς.

Επίσης, πολύ γνωστό για τις θεραπευτικές του ιδιότητες που θεωρήθηκε ως «κοιμηπῆθρα του Σιλωάμ», είναι το **Αγίασμα της Αγ. Ζώνης, ομωνύμου ναού στην Κων/πολη**.

Στα «Αναστενάρια» της Θράκης, κατά την γιορτή των Αγ. Κων/νου και Ελένης, η πυροβασία ξεκινά μετά την πανηγυρική λειτουργία, κι αφού ο ιερέας τελέσει αγιασμό στον αντίστοιχο χώρο του Αγιάσματος...

«Και οδηγήσει αυτούς ἐπὶ ζωῆς πηγῆς υδάτων» (Αποκ. Ιωαν. 7, 17)

«Και ο διψῶν ἐρχέσθω, και ο θέλων ἡβέτω ὕδωρ ζωῆς δωρεάν» (Αποκ. Ιωαν. 22, 17)

Στις βυζαντινοχριστιανικές τελετουργίες περιγράφονται τα εξής:

Όταν ο ἄρρωστος ἔπινε το Αγίασμα, ἰδῶν της βαθείας του πίστεως, ἄρχισε να νιώθει ἀμέσως καλύτερα. Ἐπειτα του ἔπλεναν το πρόσωπο και τα χέρια, βρέχοντάς του και την κορυφή του κεφαλιού του. Μόλις στεγνώωνε, τον ἄλλαζαν με καθαρά ρούχα, ἔκοβαν μια ἡωρίδα ἀπὸ τα παλιά που φορούσε πριν ἢ καμμιὰ φορά τρίχες ἀπὸ τα μαλλιά του και τα ἔδεναν στο κιγκλίδωμα, που προστάτευε το Αγίασμα ἢ στα γύρω δένδρα, λέγοντας «Σ' ἀφήνω ρούχο μ', για να μείνει ἐδῶ η ἀρρώστεια μ'».

Οι συνοδοὶ του ἀρρώστου συνέχιζαν να προσεύχονται με κατάνυξη για την ἴαση του ἀνθρώπου τους κι ἔταζαν στον ἅγιο του Αγιάσματος μια-δυὸ οκάδες κερί, να κάνουν εὐημοσύνες ἢ να θυσιάσουν ἕνα κριάρι, ἀνάλογα με την τοπικὴ παράδοση...

Κατὰ τους Βυζαντινοὺς ονομαστὸ ἦταν το Αγίασμα του **Αγ. Μηνά στη Λιβύη της Αφρικής**, με συγκροτήματα δεξαμενῶν και δύο κρήνες, ἀπ' ὅπου οι πιστοὶ ἔπαιρναν το «πάγκαθον ὕδωρ», πίσω ἀπὸ τον τάφο του Αγίου.

Επίσης στην **Κων/πολη** του 5^{ου} αἰ. λέγεται ὅτι ἀποκαλύφθηκε με τρόπο θαυματουργό στον αυτοκράτορα Λέοντα Α', το πασίγνωστο **Αγίασμα της ἱερῆς Ζωοδόχου Πηγῆς**. Συγκεκριμένα ο αυτοκράτορας ἔγινε μάρτυρας της ἴασης ἐνός τυφλοῦ, ο οποίος ἀρχικὰ ἤθελε να ξεδιψᾷσει και να δροισιστεῖ ἀπὸ την πηγή. Όταν ὁμως πῆλῆθη με το νερό της, βρήκε το φως του! Ἐτσι ο Λέων ο Μεγάλος ἔκτισε το ναὸ της Ζωοδόχου Πηγῆς, το Αγίασμα του ὁποῖου θεράπευε πολλὰ νοσήματα...

6. ΤΟ ΝΕΡΟ ΣΤΗ ΛΑΪΚΗ ΜΑΣ ΠΑΡΑΔΟΣΗ

ΤΟ ΑΘΑΝΑΤΟ ΝΕΡΟ

Δεν ἔπινε ποῖο ποῖο στη γη, που να μην ἔχει στη συλλογικὴ του μνήμη παραδόσεις για ἕνα σπάνιο νερό, ἕνα μυστηριώδες υγρὸ, θαυματουργό, που χαρίζει την αἰώνια ζωή, σαν το εὐλιξήριο νεόττας, που ἐρευνούσαν οι ἀθημιστές.

Απὸ την Κασταλία των Δελφῶν με το «ἡάθλον» ὕδωρ του Απόλλωνα, μέχρι το «ἀθάνατο» νερό που προσέφερε στον Μεγαλέξανδρο η ἀδελφὴ του, που ἔγινε γοργόνα, είναι πολλὲς οι ἀναφορές στο υγρὸ θαυματουργό στοιχείο. Λένε ὅτι ἔσταζε σταγόνα – σταγόνα ἀπὸ ἕνα ἀπόκρημνο γκρεμὸ και το φύλαγε δράκοντας!

ΤΟ ΝΕΡΟ ΤΗΣ ΛΗΣΜΟΝΙΑΣ

Είναι το νερό του κάτω κόσμου που πίνουν οι νεκροὶ και ἡσημονοῦν τους ζωντανούς, ἀλλὰ ὅπως ἀναφέρει στα τραγούδια της ἡ λαϊκὴ μούσα –στους θρύλους της ξενιτιάς - αν τύχει και το πιοῦν ταξιδιώτες, ἡσημονοῦν να ἐπιστρέψουν στη πατρίδα τους.

ΤΟ ΝΕΡΟ ΠΟΥ ΚΟΙΜΑΤΑΙ

Λένε στα χωριά της Γορτυνίας, ὅτι κάποιες φορές, κάθε νύχτα κοιμάται το νερό στα ποτάμια και στις βρύσες. Ἐνῶ τρέχει ἡσυχιο και σιγαλῶ, ξαφνικὰ μένει ἀκίνητο. Ἐκεῖ κοντὰ μένει μια νεράιδα που το φυλάει, που ὁμως δεν φαίνεται, ἀλλὰ την ἀφουγκράζονται μόνο τα σκυλιὰ και τα ἄλογα. Ὅποιος περάσει ἀπὸ κει νύχτα, δεν πρέπει να μιλήσει, για να μην του πάρει η νεράιδα τη φωνή. Για να φύγει η νεράιδα, χωρὶς να θυμώσει το νερό, πρέπει ο περαστικὸς να πετάξει ἕνα πετραδάκι με προσοχή, κι ἀμέσως θα ξυπνήσει και θα ξαναρχίσει να κυλᾷ...

ΤΟ ΣΤΟΙΧΕΙΩΜΕΝΟ ΝΕΡΟ

Σε ανάμνηση των Νυμφών και ιδίως των Ναϊάδων, η λαϊκή μας παράδοση έχει ταυτίσει τα πανέμορφα αυτά πλάσματα στα τραγούδια και τα παραμύθια του, με τα ζωτικά, τις νεραίδες, αν είναι καλόγνωμα και τα στοιχειά ή τις ημίαιμες αν είναι εκδικητικά. Συνήθως ζουν κοντά σε σπηλιές (τις νεραϊδοσπηλιές), σε πηγάδια, σε κήπους (νεραϊδόκηπους), σε κρήνες ή βρύσες (νεραϊδόβρυσες) και σε ποτάμια ή λίμνες. Λούζονται νύχτα και χορεύουν ακούραστα, ενώ ξελογαιάζουν όποιο παλληκάρι βάλουν στο μάτι (νεραϊδοπαρμένος). Στις δε κούνιες των μωρών συνήθιζαν να κρεμούν «νεραϊδοσφόντυλα», για να μην «αγκυλώσουν» το παιδί και πάθει κακό...

ΕΞΕΥΜΕΝΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΝΕΡΟΥ

Στον Πόντο και τη Β.Ελλάδα, έπρεπε τον καινούριο χρόνο να ανανεώσουν το νερό των λαγνιών με νέο απβασιλιάτικο νερό. Η πράξη αυτή συνοδευόταν με καθημερινά και προσφορές (κεράσματα) στη βρύση, για να καλοπιάσουν το ζωτικό, τη νεραίδα ή το στοιχειό που κατοικεί σ' αυτήν.

ΓΟΡΓΟΝΕΣ

Υδρόβια όντα που συνοδεύουν τους ναυτικούς στα ταξίδια τους, με σώμα γυναικείο και ουρά ψαριού. Θεωρούνται η νεώτερη απεικόνιση των αρχαίων Σειρήνων ή Νηρηίδων, που διαιωνίζουν κληρονομικά στο λαό μας, μέχρι σήμερα, τον πιο γνωστό θρύλο για την αδελφή του Μεγαλήξανδρου, η οποία θαλασσοδέρνεται, αναζητώντας να μάθει για τον αδελφό της «αν ζει ή αν πέθανε», από κάθε περαστικό καράβι, αφήνοντάς το να περάσει ή καταστρέφοντας το, ανάλογα με την απάντηση που θα πάρει. Η Γοργόνα έγινε αγαπημένο θέμα έμπνευσης στα έργα των λαϊκών καλλιτεχνών...

7. ΜΑΓΙΚΕΣ ΙΔΙΟΤΗΤΕΣ ΤΟΥ ΝΕΡΟΥ

7.1. Νερό για τη βασκανία

Στη παράδοση του ξεματιάματος, οι «ξεματιάστρες» εκτός από αλάτι ή ελαιόλαδο, χρησιμοποιούν και νερό που το «διαβάζουν» με ανάλογες ευχές. Θεωρείτο δε κατά τους Βυζαντινούς, ότι εκείνος που έπινε «άναυδον ύδωρ», λέγοντας κατάληλη ξόρκια, ακόμη κι αν δαγκωνόταν από φίδι, μπορούσε να σωθεί!

7.2. Υδατομαντεία

α. Το μαντικό αγίασμα του Αγ. Γεωργίου του Βασιλαμίτου στην Αμοργό

Παλαιότερα, πριν απαγορευτεί η μαντεία ως παγανιστικό έθιμο από την Μητρόπολη, οι Αμοργιανοί ακολουθούσαν μια αρχαία λαϊκή παράδοση υδατομαντείας, όπου την συνέχιζαν δίνοντάς της χριστιανικό περιεχόμενο. Ο πιστός ερχόταν με ευλάβεια στον ιερέα, να του ανοίξει το αγίασμα, για κάποιο πρόβλημά του. Ο ιερέας τελούσε λειτουργία ή παράκληση στο όνομα του ενδιαφερόμενου, γεμίζοντας ένα διαφανές ποτήρι με το αγίασμα. Κατόπιν προσπαθούσε να διακρίνει στο φως, οτιδήποτε βρισκόταν αιωρούμενο μέσα. Με τη βοήθεια μυστικιστικών γνώσεων, που μόνο εκείνος γνώριζε, έδινε αντίστοιχες απαντήσεις.

β. Εορτή Αγ. Ιωάννου (24 Ιουνίου)-Κηθήδων

Αρχαίο έθιμο, που η προετοιμασία του γίνεται την παραμονή, ως εξής: Ένα αγόρι ή κορίτσι με ζώντες γονείς (τυχερό), φέρνει αμύλητο (βουβό) νερό από μια βρύση ή πηγάδι, χωρίς να μιλήσει καθόλου, όποιοι και να συναντήσει. Τα άλλα παιδιά που έχουν συγκεντρωθεί στο σπίτι, ρίχνουν μέσα ο καθένας το «ριζικάρι» του, δηλ. ένα δακτυλίδι ή ένα άλλο σμάδι στο αγγείο με το νερό αυτό. Κατόπιν το σκεπάζουν με ένα κόκκινο πανί και το εκθέτουν κάτω από τα άστρα να μελετηθεί. Κηιθδώνοντας το αγγείο λένε:

«Κηθδώσατε τον κηθδωνα, τ'άγιου Γιαννιού τη χάρη

κι όποιος είν'καθορίζικος, πρῶι θα ξενεφάνη», όπου ρωτώντας τις επιθυμίες τους ένα νεαρό κορίτσι, βγάζει ένα-ένα τα αντικείμενα και ο κάτοχος μαντεύει το τι θα συμβεί.

γ. Κατοπτρομαντεία - Ήεκανομαντεία

Η δοξασία αυτή συνεχίστηκε από τους βυζαντινούς χρόνους μέχρι σήμερα, σε ορισμένες περιοχές της Ελλάδας κυρίως από ανύπανδρες γυναίκες, που χρησιμοποιούσαν την αντανάκλαση της επιφάνειας του νερού ενός πηγαδιού ή μιας ήεκάνης με νερό, για να δουν ποιον θα παντρευτούν. (Προηγουμένως είχαν ρίξει νερό από τον Κηθδωνα).

δ. Νεφομαντεία

Οι προγνώσεις για τα μελλούμενα γίνονταν από τον «νεφομάντη», κυρίως τους βυζαντινούς χρόνους, βάσει των σχημάτων των νεφών, κατά τη δύση του ηλίου.

Η πτώση κόκκινης βροχής ήταν κακός οίωμός.

8. ΑΝΤΙ ΕΠΙΛΟΓΟΥ...

Από το πεδίο «ύδωρ», ως το πεδίο «νερό», από τον Όμηρο μέχρι τις μέρες μας, ο Μανώλης Γλέζος στο εξαιρετικό βιβλίο του «ύδωρ, αύρα, νερό», κατάφερε να συγκεντρώσει 1340 επιθετικούς προσδιορισμούς για το νερό, από βασικές αρχαίες λέξεις (ύδωρ, υει-υετός, αύρα, νηρόν, όμβρος) και το πλήθος των παραγών τους, όπως: αής-θάλασσα, πέλαγος, πόντος, καταιγίς, διώριξ, παλήροια, λιμήν, ωκεανός, κόληπος, όρμος, μυχός, κ.ο.κ.!!!!

Από όλα τα παραπάνω, φαίνεται λοιπόν η αδιάσπαστη –ιστορικά-συνέχεια του ελληνισμού, από την αρχαιότητα έως σήμερα, όπου οι ίδιοι μύθοι, οι ίδιες δοξασίες «μεταμφιέζονται» με άλλο ένδυμα, ανά τους αιώνες. Έτσι, η λαϊκή λατρεία γίνεται η πιο αυθεντική μορφή θρησκείας! Οι Άγιοι της Εκκλησίας φανερώνονται ως personae αρχαίων θεών και ηρώων, που φανερώνονται κι αυτοί με τη σειρά τους, ως personae αρχαϊκών δαιμόνων και δυνάμεων...

Οι μορφές αηθάζουν, όμως ο αρχικός πυρήνας παραμένει ο ίδιος. Ένας πυρήνας πανάρχαιος, προχριστιανικός και ακόμη προθηρσκευτικός και διαιωνιζόμενος, όπως το ίδιο το «ζείδωρο ύδωρ»...

Τέλος θα ήθελα να σας αποχαιρετήσω με τα λόγια μιας καλής Νεραϊδας, της Νεραϊδοπηγής, από τον μαγικό κόσμο των παραμυθιών:

«Μια απλή ευχή «καλημέρα», μπορεί ν' αηθάξει όλο τον κόσμο, το σύμπαν οηάκερο!!!!...»

Το τελευταίο αντίο στο μέλος μας Πέπη Δαράκη, Συγγραφέα

Στις 11 Μαΐου 2006 κηδεύτηκε στο Α' Νεκροταφείο Αθηνών η διάσημη συγγραφέας και μέλος του Συνδέσμου Ελληνίδων Επιστημόνων Πέπη Δαράκη. Στην κηδεία της παραβρέθηκε πλήθος κόσμου, ενώ επικήδειους λόγους εξεφώνησαν εκπρόσωποι του ΚΚΕ, του Δήμου Αθηναίων, της Εταιρίας Ελλήνων Λογοτεχνών και πολλών Λεσβιακών Συλλόγων. Εκ μέρους του ΣΕΕ παρέστησαν η Πρόεδρος Δρ. Εύη Μπάτρα, η Α' Αντιπρόεδρος Σούζα Αντωνίου και το Μέλος μας κ. Ντίνα Αλεξανδροπούλου. Η Πρόεδρος εξεφώνησε επικήδειο λόγο και αντί στεφάνου, διατέθηκε το ποσόν των 100 Ευρώ στο «Χαμόγελο του Παιδιού», κατά την επιθυμία των οικείων της εκλιπούσης. Την ίδια μέρα τελέστηκε τρισάγιο στη μνήμη της ιδρύτριας του ΣΕΕ Μαρίας Φλαμπουριάρη.

Ο επικήδειος που εξεφώνησε η Πρόεδρος του ΣΕΕ έχει ως εξής:

«Το ένατο από 12 παιδιά ενός ιερέα και αγρότη, γεννήθηκε πριν από 100 χρόνια στην Αγία Παρασκευή Λέσβου. Από πολύ νωρίς κατάλαβε ότι ο κόσμος είναι χωρισμένος σε φτωχούς και πλούσιους, σε άνδρες και γυναίκες. Σπούδασε Παιδαγωγικά στην Αρσάκειο Ακαδημία και εργάστηκε ως δημοσιογράφος. Συγγραφέας και επίτιμος πρόεδρος της Εταιρίας Ελλήνων Λογοτεχνών, με πλούσια συγγραφική δράση, για την οποία της απονεμήθηκε το 1996 έπαινος της Ακαδημίας Αθηνών, καθώς και το βραβείο «Πνευλόπη Δέλητα» το 2000 για την ουσιαστική της προσφορά στην Παιδική Λογοτεχνία. Έχουν εκδοθεί περισσότερα από 35 βιβλία της (μυθιστορήματα, διηγήματα, λογογραφικά δοκίμια, ταξιδιωτικά, παιδική λογοτεχνία).

Η αστείρευτη δημιουργική της δύναμη την οδήγησε σε συνεχή πνευματικά επιτεύγματα. Η κοινωνική ζωή, ο μόχθος του αγρότη και του εργάτη, η ειρήνη, ο ανθρωπισμός, ο πολιτισμός, η γυναίκα και το παιδί, ήταν οι πηγές της έμπνευσης και της δράσης της. Στα έργα της ανέδειξε ένα ευρύτατο φάσμα κοινωνικών αδικιών και ανισοτήτων, παρακινώντας τις γυναίκες να διεκδικήσουν, να εργαστούν έξω από το σπίτι, να δημιουργήσουν, να δράσουν και να αντιδράσουν.

Πλούσια υπήρξε και η κοινωνική της δράση. Υπήρξε δημοτική σύμβουλος Αθήνας επί 13 χρόνια και συμμετείχε στα ΔΣ και προεδρεία πολλών κοινωνικών και πολιτιστικών οργανώσεων. Διετέλεσε διακεκριμένο μέλος του Συνδέσμου Ελληνίδων Επιστημόνων, ο οποίος την τίμησε για το σύνολο του έργου της σε ειδική εκδήλωση που οργάνωσε στις αίθουσές του.

Η ζωή, το έργο και η δράση της ήταν προσανατολισμένη σταθερά στις διεκδικήσεις του ελληνικού λαού, αγωνιζόμενη στα πηλίσια αυτά και για την διεκδίκηση των δικαιωμάτων των γυναικών. Συγγραφικός καρπός των αγώνων της αυτών είναι το έργο της «Το όραμα της Ισοτιμίας της Γυναίκας» (Εκδόσεις «Καστανιώτης»), που σήμερα διδάσκεται σε πολλά ευρωπαϊκά Πανεπιστήμια.

Εμείς, ως γυναικείο σωματείο, του οποίου υπήρξε μέλος και που το τίμησε με τη συνεχή της παρουσία στις εκδηλώσεις του και τη συμπόρευσή της στον αγώνα για την ανύψωση του επιπέδου των γυναικών, καλούμαστε σήμερα να την αποχαιρετήσουμε ευλαβικά και να της ευχθούμε καλό ταξίδι, για να κατοχυρωθεί στη μνήμη της ιστορίας των μεγάλων γυναικών του τόπου μας.

Καλό σου ταξίδι, σεβαστή μας Πέπη Δαράκη».

Για να την γνωρίσουν καλύτερα τα μέλη μας, ανδημοσιεύουμε συνέντευξή της στον ΡΙΖΟΣΠΑΣΤΗ (26/10/2003), την οποία παραχώρησε επ' ευκαιρία των 97^{ων} της γενεθλίων.

«Πάθος για ν' αλλιάξει ο κόσμος»...

Αποσπάσματα μιας ζωής σαν κινηματογραφική ταινία, με αφορμή τα γενέθλιά της

Το να μιλάς με την Πέπη Δαράκη, είναι σαν να κάνεις ένα φανταστικό ταξίδι στο παρελθόν. Από τις τελευταίες - αν όχι η τελευταία - εκπρόσωπος εκείνης της γενιάς της ελληνικής γυναικείας διανόησης, που «διέτρεξε» τα συγκλονιστικότερα γεγονότα του 20ού αιώνα από την «πρώτη γραμμή» του «πυρός», υπερασπιζόμενη τη γυναικεία χειραφέτηση, την ελευθερία και την κοινωνική δικαιοσύνη, μέσα από δικτατορίες, πολέμους και ψευδεπίγραφες «δημοκρατίες», η Πέπη Δαράκη συμπληρώνει σήμερα αισίως τα 97 της χρόνια.

Με αφορμή τα γενέθλιά της, μας παραχώρησε τη σημαντική συνέντευξη από το διαμέρισμά της στην Πλάκα, στο ο-

ποίο ζει εδώ και πολλές δεκαετίες και από το σαλόνι του οποίου πέρασαν σημαντικές μορφές της προοδευτικής διανόησης, μεταξύ αυτών η Ρόζα Ιμβριώτη.

Η Πέπη Δαράκη, όμως, δεν ήταν μόνο δημοτική σύμβουλος, σε μια εποχή που μόλις είχαν αρχίσει οι γυναίκες να ψηφίζουν. Ήταν λογοτέχνηδα στον πνευματικό προοδευτικό κύκλο της προπολεμικής περιόδου της Λέσβου που έμεινε γνωστή ως «Λεσβιακή Άνοιξη», σε μια εποχή που οι γυναίκες σπάνια είχαν πρόσβαση στο βιβλίο εν γένει. Ήταν δημοσιογράφος, σε μια εποχή που οι γυναίκες δεν άγγιζαν καν εφημερίδα. Ήταν η αρσακεία που πουλούσε στις συμμαθή-

τριές της τη «Ζωή εν Τάφω» του Μυριβήλη, η κοπέλα που μοίραζε προκηρύξεις του ΕΑΜ, η συνεργάτιδα του «Ριζοσπάστη» για μια 20ετία, η παιδαγωγός. Είναι φυσικό πως ο λόκληρη αυτή η ιστορία είναι αδύνατο να συμπεριληφθεί στο χαρακτήρα αυτής της συνέντευξης. Άλλωστε, η βιογραφία και η αυτοβιογραφία της έχει γραφτεί. Σήμερα, απλώς παρουσιάζουμε «κομμάτια» από τη ζωή της, κυρίως από την εποχή που διαμόρφωσε το χαρακτήρα και το έργο της, τα οποία μας «ξεδίπλωσε» με το πάθος και την εγρήγορση μιας πάντα νεανικής καρδιάς.

Γεννημένη στις 26 Οκτώβρη του 1906, στην Αγία Παρασκευή της Λέσβου, η Πέπη Δαράκη (Παπαχαρηλάμπους το πατρικό της) είχε την τύχη να ξεφύγει από το μέλλον που επέβαλλε η κοινωνία της εποχής στα κορίτσια της επαρχίας. Σ' αυτό συντέλεσε το οικογενειακό περιβάλλον, που, αν και καθαρά αγροτικό και θρησκευτικό - ο πατέρας της ήταν παπάς - ωστόσο, δεν ήταν συντηρητικό.

Ένας διχασμένος κόσμος

«Αν και γεννήθηκα το 1906, στην κοινότητα είμαι γραμμένη το 1910, γιατί για να πάω στην Αρσάκειο έπρεπε να είμαι 15 χρόνων. Όλα τα χαρτιά μου έχουν αυτήν την ημερομηνία. Έτσι κι αλλιώς, δεν πρόκειται να ξαναπαντρευτώ... Έχω τρία εγγόνια και δύο δισέγγονα», λέει γελώντας και συνεχίζει: «Από νωρίς αντιλήφθηκα ότι αυτός ο κόσμος έχει θουθουδία, ήλιο, ζάχαρη, αηλιά είναι χωρισμένος σε άντρες και γυναίκες, σε πλούσιους και φτωχούς. Μεγάλωσα σε οικογένεια αγροτική, ο πατέρας μου ήταν παπάς και αγρότης, αηλιά μορφωμένος. Ήμουν η τελευταία από εννιά παιδιά. Τέσσερα αγόρια και πέντε κορίτσια. Το ένα αγόρι το ξενίτευσε ο πατέρας μου στην Αμερική από 13 ετών. Του έβαλε μέσα στο χεράκι του τρεις λίρες και του είπε "άντε παιδί μου, πήγαινε να γίνεις άνθρωπος".

Επισκέφθηκε την Εηλάδα, όταν ήταν πλέον 70 χρόνων. Πήγα να τον υποδεχτώ στο αεροδρόμιο, αηλιά δεν τον ήξερα. Πήρα ένα πηλακί και έγραψα το όνομά μου. Όταν το είδε, έτρεξε και έπεσε στην αγκαλιά μου. Μερικά χρόνια μετά τον ξενιτεμό, ο πατέρας μου του γράφει ότι η μάνα είναι έγκυος. Εκείνος απάντησε πως αν γεννηθεί κορίτσι "να το βγάψετε Ευτέρπη, γιατί είναι η μούσα της μουσικής". Έτσι πήρα το όνομά μου. Όταν γεννήθηκα, έστελνε νανουρίσματα για μένα που έγραφε ο ίδιος. Ο πατέρας μου έλεγε "καλύτερα να έστελνε κανένα δολλάριο για να πάρουμε βρακάκια στο παιδί...". Πήγε, μάλιστα, και στον διευθυντή του Σχοληρχείου να του ζητήσει να γράψει στο γιο του για να τον "συνεφέρει". Αυτός του έγραψε ότι "οι ποιητές πεθαίνουν από την πείνα" και "καλύτερα να μάθεις μια τέχνη για να γίνεις άνθρωπος".

Το αγροτόσπιτο, όμως, είχε και «οντά» - το σαλόνι της εποχής - που ήταν το γραφείο του ενός αδελφού, του Κώστα. Στην ιστορία, έμεινε γνωστός με το ψευδώνυμο Μάκιστος, από την κορφή της Λέσβου, άνθρωπος των Γραμμάτων κι

αυτός, δάσκαλος το επάγγελμα, μέλος της συντροφιάς του Βενέζη και του Μυριβήλη, με τους οποίους δεινόταν με μεγάλη φιλία.

«Όλη την ημέρα διάβαζε», θυμάται η Πέπη Δαράκη. «Ήταν καλός ποιητής και λογοτέχνης. Ένας τοίχος του οντά ήταν βιβλιοθήκη. Δεν τον θυμάμαι ποτέ στο σπίτι μας. Ήταν συνέχεια στους ποθέμους, Βαλκανικοί, Α' Παγκόσμιος και μετά Μικρά Ασία, υπασπιστής του Πλαστήρα. Στην υποχώρηση, γύρισε περπατώντας με 40 πυρετό. Αυτά όλα τα βίωσα σαν δράμα. Έβλεπα τη μάνα μου να κλαίει. Ύστερα ξενιτεύτηκε και το άηλο αγόρι στην Αμερική». Από τα υπόγεια των εστιατορίων, ο μικρός Λέσβιος, που είχε μεγάλο ζωγραφικό ταλέντο, θα φτάσει να γίνει καθηγητής Καλών Τεχνών στις ΗΠΑ. Είχε προηγηθεί ο χαμός του δεύτερου αδελφού στους Βαλκανικούς Πολέμους, όπου κατατάχθηκε εθελοντικά. Αυτά, όμως, είναι μια άλλη ιστορία...

«Ο πατέρας μου, λοιπόν, έπαιρνε βιβλία από τη βιβλιοθήκη του αδελφού μου και διάβαζε. Μια μέρα, μια αδερφή μου, που είχε βγάλει το Δημοτικό και διάβαζε και αυτή βιβλία του είδους της "Γενοβέφας", τον είδε να διαβάζει την "Πάπισσα Ιωάννα"! Ήταν ανοιχτό μυαλό, γενικά. Σε έναν τοίχο του σπιτιού μας ήταν ένας πίνακας με τον Μακρυγιάννη έξω από το παλάτι να ζητάει Σύνταγμα».

- Δε βιάσατε, λοιπόν, αποκομμένη από τη γνώση, όπως άλλα παιδιά της εποχής και μάλιστα κορίτσια.

- «Ποιητοί γονείς δεν τα πήγαιναν τότε σχολείο τα παιδιά τους. Τα κρατούσαν σαν εργατικά χέρια. Όλα τα κορίτσια της οικογένειάς μου πήγαμε στο Δημοτικό, αηλιά εγώ συνεχισα και στο Σχοληρχείο. Τις δύο τάξεις στην Αγία Παρασκευή και την τελευταία στην Αγιάσο. Η Αγιάσος με γοήτευσε. Οι γυναίκες ήταν απειλευθερωμένες. Οι δικές μας γυναίκες κυκλοφορούσαν με σαθβάρια. Εκεί, φορούσαν μεν σαθβάρια, αηλιά με τολημρό ντεκοητέ, ζωγραφισμένη εηλιά στο μάγουλο, κοκκινάδι στα χείλη και μανίκι πάνω από τον αγκώνα! Τα Σάββατα, στα καφεενεία γινόταν το "νυφοπάζαρο". Κατέβαιναν τα παηικάρια με το γαρίφαλο στο αυτί και κάθονταν στο καφεενείο. Βγαίνουν και οι κοπέλες και φηερτάρανε. Όποια διάηεγε ο νέος, της πετούσε το γαρίφαλο. Αηλιά έπρεπε να τον διαηέξει και η κοπέλα για να γίνει το ραντεβού. Στο χωριό μου, ο αδερφός έηεγε στην αδερφή να μην κοιτάει καν!».

Η «Ενάτη»

Μετά ήρθε η σειρά του Γυμνασίου στη Μυτιλήνη. «Ο αδερφός μου είπε στον Μυριβήλη να με προσέχει και να με παρακολουθεί στα μαθήματα. Κάθε Κυριακή έτρωγα στο σπίτι του. Αυτός μου άνοιξε το δρόμο στην πνευματική ζωή. Μου πρότεινε να διαβάζω και αηλλα βιβλία εκτός από τα σχολικά. Επειδή, όμως, δεν είχαμε τα οικονομικά "κότσια" να πάω πανεπιστήμιο, οι δικοί μου με έστειλαν στην Αρσάκειο να σπουδάσω δασκάλα. Μαζί με μια κοπέλα από το χωριό

μου μέναμε στον Κοθωνό και για να γλιτώσουμε τη μία δραχμή του τραμ πηγαίναμε στη Σταδίου με τα πόδια».

Την ίδια περίοδο, στα μέσα της δεκαετίας του '20, ο Μυριβήλης έβγαζε μια δική του εφημερίδα στη Μυτιλήνη, τον «Ταχυδρόμο», στη δημοτική γλώσσα. «"Κοπάναγε" τους πλουσίους. Τους έλεγε "τρώνε και χέ...". Όταν κυκλοφορούσε η εφημερίδα και τη διαβλούσε ο εφημεριδοπώλης, οι αχθοφόροι, οι ψαράδες, οι εργάτες, άφηναν τα πάντα και τρέχανε να την αγοράσουν, να τη "ρουφήξουν"». Στον «Ταχυδρόμο» της Μυτιλήνης θα δημοσιευτεί για πρώτη φορά σε συνέχειες και η «Ζωή εν Τάφω». «Όταν εκδόθηκε σε βιβλίο, ήμουν δεύτερη χρονιά στην Αρσάκειο. Μου έγραψε, ζητώντας μου να πουλήσω δέκα βιβλία στις συμμαθήτριάς μου, γιατί είχε μεγάλη οικονομική ανάγκη. Τα πούλησα όλα και του ζήτησα άλλα τριάντα».

Οι διακοπές των Χριστουγέννων στο χωριό ήταν η αφορμή για το πρώτο της λογοτεχνικό κείμενο. «Έριχνε πολύ χιόνι. Βλέποντας το τοπίο, ανάβησε από μέσα μου μια πηγή λόγου. Έγραψα ένα κείμενο με τίτλο "Λευκές πανηγυρικές μέρες". Ο Μάκιστος το διάβασε και μου ζήτησε να το ξαναγράψω στη μια όψη του χαρτιού. Το έστειλε στον Μυριβήλη και αυτός το δημοσίευσε στην πρώτη σελίδα της εφημερίδας του. Μου έδειξε την εφημερίδα ο αδερφός μου και ντράπηκα». Ήταν η αρχή της δημοσιογραφικής της ενασχόλησης, η οποία συνεχίστηκε και με την πρώτη δημοσιογραφική επιτυχία. «Μια Κυριακή πήγαμε με φίλινες εκδρομή στο γυναικείο Μοναστήρι της Μυριτιδιώτισσας. Οι φίλινες μου ρωτούσαν τις καθόγιες πώς γίνεται το γλυκό τριαντάφυλλο και τα υφαντά. Εγώ απόρησα βλέποντας και νέες, όμορφες γυναίκες να είναι κλεισμένες σε εκείνους τους ψηλούς τοίχους. Ρώτησα μια γερόντισσα γιατί πήγε στο μοναστήρι. "Γιατί είμαστε πέντε κόρες και ο πατέρας μου είχε τέσσερα χωράφια. Δεν είχε για μένα προίκα να παντρευτώ. Για να τον αγαφώσω, του είπα ότι θα γίνω καθόγια"».

«Έτσι έμαθα πως οι λόγοι που κλείστηκαν στο μοναστήρι αυτές οι γυναίκες ήταν οικονομικοί και κοινωνικοί. Άλλη πήγε για να γλιτώσει από τον άντρα της που τη σάπιζε στο ξύλο. Μόνο μία είπε πως είδε στο όνειρό της τον "Άγιο Ιγνάτιο". Τη νύχτα, μου ήρθε να ανοίξω την πόρτα και να τους πω "φευγάτε, πηγαίντε στον ελεύθερο κόσμο. Να δουλέψετε, να παντρευτείτε, να κάνετε παιδιά, να χορέψετε, να γελάσετε". Ένωσα αγανάκτηση. Έγραψα, λοιπόν, τις εντυπώσεις μου από το μοναστήρι. Ο αδερφός μου διάβασε τις πρώτες σελίδες και με ρώτησα αν θα μπορούσα να το γρά-

ψω στη μια μεριά του χαρτιού. Το στέλνει πάλη στον Μυριβήλη. Την άλλη μέρα, ο "Ταχυδρόμος" είχε αναγγελτικό: "Λέσβιοι, αναμένετε μια έκπληξη"! Τελικά, το πρώτο μέρος δημοσιεύτηκε, αλλιά με αλληλαγμένο τίτλο. Εγώ είχα βάλει τίτλο "Γιατί οι γυναίκες γίνονται καθόγιες", αλλιά ο Μυριβήλης έβαλε το σκανδαλιστικό ... "Η γυναίκα κάτω από το ράσο". Προφανώς και για να πουλήσει. Βέβαια, έγραφα με ψευδώνυμο. Ο αδερφός μου, μου έδωσε το "Ενάτη" επειδή ήμουν το ένατο παιδί. Η διανόηση της Λέσβου αναρωτιόταν ποια είναι η "Ενάτη". Κάποιος είπε πως είναι παρμένο από την ...Ενάτη του Μπετόβεν!».

«Να μάθετε να σκέφτεστε»

«Το άρθρο δημοσιεύτηκε σε 15 συνέχειες, προκαλώντας τον ενθουσιασμό του κόσμου, ανάλογα γράμματα προς την εφημερίδα, αλλιά και την ηγουμένη του μοναστηριού, η οποία, σε έξαλλη κατάσταση, απείλησε με μηνύσεις προς τη συντάκτρια και τον Μυριβήλη, για "συκοφαντική δυσφήμιση"! Ο Μυριβήλης τρελάθηκε από τη χαρά του. "Μακάρι να γίνει η μήνυση" έλεγε, λόγω της ακόμη μεγαλύτερης δημοσιότητας», θυμάται χαμογελαστή η Πέπη. Ο δεσπότης, λήτρης της λογοτε-

χνίας και φίλος του Μάκιστου, μεσολάβησε και η μήνυση δεν κατατέθηκε ποτέ.

Το δίπλωμα ήρθε το 1928 και αμέσως «έκανα αίτηση στο υπουργείο Παιδείας για να διοριστώ δασκάλα στο νησί μου. Δεν ήρθε η έγκριση ακόμα...». Οι θύμψεις ξεδιπλώνονται στην Κατοχή, στη σύνδεσή της με το ΕΑΜ και το νυχτερινό μοίρασμα των προκηρύξεων κάτω από τις πόρτες, τα συνωμοτικά «πάρτι» και τις διαδηλώσεις κατά της επιστράτευσης. Ακολουθεί η εκλογή της στο Δήμο Αθηναίων: «Δέκα σύμβουλοι βγήκαν από την ΕΔΑ. Εγώ βγήκα από τους "Φιλελεύθερους". Στην πρώτη συνεδρίαση του ΔΣ, είπα στον πρόεδρο ότι η θέση μου είναι απέναντι. Πήγα και κάθισα με τους συμβούλους της ΕΔΑ. Αν έκανα κάτι καλό στο δήμο, το χρωστώ στην Ρόζα Ιμβριώτη και στον Κώστα Σωτηρίου».

Συντάκτρια σε εφημερίδες και περιοδικά, δυο χρόνια στην ΕΙΡ με μια εκπομπή για τις γυναίκες της επαρχίας και, τέλος, η συνεργασία της με τον «Ρ» και η πρώτη της δημοσιογραφική αποστολή στην ΕΣΣΔ, το 1978, με αφορμή την επέτειο της Επανάστασης. «Αυτό που είδα με γοήτευσε», μας λέει.

- *Το έργο σας δείχνει ένα μεγάλο πάθος για ζωή.*- «Πάθος να αλλιάξει ο κόσμος. Αυτός ο άδικος κόσμος, που, από τότε που ήμουν παιδάκι, τώρα έχει γίνει τρισεχιρότερος. Με την ανηθικότητα, την κερδοσκοπία, τη λύσσα για λεφτά».

ΛΕΛΑ ΚΑΡΑΓΙΑΝΝΗ

Η Ηρωίδα της Εθνικής Αντίστασης

Η Λέλα Καραγιάννη γεννήθηκε στη Λίμνη Ευβοίας το 1898. Έζησε στην Αθήνα και ήταν μητέρα επτά παιδιών. Κατεχόμενη από φλογερό πατριωτισμό άρχισε τη δράση της πολύ πρώιμα, από τον Μάιο του 1941. Στην αρχή, επικουρούμενη από τα μεγαλύτερα τέκνα της, με κέντρο ένα σπίτι στην οδό Φυλής και

το μυροπωλείο του συζύγου της στην οδό Πατησίων, σχημάτισε ένα δίκτυο για την απόκρυψη, περίθαλψη και φυγάδευση Ελλήνων και Αγγλων στρατιωτικών. Οργάνωσε μία εντυπωσιακή απόδραση Βρετανών από στρατόπεδο και πιθανώς την πρώτη διαφυγή τους στην Αίγυπτο με ένα καϊκάκι. Σιγά - σιγά ανέπτυξε δικό της δίκτυο αντίστασης. Το 1943, με κέντρο την Μονή του Αγίου Ιεροθέου στα Μέγαρα, συγκρότησε την παράνομη οργάνωση «**Μπουμπουλίνα**», που είχε χαρακτήρα κατασκοπευτικό και αποστολής πληροφοριών και χρησιμοποιούσε μεγάλο αριθμό ανδρών και γυναικών συνεργατών.

Μετά από μία σειρά ατυχιών συνελήφθη από τους Γερμανούς στις 11 Ιουλίου 1944. Την οδήγησαν στα κολαστήρια των Ες Ες στην οδό Μέρηλη και την βασάνισαν με πρωτοφανή βασανιστήρια για να ομολογήσει την δράση της. Αντιμετώπισε τον βασανισμό της με περιφρόνηση, χωρίς να μιλήσει. Τα χαράματα της 8ης Σεπτεμβρίου 1944, οδηγήθηκε μαζί με άλλους πατριώτες στο Δαφνί, όπου εκτελέσθηκε ψάλλοντας με γενναιότητα τον Εθνικό Ύμνο, εμπυχνώνοντας μέχρι την τελευταία στιγμή τους μελλοθανάτους.

Στις 11/9/ 1989 τιμήθηκε με την μετακομιδή των οστών της σε επιβλητικό μνημείο στο Α' Νεκροταφείο της Αθήνας. Η Ακαδημία Αθηνών της απένειμε τιμής ένεκεν «Χρυσούν Μετάλλιον». **Η προτομή της, φιλοτεχνημένη από την γλύπτρια Λουκία Γεωργαντή, έχει στηθεί στην οδό Τσοίτσα και Μπουμπουλίνας, δαπάναις του Συνδέσμου Ελληνίδων Επιστημόνων.**

Ο Βασίλης Λουλής σκηνοθέτησε το ντοκιμαντέρ «Συναντήσεις με τη μητέρα μου Λέλα Καραγιάννη», στο οποίο προβάλονται στιγμές από τη δράση και την προσωπικότητα της θρυλικής «Μπουμπουλίνας» της Αντίστασης, μέσα από την προσωπική, τρυφερή ματιά του γιου της Γιώργου. Ο νεαρός, καταζητούμενος και ο ίδιος από τους Γερμανούς, συναντούσε κρυφά τη μητέρα του Λέλα για τις ανάγκες του Αγώνα. Ακόμα όμως και κάτω από κείνες τις δύσκολες συνθήκες, είχε την ευκαιρία να απολαμβάνει την τρυφερότητα και την στοργή της ηρωίδας, που δεν έπαψε ποτέ να είναι μητέρα. Παράνομες κινηματογραφικές λήψεις μεταφέρουν σπάνιες εικόνες από την Αθήνα της Κατοχής, ενώ οι αποσπασματικές μνήμες του Γιώργου έχουν κάτι από την «Βιολήττα της Πάρμας», το αγαπημένο άρωμα της Λέλας Καραγιάννη.

Μερικές σκέψεις του σκηνοθέτη για την ταινία: «Φυγάδευση Βρετανών στρατιωτών με καϊκια στη Μέση Ανατολή, κατασκοπεία σε βάρος των δυνάμεων Κατοχής, παροχή πληροφοριών σε Ελληνικές αντιστασιακές οργανώσεις και στις ομάδες

των ανταρτών, είναι μερικές μόνο από τις δραστηριότητες της οργάνωσης «Μπουμπουλίνα», της Λέλας Καραγιάννη. Προσπάθησα να πησιώσω την πηθηωρική προσωπικότητα της ηρωίδας και να αφήσω να αναδειχτεί η ανθρώπινη, καθημερινή της πλευρά, ο ενθουσιασμός της (όταν οι παράνομες αντιστασιακές επιχειρήσεις της είχαν αίσιο τέλος), η αγωνία της (για την τύχη των συνεργατών αλλά και της πολυμελούς οικογένειάς της), το άρωμα που της άρεσε να φοράει, ο αγαπημένος της Μπετόβεν, οι άσπρες τρίχες που άρχισαν να εμφανίζονται στα μαλλιά της, η αυταπάρνησή της στην διάρκεια των βασανιστηρίων».

Το ντοκιμαντέρ προβλήθηκε για πρώτη φορά από την ΕΡΤ στο αφιέρωμά της για την 28η Οκτωβρίου 2005 και επαναλήφθηκε την Παρασκευή 8 Σεπτεμβρίου 2006, με αφορμή την επέτειο της εκτέλεσης της Λέλας Καραγιάννη, καθώς και τον Μάρτιο του 2006 στο Φεστιβάλ Ντοκιμαντέρ Θεσσαλονίκης.

Ο Δήμος Αθηναίων, στην επιμνημόσυνη δέηση που τελεί κάθε χρόνο για να τιμήσει την επέτειο της εκτέλεσής της, καλεί πάντα τον Σύνδεσμο. Στη φετινή εκδήλωση (8/10/2006) παρέστη η **Α' Αντιπρόεδρος Σούλα Αντωνίου**, η οποία κατέθεσε δάφνινο στεφάνι στο άγαλμά της και εξεφώνησε τον παρακάτω λόγο:

«Κύριε Δήμαρχε, κυρίες και κύριοι,

Ο Σύνδεσμος Ελληνίδων Επιστημόνων, που έχω την τιμή να εκπροσωπώ και ο οποίος συνέβαλε στη φιλοτέχνηση της προτομής της Λέλας Καραγιάννη, είναι σήμερα εδώ, για να τιμήσει τη μνήμη της, τα 62 χρόνια από την εκτέλεσή της.

Δεν θα αναφερθώ στη δράση της στην Εθνική Αντίσταση, αυτή είναι γνωστή, έχει καταγραφεί ανεξίτηλα στις σελίδες της νεότερης ελληνικής ιστορίας. Θα σταθώ μόνο στο παράδειγμά της, στην ευψυχία της, που την φέρνει σε ευθεία γραμμή με όλες τις ανώνυμες και επώνυμες ηρωίδες της Ελληνικής ιστορίας. Η ιστορική συνείδηση της Λέλας Καραγιάννη ως συνείδηση πατριωτικού χρέους, αψήφισε την στρατιωτική μηχανή του κατακτητή, υπερέβη τους οικογενειακούς της περιορισμούς, όντας πολύτεκνη μητέρα, ξεπέρασε τον φόβο του θανάτου και πήγε πέραν των ορίων αυτού, έκρουσε τις πύλες της αθανασίας γι' αυτό και έμεινε αθάνατη. Αθάνατος γίνεται όποιος αγωνίζεται για την αξιοπρέπεια, την αρετή και την περηφάνεια τόσο την προσωπική του όσο και της πατρίδας του, όποιος θυσιάζεται για την υπεράσπιση αυτών των αξιών. Αυτός είναι άλλωστε ο λόγος για τον οποίο η Καραγιάννη έχει εγκαθιδρυθεί στην ιστορική μνήμη και στη συλλογική ψυχή, έχει περάσει στην συνείδησή μας.

Εκεί διασώζεται και από εκεί μας παρακολουθεί και μας κρίνει κάθε μέρα. Γιατί όπως η ίδια μας δίδαξε με το παράδειγμά της, η πατρίδα δεν είναι μόνο οι μικρές

εδαφικές μας οριοθετήσεις, αλλά κυρίως τα ελληνικά μας αισθήματα και οι υπερχρονικές μας αξίες. Η αυτοθυσία της στο βωμό αυτών των αξιών έρχεται να αφηπνίσει τον εφησυχασμό μας και να εισχωρήσει στα έγκατα της ύπαρξής μας. Να ενισχύσει την απόφασή μας ως Έθνος να αντιστεκόμαστε στους επιβουλήεις της εθνικής μας κυριαρχίας, αν θέλουμε να συνεχίσουμε να υπάρχουμε ως ιδιαίτερη προσφορά στο ιστορικό «γίγνεσθαι».

Αυτή την κληροδοσία μας άφησε η αγωνιστική μορφή της Καραγιάννη, την υποχρέωση να διευρύνουμε και να βαθύνουμε την ελληνική συνείδησή μας και να την κάνουμε να λάμψει. Η σημερινή μέρα, μέρα μνήμης και απότισης φόρου τιμής στην ηρωίδα της Εθνικής Αντίστασης, συμβολίζει τον πόθο για ελευ-

θερία, έστω και αν αυτή έχει κατακτηθεί στις κορυφογραμμές των βουνών και στα κράσπεδα των πόλεων. Όμως δεν παύει να απειλείται σ' άλλα επίπεδα και πάνω απ' όλα στο επίπεδο του πολιτισμού.

Η ηρωίδα μας, μας παρακολουθεί από τα υψίπεδα της ιστορίας και μας επιτάσσει να κρατήσουμε ζωντανή τη συνείδησή μας στις νεότευκτες μορφές ζωής.

Εμείς οι γυναίκες οφείνουμε να ξετυλίξουμε το νήμα, που την άκρη του μας έδωσε στα νεώτερα χρόνια να κρατήσουμε ως φυλακτό και σκυτάλη η Καραγιάννη. Και όλα αυτά αν θέλουμε να διαβούμε με το κεφάλι ψηλά τις κοίτες του ιστορικού μας ορίζοντα».

Πίσω από τις Ροδιές

Μια εκδήλωση για το πιο συναρπαστικό «μαυροτσούκαλο»¹

Είναι Παρασκευή, 18 Φεβρουαρίου 2005, ώρα 6.00 μ.μ., στο Πνευματικό Κέντρο του Δήμου Αθηναίων και οι γυναίκες επιστήμονες, μέλη του Συνδέσμου Ελληνίδων Επιστημόνων, ταπεινά αλλά και συνειδητά τιμούν μια διαχρονική ελληνίδα ποιήτρια, της οποίας οι στίχοι υμνούν με την ίδια φρεσκάδα τον έρωτα και την ζωή τότε όπως και τώρα.

Αυτήν την ποιήτρια από την Λέσβο, αυτό το «μικροκαμωμένο βαθυμελήχρονο κορίτσι», αυτή την γυναίκα που ζωγράφισε ποιητικά την γυναικεία φιλία και τις χαρές του έρωτα ύμνησε σε μια καλλιτεχνική βραδιά ο Σύνδεσμος.

Η ποιήτρια πήρε σάρκα και οστά στην κατάμεστη αίθουσα μέσα από ομιλίες και απαγγελίες. Η εκδήλωση ξεκίνησε με την παρουσίαση του προγράμματος από την συντονίστρια της Επιτροπής Πολιτισμού Ντίνα Αλεξανδροπούλου. Χαιρετισμούς απύθυναν η Πρόεδρος του Συνδέσμου Φένια Καρασσαβίδου και η Α' Αντιπρόεδρος του Συνδέσμου και σύνδεσμος της Επιτροπής Πολιτισμού με το ΔΣ του ΣΕΕ Σούλα Αντωνίου. Ο εκπαιδευτικός και λογογράφος Δημήτριος Κωφόπουλος μίλησε με σεβασμό και ενθουσιασμό για το έργο της Σαφούς και κατέδειξε την ιστορική λογογραφική του συνέχεια μέσα από έναν παραλληλισμό με τα σύγχρονα λογογραφικά στοιχεία της Λέσβου, όπως αυτά εκφράζονται ιδίως στα τραγούδια του γάμου, που θυμίζουν αυτά τα επιθαλάμια της ποιήτριας.

Μέλη και φίλοι του Συνδέσμου σε στιγμιότυπο της εκδήλωσης

Απαγγελίες ποιημάτων της Σαφούς πραγματοποιήθηκαν από τα μέλη του ΣΕΕ, Φιλιά Διαμαντή, Στυλιανή Οικονόμου και Εύη Μπάτρα, καθώς και την Ελληνίκη Μαρκέτου του Συλλόγου Πολιχνίτου Λέσβου, μέλη του οποίου τραγούδησαν και χόρεψαν παραδοσιακούς χορούς της Λέσβου.

Στο δεύτερο μέρος της εκδήλωσης άνοιξε ξανά ο κήπος της Σαφούς από την καταξιωμένη ερμηνεύτρια Μαρίζα Κώχ η οποία μάγεψε τους παρευρισκόμενους με την γνωστή της ερμηνευτική δεινότητα. Την Μαρίζα Κώχ συνόδεψαν οι μουσικοί-συνεργάτες της, ενώ η μεστή, γεμάτη με αίσθημα φωνή, της εξαιρετικής ηθοποιού Εύας Κοταμανίδου, απήγγειλε ποιήματα της ποιήτριας.

Ήταν μια βραδιά ορόσημο τόσο για τον Σύνδεσμο Ελληνίδων Επιστημόνων και την διοργανώτρια Επιτροπή

Πολιτισμού, που για άλλη μια φορά συνετέλεσε στην προώθηση του ελληνικού πολιτισμού και των γυναικών εκπροσώπων του, όσο και για το πολυπληθές Αθηναϊκό κοινό που είχε την ευκαιρία να περπατήσει στον κήπο της Σαφούς αυτήν την νύχτα του χειμώνα για να αναζητήσει την Ανακτόρια που λείπει....

Είθε οι έρωτες της Σαφούς πάντα να συνδιαλέγονται με τις σύγχρονες ελληνίδες που μαζί με την ποιήτρια θα βροντοφωνάξουν ότι είναι καλύτερο «..τη λάμψη πάλη να βήεπα που έχει το πρόσωπό της, παρά τα όπλα των Λυδών, τ' άρματα και τις μάχες...», γιατί η Κύπρη πρέπει να υπερτερήσει του Άρη.

Φιλιά Διαμαντή

1. Οδυσσέας Ελύτης, Σαπφώ, Αθήνα: Ίκαρος 1984, σ. 15

«ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΕΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ ΥΠΕΡ ΤΩΝ ΓΥΝΑΙΚΩΝ»

Το σχέδιο «Ίσες ευκαιρίες - Ίσες ευκαιρίες»

Το σχέδιο δράσης «ΙΣΕΣ ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΕΣ - ΙΣΕΣ ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ», με συντονιστή φορέα το Κέντρο Μέριμνας Οικογένειας & Παιδιού (ΚΜΟΠ) και τελικό Δικαιούχο τη Γενική Γραμματεία Ισότητας, εντάσσεται στο Μέτρο 5.3 «ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΕΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ ΥΠΕΡ ΤΩΝ ΓΥΝΑΙΚΩΝ» του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Απασχόληση και Επαγγελματική Κατάρτιση» και συνιστά ένα σχέδιο ολοκληρωμένης παρέμβασης υπέρ των γυναικών, με βασική αρχή την προώθηση της ισότητας των φύλων και τη βελτίωση της πρόσβασης και της συμμετοχής των γυναικών στην αγορά εργασίας.

Απευθύνεται σε 2.309 γυναίκες που διαμένουν στην περιφέρεια Αττικής (στους νομούς Αθηνών και Πειραιώς), με στόχο την αντιμετώπιση των πολλαπλών αιτιών που ενισχύουν τον κοινωνικό τους αποκλεισμό και εμποδίζουν την επαγγελματική τους ένταξη.

Για την πραγματοποίηση των στόχων του προγράμματος σημαντική είναι η συμβολή των προγραμμάτων του ΟΑΕΔ (Νέες Θέσεις Εργασίας - ΝΘΕ, Απόκτηση Εργασιακής Εμπειρίας - STAGE και Νέοι Επιχειρηματίες - ΝΕΕ), στα οποία θα ενταχθούν οι επωφεληούμενες - δικαιούχοι γυναίκες.

Το πρόγραμμα υλοποιείται από ένα δίκτυο φορέων, που διαθέτουν εξειδίκευση, τεχνογνωσία, εμπειρία, υποδομές και εξασφαλίζουν αποτελεσματικότητα.

Το σχέδιο προσεγγίζει ολοκληρωμένα το πρόβλημα της ανεργίας των γυναικών μέσα από δράσεις:

- ♦ Εξατομικευμένης συμβουλευτικής και υποστήριξης, που επικεντρώνονται στην άρση των εμποδίων που οδηγούν

στην περιθωριοποίηση, την ενδυνάμωση των ωφεληούμενων γυναικών και την προετοιμασία τους στην αναζήτηση εργασίας.

- ♦ Προώθησης στην απασχόληση και στην καριέρα, με την ένταξή τους σε προγράμματα απασχόλησης (Ν.Θ.Ε.), απόκτησης επαγγελματικής εμπειρίας (STAGE), αυτοαπασχόλησης και ενίσχυσης της επιχειρηματικότητας (Ν.Ε.Ε.) του ΟΑΕΔ.

Κινητοποίηση των επιχειρήσεων

Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται σε δράσεις ευαισθητοποίησης των επιχειρήσεων, με στόχο την παροχή ευκαιριών απασχόλησης σε συμμετέχουσες γυναίκες.

Επιχειρήσεις κάθε μεγέθους και κλάδου που δραστηριοποιούνται στην περιοχή της Αττικής, έχουν κάθε συμφέρον ν' αξιοποιήσουν τις παρεχόμενες μέσω του ΟΑΕΔ επιδοτήσεις, προκειμένου να δώσουν νέες ευκαιρίες απασχόλησης ή απόκτησης εργασιακής εμπειρίας, μέσα από τα προγράμματα «ΝΕΕΣ ΘΕΣΕΙΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ» και «STAGE».

Επιχειρήσεις κάθε μεγέθους και κλάδου που δραστηριοποιούνται στην περιοχή της Αττικής, έχουν επίσης κάθε συμφέρον να εμπιστευθούν σε νέες θέσεις εργασίας γυναίκες που συμμετείχαν και ολοκλήρωσαν ή ολοκληρώνουν έναν πλήρη κύκλο συμβουλευτικής, αναπτύσσοντας σύγχρονη εργασιακή συνείδηση και κουλτούρα και φυσικά ένα σύνολο εργασιακών στάσεων - συμπεριφορών που μπορούν ν' αξιοποιηθούν άμεσα από ποικίλες θέσεις εργασίας.

Τελικά οι επιχειρήσεις που μπορούν να ωφεληθούν από τις εκατοντάδες γυναίκες που ολοκλήρωσαν έναν κύκλο συμβουλευτικής και χτυπούν τώρα την πόρτα της απασχόλησης, είναι πολλές. Και πάντως είναι αυτές που πιστεύουν στο γυναικείο εργατικό δυναμικό, που πιστεύουν και επιδιώκουν την επιχειρησιακή αλλαγή και την προσαρμογή τους στις νέες συνθήκες του ανταγωνισμού.

Γιατί όπως καταγράφονται και από τη σύγχρονη διοικητική σκέψη και εμπειρία, οι γυναίκες διαθέτουν χαρακτηριστικά που τις καθιστούν πολύτιμες, στο πλαίσιο ενός σύγχρονου εργασιακού περιβάλλοντος, καθώς διαθέτουν: διαίσθηση, οργανωτικότητα, προσαρμοστικότητα, συλλογικότητα και συνυπευθυνότητα, δυνατότητες παρακίνησης και έμπνευσης άλλων εργαζόμενων, διάθεση μοιράσματος γνώσεων, εμπειριών και πληροφοριών, ικανότητα λήψης αποφάσεων, έλλειψη εφησου-

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΣΩΤΕΡΙΚΗΣ
ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΔΙΑΦΘΕΡΗΣ
& ΑΠΟΚΕΝΤΡΩΣΗΣ

ΓΕΝΙΚΗ
ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ
ΙΣΟΤΗΤΑΣ

ΚΕΘΙ

Το έργο «Ολοκληρωμένες παρεμβάσεις υπέρ των Γυναικών» υλοποιείται από τη Γενική Γραμματεία Ισότητας, εντάσσεται στο ΕΠ «Απασχόληση & Επαγγελματική Κατάρτιση» του Υπουργείου Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας, συγχρηματοδοτείται κατά 75% από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο της Ευρωπαϊκής Ένωσης και 25% από το Ελληνικό Δημόσιο στο πλαίσιο του Γ' ΚΠΣ

χασμού στην κεκτημένη επιτυχία, ποιοτικούς εργασιακούς στόχους, αποδοτικότητα και παραγωγικότητα κατά την εργασία.

Τα εν λόγω χαρακτηριστικά των εργαζομένων γυναικών προσφέρουν νέες δυνάμεις στις επιχειρήσεις, οικοδομώντας μια νέα ισχυρή επιχειρησιακή αντίληψη με όραμα και στόχους για όλους. Διαμορφώνουν συνθήκες συλλογικής και αποτελεσματικής λειτουργίας προσηλώνουν τις επιχειρήσεις σε ποιοτικότερους στόχους, αντιμετωπίζουν τον ανταγωνισμό με ευελιξία και λιγότερη επιθετικότητα που οδηγεί συχνά σε αδιέξοδα.

Γι' αυτό οι επιχειρήσεις έχουν κάθε λόγο: να ενθαρρύνουν τη γυναικεία απασχόληση με όλες τις πιθανές ιδιαιτερότητές της, να εντοπίζουν και ν' αξιοποιούν τις εναλλακτικές εργασιακές ικανότητες των γυναικών και τους δρόμους που ανοίγουν στην επιτυχή διαχείριση του ανταγωνισμού, ν' απασχολούν και να αμείβουν με βάση την επαγγελματική απόδοση και όχι με βάση τα ισχύοντα στερεότυπα και προκαταλήψεις.

Άμεσα οφέλη για τις επιχειρήσεις

Οι επιχειρήσεις κάθε τομέα και κλάδου που δραστηριοποιούνται στην Αττική κερδίζουν άμεσα αξιοποιώντας τις άνεργες γυναίκες που ολοκλήρωσαν δράσεις συμβουλευτικής και προετοιμασίας για την αγορά εργασίας. Κερδίζουν σε χρόνο, σε προσπάθεια αναζήτησης του κατάλληλου ατόμου για την κατάλληλη θέση, αλλιά και σε χρήμα, καθώς δεν χρειάζεται να απευθυνθούν σε ιδιωτικά γραφεία εργασίας, να δημοσιεύσουν αγγελίες στον τύπο κ.λ.π. Με την βοήθεια των συμβούλων του προγράμματος, οι οποίοι τους ενημερώνουν για τα εργασιακά χαρακτηριστικά των εν λόγω γυναικών, μπορούν να επιλέξουν υπαλλήλους και στη συνέχεια να χρηματοδοτηθούν για την πρόσληψη αυτών από τα προγράμματα Ν.Θ.Ε. ή STAGE του ΟΑΕΔ.

Γι' αυτό οι επιχειρήσεις έχουν κάθε λόγο να ενθαρρύνουν τη γυναικεία απασχόληση με όλες τις πιθανές ιδιαιτερότητές της, να εντοπίζουν και να αξιοποιούν τις εναλλακτικές εργασιακές ικανότητες των γυναικών και τους δρόμους που ανοίγουν στην επιτυχή διαχείριση του ανταγωνισμού, να απασχολούν και να αμείβουν με βάση την επαγγελματική απόδοση και όχι με βάση τα ισχύοντα στερεότυπα και προκαταλήψεις.

Συμμετέχοντες φορείς

Την προσπάθεια δικτύωσης των ωφεληόμενων γυναικών με τις επιχειρήσεις ενισχύουν με δράσεις δημοσιότητας και ευαισθητοποίησης μια σειρά φορείς που συμμετέχουν στο έργο, όπως:

Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Αθηνών - Πειραιώς, Νομαρχία Αθηνών, Νομαρχία Πειραιά & Νήσων, Περιφερειακή Επιτροπή Ισότητας Αττικής, Κεντρική Ένωση Δήμων και Κοινοτήτων Ελλάδος, Τοπική Ένωση Δήμων και Κοινοτήτων Ν. Αττικής, Αναπτυξιακός Σύνδεσμος Δυτικής Αθήνας, Πληροφόρηση - Επιμόρφωση - Τοπική Ανάπτυξη, Εργατοϋπαλληλικό Κέντρο Αθηνών, Εργατοϋπαλληλικό Κέντρο Πειραιά, Ένωση Γυναικών Ελλάδος, ΑΜΚΕ - Μη Κυβερνητική Οργάνωση «ΑΘΗΝΑ», Σύνδεσμος Ελλήνων Επιστημόνων, Ελληνικό Δίκτυο για την καταπολέμηση της φτώχειας, Ένωση Διπλωματούχων Μηχανικών, Κοινωνική Ενδυνάμωση.

Ο ρόλος του Συνδέσμου Ελλήνων Επιστημόνων

Στα πλαίσια του προγράμματος αυτού, ο Σύνδεσμος Ελλήνων Επιστημόνων - ΣΕΕ, ζήτησε τα στοιχεία των επιστημόνων γυναικών που συμμετείχαν στις δράσεις συμβουλευτικής και οι οποίες αποτελούν εν δυνάμει μέλη του.

Τον Ιανουάριο 2006 πραγματοποιήσε την πρώτη αναγνωριστική συνάντηση μαζί τους, κατά την οποία έγινε η πρώτη γνωριμία με τις ωφεληόμενες γυναίκες, και συζήτηση για τις επαγγελματικές τους προσδοκίες. Τους ζητήθηκαν πληροφορίες για τις εταιρίες στις οποίες θα επιθυμούσαν να εργαστούν, καθώς και προσωπικές τους πληροφορίες. Η ανταπόκριση των γυναικών ήταν άμεση, αφού σε σύντομο χρονικό διάστημα απέστειλαν τα βιογραφικά τους και στοιχεία επικοινωνίας με εταιρίες στις οποίες επιθυμούσαν να εργαστούν.

Ο ΣΕΕ απέστειλε στις εταιρίες αυτές ενημερωτικό υλικό για το πρόγραμμα (σχετικό φυλλάδιο), ενημερωτική επιστολή από την συντονίστρια του προγράμματος Δρ. Εύη Μπάτρα, ενημερωτικό υλικό για τον ΣΕΕ, καθώς και τα βιογραφικά των γυναικών σε ηλεκτρονική μορφή. Ακολούθησε ενημέρωση όλων των γυναικών ότι έχουν γίνει ενέργειες για την πληροφόρηση των εταιριών και ότι έχει παραληφθεί το έντυπο υλικό (φυλλάδιο) του προγράμματος, για να το προμηθευτούν, ώστε να μπορούν να συνοδεύουν με αυτό το βιογραφικό τους, για καλύτερη ενημέρωση των εταιριών τις οποίες προσπαθούν να προσεγγίσουν.

Ο ΣΕΕ, επίσης, προμηθεύτηκε ικανό αριθμό αντιτύπων της ενημερωτικής μπροσούρας του προγράμματος. Το έντυπο αυτό διανέμει σε φίλους και μέλη του σε όλες του τις εκδηλώσεις (15 Φεβρουάριου 2006 διάλεξη με θέμα: «Οι στρατηγικές λήψης αποφάσεων των οργανισμών και των επιχειρήσεων» από την κα. Αγγελική Μανιατοπούλου, 8-12 Μαρτίου 2006 κινηματογραφικό αφιέρωμα για τον εορτασμό της Παγκόσμιας Ημέρας της Γυναίκας, ενημερωτική συνάντηση στις 3 Απριλίου 2006 με την κα. Κολοκυθά Γεωργία, στέλεχος του Κέντρου Απασχόλησης του Δήμου Αθηναίων, 5 Ιουνίου στον εορτασμό της Παγκόσμιας Ημέρας Προστασίας του Περιβάλλοντος με ομιλήτριες τις κ. Όλγα Αντωνάτου και Ειρήνη Κορμνέντζα), καθώς και στην τακτική γραπτή επικοινωνία με τα μέλη του.

Επί πλέον, ο ΣΕΕ ενημέρωσε το ευρύ κοινό για τις δυνατότητες και ευκαιρίες του προγράμματος σε ημερίδα του στις 17 Οκτωβρίου 2006, με τίτλο «Εκπαίδευση και γυναικείο κίνημα. Ο ρόλος της εκπαίδευσης στην αφύπνιση και διαμόρφωση φεμινιστικής συνείδησης». Παράλληλα, στην δική του ιστοσελίδα στο internet, προβάλλει το εν λόγω πρόγραμμα.

Τέλος, δρώντας και ο ίδιος ως εργοδότης, αναζήτησε και απασχολεί προσωπικό από τις επωφεληόμενες του προγράμματος.

Περισσότερες και αναλυτικότερες πληροφορίες για τις δράσεις του προγράμματος μπορείτε να βρείτε στην ιστοσελίδα του, στην ηλεκτρονική διεύθυνση www.equalopportunities.gr.

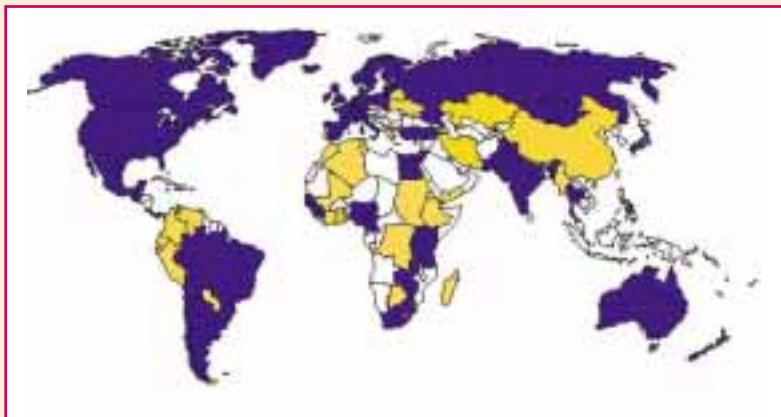
INTERNATIONAL FEDERATION OF UNIVERSITY WOMEN - IFUW

79 Εθνικές οργανώσεις και μέλη αυτών αντιπροσωπεύουν την IFUW σε περισσότερες από 120 χώρες

Όταν η Dean Virginia Gildesleeve, η καθηγήτρια Caroline Spurgeon και η Rose Sidgewick «συναντήθηκαν» το 1918, συνέλαβαν την ιδέα μιας παγκόσμιας οργάνωσης πτυχιούχων γυναικών. Ήταν πεπεισμένες ότι με την ενθάρρυνση, την προβολή της φιλίας και την κατανόηση, οι γυναίκες πτυχιούχοι θα μπορούσαν να βοηθήσουν την αποτροπή άλλης μιας καταστροφής, όπως ο Παγκόσμιος Πόλεμος που μόλις είχε τελειώσει.

Το όνειρό τους έγινε πραγματικότητα την επόμενη χρονιά, όταν γυναίκες πτυχιούχοι από την Μεγάλη Βρετανία, τον Καναδά και τις Η.Π.Α έβαλαν τον θεμέλιο λίθο για την ίδρυση της **International Federation of University Women - IFUW**.

Πάνω από 80 έτη αργότερα, περισσότερες από 170.000 γυναίκες πτυχιούχοι μοιράζονται σε όλο τον κόσμο τις ίδιες αρχές και το όραμα που ενέπνευσαν τα ιδρυτικά μέλη.

79 Εθνικές οργανώσεις και μέλη αυτών αντιπροσωπεύουν την IFUW σε περισσότερες από 120 χώρες.

Η IFUW προσφέρει στις εθνικές οργανώσεις - μέλη της καθώς και στα απλά μέλη της τις παρακάτω ευκαιρίες:

- ◆ Να είναι μέλη ενός διεθνούς δικτύου γυναικών με κοινούς σκοπούς
- ◆ Να αναπτύσσουν γνώση σε διεθνή θέματα και να αποκτούν εμπειρίες σε θέματα διεθνούς ενδιαφέροντος
- ◆ Να συμμετέχουν στα προγράμματα δράσης της, όπως προσκλήσεις για εργασίες, περιφερειακές διασκέψεις και στα εργαστήρια της
- ◆ Να αποκτούν κατάρτιση και εμπειρία ηγεσίας
- ◆ Να συμμετέχουν σε προγράμματα υποτροφιών
- ◆ Να αποκομίζουν οφέλη από διεθνείς φιλίες
- ◆ Να λαμβάνουν καθοδήγηση από άλλα διεθνή μέλη, όταν ταξιδεύουν στο εξωτερικό
- ◆ Να μπορούν να είναι υπερήφανες για την συμμετοχή τους σε μια ενεργητική μη κυβερνητική οργάνωση

Οι σκοποί της IFUW είναι:

- ◆ Η προώθηση της ισόβιας μόρφωσης των γυναικών
- ◆ Η προώθηση της διεθνούς συνεργασίας, της φιλίας, της ειρήνης και του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων όλων, ανεξάρτητα από φύλο, ηλικία, φυλή, υπηκοότητα, θρησκεία, πολιτική άποψη και σεξουαλικό προσανατολισμό
- ◆ Η υποστήριξη της προόδου της θέσης των γυναικών και
- ◆ Η ενθάρρυνση των γυναικών στην εφαρμογή των γνώσεων και δεξιοτήτων τους στην ηγεσία και τη λήψη αποφάσεων σε όλες τις μορφές δημόσιας και ιδιωτικής ζωής.

Η IFUW παρέχει μια διεθνή φωνή στις γυναίκες πτυχιούχους, που εργάζονται για την εφαρμογή των διεθνών συμφωνιών, που προστατεύουν και ωφελούν όλες τις γυναίκες.

Τα μέλη της προσφέρουν εθελοντικά την πείρα τους σε μια ευρεία σειρά προγραμμάτων, όπως:

- ◆ Προγράμματα βασικής εκπαίδευσης και επαγγελματικής κατάρτισης
- ◆ Δωρεάν ιατρικές και νομικές «κλινικές»
- ◆ Προγράμματα αποτροπής της οικογενειακής βίας
- ◆ Εκστρατείες για την αύξηση της ευαισθησίας των γυναικών για τα δικαιώματά τους, και την προώθηση της συμμετοχής των γυναικών στην πολιτική.

Οι διασκέψεις, τα σεμινάρια και τα εργαστήρια της IFUW προσφέρουν πολυάριθμες ευκαιρίες για τη συζήτηση των διεθνών θεμάτων υπό διεπιστημονική προοπτική, καθώς και για νέες επαφές και φιλίες.

Περισσότερες πληροφορίες για τη δράση και τον ρόλο της IFUW μπορείτε να βρείτε στην επίσημη ιστοσελίδα της, στην ηλεκτρονική διεύθυνση www.ifuw.org

International Federation of University Women
10 rue du Lac CH-1207 Geneva, Switzerland
Tel: (41.22) 731 23 80 Fax: (41.22) 738 04 40
E-mail: info@ifuw.org

Το έργο «IFAC»

Πρόσφατα εγκρίθηκε η πρόταση του ΣΕΕ «IFAC», σε συνεργασία με οκτώ (8) ακόμα φορείς από την Ελλάδα και το εξωτερικό (αρ. απόφασης έγκρισης 0366099 - SAS6), η οποία υποβλήθηκε στο πλαίσιο του 6^{ου} Προγράμματος Πλαισίου για την Έρευνα και Τεχνολογική Ανάπτυξη, FP6-2005-Science and Society-17 και ειδικότερα στην κατηγορία «Specific research and technological development programme, Structuring the European Research Area».

Ο τίτλος του έργου είναι «**Information for a choice: empowering young women through learning for technical professions and science careers- IFAC**» (Ενθάρρυνση μαθητριών στην επιλογή επαγγελματιών στο χώρο των θετικών επιστημών & της τεχνολογίας). Το έργο απευθύνεται σε μαθήτριες ηλικίας 16-18 χρόνων και έχει διάρκεια 24 μήνες, με ημερομηνία έναρξης την 1^η Οκτωβρίου 2006. Η χρηματοδότησή του ανέρχεται στο ποσό του 1.000.000€, εκ του οποίου 90.000€ αντιστοιχούν στο Σύνδεσμο Ελληνίδων Επιστημόνων.

Οι εταίροι του έργου είναι:

- 🔪 το Εθνικό Κέντρο Πιστοποίησης (ΕΚΕΠΙΣ) – Ελλάδα
- 🔪 το ΚΕΚ «ΕΥΡΥΜΑΘΕΙΑ»- Ελλάδα
- 🔪 το Vienna University of Economics and Business Administration (WUW) - Αυστρία
- 🔪 ο Σύνδεσμος Ελληνίδων Επιστημόνων (ΣΕΕ) - Ελλάδα
- 🔪 το Centre for Social Innovation (BOCU-ZCI) - Αυστρία
- 🔪 το Information Multimedia Communication AG (IMC) - Γερμανία
- 🔪 το Royal Institute of Technology (KTH) – Σουηδία
- 🔪 το Noorderpoort College (NPC) - Ολλανδία
- 🔪 το University of Halmstad (HALM) - Σουηδία

Οι συνεργαζόμενοι φορείς από κοινού διέγνωναν την ανάγκη μιας υποστηρικτικής δράσης στις μαθήτριες ηλικίας λαμβάνοντας υπ' όψιν τα παρακάτω:

- Οι γυναίκες σήμερα αποτελούν περίπου το 1/2 του εργατικού δυναμικού στις δυτικές χώρες
- Ο αριθμός των γυναικών αποφοίτων πανεπιστημίων είναι μεγαλύτερος εκείνων των ανδρών
- Η πόληση των φύλων παραμένει ιδιαίτερα έντονη στην εργασία και ειδικότερα σε παραδοσιακά ανδροκρατούμενους χώρους, όπως η Επιστήμη και η Τεχνολογία
- Οι οδηγίες της ΕΕ, η σύνοδος κορυφής της Λισσαβόνας το 2001 και οι νομικές προσπάθειες προωθούν την ίση μεταχείριση των γυναικών και των ανδρών
- Στον ακαδημαϊκό χώρο, οι γυναίκες υπο-εκπροσωπούνται και κατέχουν θέσεις χαμηλότερης βαθμίδας από ό,τι οι άνδρες. Όσο υψηλότερη είναι η θέση στην ακαδημαϊκή ιεραρχία, τόσο χαμηλότερο είναι το ποσοστό των γυναικών
- Στο χώρο της Έρευνας και Τεχνολογικής Ανάπτυξης οι αριθμοί είναι επίσης απογοητευτικοί, με την πλειοψηφία των γυναικών να κατέχει χαμηλότερες θέσεις με λιγότερα προσόντα (μόνο το 37% των γυναικών είναι κάτοχοι διδακτορικού κατά μέσο όρο σε πανεπιστημιακούς και δημόσιους φορείς). Η περίπτωση της Ελλάδος δεν είναι μοναδική. Η Σουηδία, η Αυστρία, η Γερμανία και η Ολλανδία αντιμετωπίζουν παρόμοια προβλήματα. Στην Γερμανία η συμμετοχή γυναικών είναι 9.6% σε όλη τους τους φορείς
- Χαμηλή συμμετοχή: οι γυναίκες λαμβάνονται λιγότερο υπ' όψιν σε σύγκριση με τους άνδρες, η γνώμη τους εισακούγεται και δημοσιεύεται επίσης λιγότερο με αποτέλεσμα η συνεισφορά τους στη διαμόρφωση πολιτικών είναι περιορισμένη
- Ο όρος «glass ceiling» επινοήθηκε από την περιοδική έκδοση «Wall Street Journal» περίπου 20 χρόνια πριν, για να περιγράψει τους προφανείς φραγμούς που περιορίζουν τις γυναίκες να α-

νελιχθούν στην εταιρική ιεραρχία και ισχύει τόσο στον ακαδημαϊκό χώρο, όσο και στην έρευνα

- Οι μαθήτριες δευτεροβάθμιας και τριτοβάθμιας εκπαίδευσης είναι λιγότερο προετοιμασμένες από ό,τι οι άνδρες να συμμετέχουν σε νέες, τεχνολογικά εξελιγμένες αγορές εργασίας. Αυτό τις κάνει λιγότερο ανταγωνιστικές, εξελίσσονται αργά στα εργασιακά κλιμάκια και λαμβάνουν μικρότερο μισθό από ό,τι οι άνδρες εργαζόμενοι. Ακόμα κι αν προσλαμβάνονται σε τεχνικά ή επιστημονικά επαγγέλματα, έχουν λιγότερες πιθανότητες για μόρφωση και εκπαίδευση που θα τις βοηθήσει στην επαγγελματική τους ανέλιξη.

Οι λόγοι που οδήγησαν στην επιλογή του συγκεκριμένου αντικειμένου για το έργο ήταν :

1. Η χαμηλή συμμετοχή των γυναικών που εγγράφονται στα Πανεπιστήμια και εργάζονται στο χώρο της Επιστήμης, της Μηχανικής και της Τεχνολογίας- Πρόβλημα που παραμένει άλυτο μέχρι σήμερα.
2. Η Μηχανική και η τεχνολογία παραδοσιακά είναι «ανδρικά οχυρά» (male fortresses) και αποτελούν χαρακτηριστικά παραδείγματα χώρων όπου η διάκριση των φύλων και τα στερεότυπα έχουν παρεμποδίσει την πρόοδο και εξέλιξη των γυναικών για πολλές δεκαετίες

Συνοπτικά, το έργο αφορά την ενθάρρυνση/προώθηση των μαθητριών στην επιλογή επαγγελματιών στο χώρο των θετικών επιστημών & της τεχνολογίας και τη διαμόρφωση καλών πρακτικών. Ειδικότερα, περιλαμβάνει:

- 🔪 Συστηματική μελέτη των λόγων στους οποίους οφείλεται η χαμηλή συμμετοχή των γυναικών στις θετικές επιστήμες
 - 🔪 Δράσεις ευαισθητοποίησης της εκπαιδευτικής κοινότητας, των γονέων, του κοινού και ιδιωτικών/ερευνητικών φορέων.
 - 🔪 Προβολή ζωντανών προτύπων
- Ο ΣΕΕ συμμετέχει σε όλες τις δράσεις και κυρίως στη σύνταξη ενός οδηγού «**καλών πρακτικών**».
- Οι στόχοι του έργου είναι:
- Η ελάττωση των εμποδίων στην πρόσβαση των μαθητριών Λυκείου σε πληροφορίες σχετικές με την Επαγγελματική Σταδιοδρομία στον χώρο της Επιστήμης και της Τεχνολογίας
 - Ο προσανατολισμός/παρότρυνση των μαθητριών προς επαγγέλματα με αντικείμενο την Επιστήμη και την Τεχνολογία με προβολή ζωντανών προτύπων (μοντέλα ρόλων κατά φύλο)
 - Η δημιουργία ενός «δυναμικού εργαλείου» για τη διάχυση των αποτελεσμάτων του προγράμματος και των στόχων σε όλους
 - Η διαμόρφωση προτάσεων/κατευθύνσεων μέσω της δημοσίευσης ενός οδηγού «καλών πρακτικών»

Σχετικοί με το έργο σύνδεσμοι:

<http://www.ekepis.gr/site/>, <http://www.evremathia.gr/>,
<http://www.wu-wien.ac.at/>, <http://www.see.gr>,
<http://www.boku.ac.at/>
<http://www.zsi.at/>, <http://www.im-c.de/>,
<http://www.kth.se/>, <http://www.noorderpoort.nl/>,
<http://www.hh.se/net/Hem/>

**SIXTH FRAMEWORK
PROGRAMME
PRIORITY SCIENCE
AND SOCIETY**

Project: «**Empowering Young Women through Learning for Technical Professions and Science career- IFAC**»

ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΩΝ «ΜΑΡΙΑ ΚΙΟΥΡΙ»

Παράρτημα Ελλάδας του Ευρωπαϊκού Συλλόγου Marie Curie Fellows Association

Ο Σύλλογος Marie Curie Fellows Association-Hellas ιδρύθηκε το 2003 και αποτελεί παράρτημα του Ευρωπαϊκού Συλλόγου Marie Curie Fellows Association και έχει σαν σκοπό:

- την προαγωγή της επιστήμης στην Ελλάδα και Διεθνώς
- την προαγωγή της φήμης των επιστημονικών επιχορηγήσεων Μαρία Κιουρί (για εκπόνηση Διδακτορικής Διατριβής ή Έρευνας) της Διεύθυνσης Έρευνας της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, ώστε να γίνουν ευρύτερα γνωστές και να επιβεβαιωθεί ο διεθνής χαρακτήρας τους
- τη βελτίωση της ροής των πληροφοριών στα πλαίσια της Ευρωπαϊκής και της Παγκόσμιας επιστημονικής κοινότητας και την επίτευξη της ευρύτερης αξιοποίησης των ερευνητικών αποτελεσμάτων της επιστήμης στην βιομηχανία
- τη διευκόλυνση της κυκλοφορίας και βέλτιστης αξιοποίησης του ανθρώπινου δυναμικού στον παγκόσμιο επιστημονικό-ερευνητικό χώρο
- την αύξηση του ενδιαφέροντος του ευρύτερου κοινού για την επιστήμη και τις εξελίξεις της και τη διάδοση των επιτευγμάτων της επιστημονικής έρευνας προκειμένου το κοινό να επωφεληθεί από τις δυνατότητες που του εξασφαλίζουν και να βελτιώνει το επίπεδο της ζωής του
- την πάσης φύσεως συνδρομή προς τα μέλη του, στα πλαίσια της Ευρωπαϊκής και ελληνικής νομοθεσίας, προκειμένου να αξιοποιηθούν κατά το μέγιστο τα επιστημονικά και ερευνητικά προσόντα που απέκτησαν υπό των Ευρωπαϊκών επιχορηγήσεων Μαρία Κιουρί.

Για την υλοποίηση των παραπάνω το Δ.Σ. του Συλλόγου έχει αναπτύξει συνεργασίες με το Ελληνικό Δίκτυο Κινητικότητας Ερευνητών, συμμετέχει σε ημερίδες, συνέδρια και άλλες εκδηλώσεις που αφορούν το «Επάγγελμα» του Ερευνητή, ενώ βρίσκεται σε στενή συνεργασία με το Τμήμα της Ευρωπαϊκής Ένωσης της Γενικής Γραμματείας Έρευνας και Τεχνολογίας του Υπουργείου Ανάπτυξης για τη διαμόρφωση του 7^{ου} προγράμματος πλαισίου στη θεματική ενότητα «ΑΝΘΡΩΠΟΙ».

Η συνεργασία του MCFA-Hellas με τον Σύνδεσμο Ελληνίδων Επιστημόνων (ΣΕΕ) ξεκίνησε τον περασμένο Ιούνιο, με αφορμή το αίτημα του πρώτου για παραχώρηση των γραφείων του ΣΕΕ για τις συνεδριάσεις του Δ.Σ. Από τότε έχει ξεκινήσει μια ουσιαστική συνεργασία μεταξύ των δύο Συλλόγων.

Η σύνθεση του Διοικητικού Συμβουλίου για το χρονικό διάστημα 2006-2008 είναι η εξής:

- Δρ. Αλέξανδρος Σαββαΐδης, Γεωφυσικός, **Πρόεδρος**
- Δρ. Γεώργιος Σπυρούλιας, Χημικός, **Αντιπρόεδρος**
- Δρ. Ευαγγελία Χρυσίνα, Χημικός Μηχανικός- Μοριακή Δομική Βιολόγος, **Γενική Γραμματέας**
- Δρ. Δήμητρα Γκιληπάθη, Γεωπόνος, **Ταμίας**
- κα. Ευανθία Τάζογλου, Ψυχολόγος, **Μέλος**
- Δρ. Δημήτριος Χαρίτος, Αρχιτέκτων, **Αναπληρωματικό Μέλος**

Το έργο του Δ.Σ. υποστηρίζεται από μια πολυεπιστημονική ομάδα, η οποία συγκροτείται από τους εξής:

- ✂ Δρ. Κωνσταντίνος Γιαννακόπουλος, Φυσικός - Τεχν. Υψηλός
- ✂ Δρ. Αλεξάνδρα Γώγου, Χημικός
- ✂ Δρ. Παρασκευή Δημητρίου, Πυρηνικός Φυσικός
- ✂ Δρ. Ανδρέας Δρούζας, Δασολόγος
- ✂ Δρ. Νίκος Θεοδουλίδης, Σεισμολόγος
- ✂ Δρ. Ζωή Καρδασιάδου, Νομικός
- ✂ Δρ. Μάγδα Λόθα, Φυσικός
- ✂ Δρ. Γεώργιος Παπαευαγγέλου, Μηχανολόγος Μηχανικός
- ✂ Δρ. Μανώλης Ροδιτάκης, Γεωπόνος
- ✂ Δρ. Γεωργία Σιουγκιλή, Χρηματοοικονομική και Λογιστική
- ✂ Δρ. Γεώργιος Συμεωνίδης, Αεροναυπηγός Μηχανικός
- ✂ κα Κθαίρη Φωνιαδάκη, Τεχνικός Έρευνας-Οικονομολόγος

MCFA-Hellas

Εθνικό Αστεροσκοπείο Αθηνών

Τ.Θ. 13796, Τ.Κ. 10310 Αθήνα

E-mail: gr@mariecurie.org

URL: <http://www.mariecurie.org/el>

8 ΜΑΡΤΙΟΥ - ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΗΜΕΡΑ ΤΗΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ

Κινηματογραφικό αφιέρωμα του Συνδέσμου για τον εορτασμό

Με έναν πρωτότυπο τρόπο γιόρτασε φέτος ο Σύνδεσμος Ελληνίδων Επιστημόνων (ΣΕΕ) την Παγκόσμια Ημέρα της Γυναίκας. Διοργάνωσε κινηματογραφικό αφιέρωμα με ταινίες που προβάλλουν μια άλλη εικόνα της γυναίκας, μακριά από τα καταναλωτικά πρότυπα και τα σεξιστικά σύμβολα. Ταινίες τέχνης, που προβληματίζουν, αλλιά και ψυχαγωγούν, με την αρχαιοελληνική έννοια του όρου ψυχαγωγία.

Η εκδήλωση δεν απευθυνόταν μόνον στα μέλη και τους φίλους του Συνδέσμου, αλλά σε όλο το αθηναϊκό κοινό, άνδρες - γυναίκες - παιδιά.

Οι προβολές έγιναν στην αίθουσα της **Εταιρίας Ελλήνων Σκηνοθετών, Τοσίτσα 11**.

Προβλήθηκαν οι ταινίες:

- ♦ «**Το αλάτι της γης**», Τετάρτη 8 Μαρτίου 2006, στις 7.00 μ.μ. και στις 9.30 μ.μ.
- ♦ «**Το σπίτι της κούκλας**», Πέμπτη 9 Μαρτίου 2006, στις 7.00 μ.μ. και στις 9.30 μ.μ.
- ♦ «**Το κέρατο της κατσίκας**», Σάββατο 11 Μαρτίου 2006, στις 7.00 μ.μ. και στις 9.30 μ.μ.
- ♦ «**Ο βασιλιάς των μασκών**», Κυριακή 12 Μαρτίου 2006, στις 6.00 μ.μ. και στις 8.30 μ.μ.

Παράλληλα διοργανώθηκε λαχειοφόρος αγορά με πλούσια δώρα. Την διοργάνωση του αφιερώματος πραγματοποίησαν οι **Δρ. Εύη Μπάτρα, Πρόεδρος του ΣΕΕ** και **Άννα Βενιέρη, Γενική Γραμματέας του ΣΕΕ**. Την εκδήλωση κάλυψαν περιοδικά (ΑΘΗΝΟΡΑΜΑ), εφημερίδες (ΝΑΥΤΕΜΠΟΡΙΚΗ, ΡΙΖΟΣΠΑΣΤΗΣ), ραδιοφωνικοί σταθμοί (COSMOS FM Θεσσαλονίκης) και πολλά sites στο internet.

ΟΙ ΥΠΟΘΕΣΕΙΣ ΤΩΝ ΤΑΙΝΙΩΝ

Το αλάτι της γης (1953)

Αμερικανική ταινία.

Διάρκεια: 122 λεπτά

Σκηνοθεσία: Herbert Biberman

Πρωταγωνιστούν: Rosaura Revueeltas, Will Geer, David Wolfe, Mervin Williams

Η ταινία σκιαγραφεί το συλλογικό ύφος του "αγωνιστικού" κινηματογράφου των δεκαετιών 1960 και 1970. Γυρίστηκε με ένα μικρό προϋπολογισμό και με την βοήθεια των Εργατικών Συνδικάτων, μπούκοταρίστηκε όμως από την Κινηματογραφική βιομηχανία και τον Τύπο, που την υποδέχτηκε σαν "κόκκινη" προπαγάνδα. Το σενάριο εμπνέεται από μια αθηναϊκή ιστορία απεργίας που έγινε το 1951 σε ένα ορυχείο στο Νέο Μεξικό. Από τη μια δείχνει τον απεργιακό αγώνα των εργατών του ορυχείου που ζητούν καλύτερες συνθήκες εργασίας, περισσότερη ασφάλεια και ισοτιμία ανάμεσα στους λευκούς και έγχρωμους μετανάστες και από την άλλη παρουσιάζει την παράλληλη συνειδητοποίηση και κινητοποίηση των γυναικών των εργατών, οι οποίες, μαζί με το βασικό αίτημα της απεργίας, προβάλλουν και τα δικά τους αιτήματα για βελτίωση της οικογενειακής τους ζωής και για ισότητα των δυο φύλων.

Το σπίτι της κούκλας (1973)

Έγχρωμη Αγγλο-γαλλική ταινία.

Διάρκεια: 108 λεπτά

Σκηνοθεσία: Τζ. Λόουζι

Πρωταγωνιστούν: Τζέιν Φόντα, Έντουαρντ Φοξ, Τρέβορ Χάουαρντ, Ντέιβιντ Γουόρνερ.

Η ταινία είναι βασισμένη στο θεατρικό έργο «Νόρα» του Ερρίκου Ίψεν και παρουσιάζει τον αγώνα μιας γυναίκας για προσωπική και κοινωνική απελευθέρωση, στη Νορβηγία, στα τέλη του 19ου αιώνα. Η Τζέιν Φόντα αποδίδει το ρόλο της Νόρας με έναν συγκλονιστικό και φεμινιστικό τρόπο.

Το κέρατο της κατσίκας (1970)

Ασπρόμαυρη Βουλγαρική ταινία.

Διάρκεια: 90 λεπτά

Σκηνοθεσία: Μετόντι Αντόνοφ

Πρωταγωνιστούν: Κάτια Πασκάλεβα, Αντόν Γκόρτσεφ, Τοντόρ Κόλεφ

Στη Βουλγαρία του 17ου αιώνα, ένας φτωχός βοσκός μεγαλώνει την κόρη του σαν αγόρι, για να μπορέσει αυτή με τη σειρά της να εκδικηθεί τον βιασμό και τον θάνατο της μητέρας της. Διάσημη βουλγαρική ταινία του ταλαντούχου σκηνοθέτη Μετόντι Αντόνοφ, με εντυπωσιακή σινεμασκόφ φωτογραφία, που θυμίζει γουέστερν. Έχει τιμηθεί με πολλά διεθνή βραβεία σε φεστιβάλ.

Ο βασιλιάς των μασκών (1996)

Έγχρωμη Κινέζικη ταινία. Διάρκεια: 101 λεπτά

Σκηνοθεσία: Βου Τσιανμίνγκ

Πρωταγωνιστούν: Ζου Ξου, Τσόο Γιμ Γιν, Ζάο Ζι Γκανγκ

Στην Κίνα των αρχών του αιώνα, ένας ηλικιωμένος καλλιτέχνης του δράμου, δεξιότέχνης στην Όπερα Σετσουάν και στην τέχνη της γρήγορης αλλαγής μασκών, υιοθετεί ένα παιδί για να του μάθει την τέχνη του. Νιώθει όμως προδομένος, όταν ανακαλύπτει ότι είναι ένα μεταμφιεσμένο κορίτσι, γιατί, σύμφωνα με την παράδοση, η τέχνη του κληροδοτείται μόνο σε αγόρια. Η ταινία είναι κατάλληλη και για παιδιά.

Ο ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΕΛΛΗΝΙΔΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΩΝ (ΣΕΕ) διοργανώνει
την **Τρίτη 17 Οκτωβρίου 2006** στην **ΕΒΕΑ, Ακαδημίας 7 στον 8^ο όρ.**

Η Μ Ε Ρ Ι Δ Α

με θέμα: «**Εκπαίδευση και γυναικείο κίνημα. Ο ρόλος της εκπαίδευσης στην αφύπνιση και διαμόρφωση φεμινιστικής συνείδησης**»

Τ ο Π ρ ο γ ρ α μ μ α της Ημερίδας έχει ως εξής:

09.00 - 09.30 Προσέλευση συμμετεχόντων – Εγγραφές

09.30 - 13.00Α' ΣΥΝΕΔΡΙΑ

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: **Δρ. Καλλιρρόη Ηλιοπούλου - Νικόλη, Ιστορικός - Αρχαιολόγος, Αντιπρόεδρος Κοινωνικής Αρωγής Ελλάδος**

09.30 - 11.00 Προσφώνηση Προέδρου του ΣΕΕ, **Δρ. Εύης Μπάτρα**
Χαιρετισμός Γενικής Γραμματέως Ισότητας
κ. **Ευγενίας Τσουμάνη**

Χαιρετισμός Συμβούλου Παιδαγωγικού Ινστιτούτου
κ. **Δήμητρας Σπυροπούλου**
Χαιρετισμοί εκπροσώπων κομμάτων

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: **Ελίσάβετ Μπέσιθα - Μακρίδη, Καθηγήτρια Παντείου Πανεπιστημίου**

11.15 - 11.30 **Αικ. Δαθακούρα, Λέκτορας Φιλοσοφικής Σχολής Πανεπιστημίου Κρήτης,**
«**Φεμινιστική Συνείδηση και Γυναικεία Εκπαίδευση στις Ελληνικές Κοινότητες του 19ου αιώνα: μια σχέση που δύσκολα ανιχνεύεται**»

11.30 - 11.45 **Σιδηρούλα Ζιώγου - Καραστεργίου, Καθηγήτρια Παιδαγωγικής Α.Π.Θ.,**
«**Γυναίκες εκπαιδευτικοί: ο ρόλος τους στην αφύπνιση και διαμόρφωση φεμινιστικής συνείδησης στην Ελλάδα κατά το 19ο αιώνα και το Μεσοπόλεμο**»

11.45 - 12.10 **Σούλα Σταύρου - Αντωνίου, Κοινωνιολόγος, Πανεπιστημιακός Παντείου Πανεπιστημίου, Α' Αντιπρόεδρος ΣΕΕ,**
«**Η προσωπικότητα της φεμινίστριας Αθηνάς Γαϊτάνου - Γιαννιού και η πρόταξη της "μόρφωσης" των Ελληνίδων στο ιδεολογικό της σύμπαν**»

12.00 - 12.30 Ερωτήσεις, συζήτηση

12.30 - 13.00 Διάλειμμα - Καφές

13.00 - 15.30Β' ΣΥΝΕΔΡΙΑ

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: **Σοφία Αδάμ, Επίκουρος Καθηγήτρια Παντείου Πανεπιστημίου**

13.00 - 13.15 **Νίκη Καλτσόγια - Τουρναβίτη, Ομότιμη Καθηγήτρια Συνταγματικού Δικαίου Παντείου Πανεπιστημίου,**
«**Η θέση των Γυναικών Επιστημόνων στην Ακαδημαϊκή Κοινότητα και η Αρχή της Ισότητας**»

13.15 - 13.30 **Δρ. Καλλιόπη - Μαρία Αμπατζή & Δρ. Χριστίνα Βλαχοτύσικου, Ερευνήτριες Ε.Κ.Π.Α.,**
«**Σταδιοδρομίες Γυναικών στο Πανεπιστήμιο Αθηνών. Διλήμματα και Στρατηγικές**»

13.30 - 13.45 **Δρ. Λάουρα Μαράτου - Αληπράντη, Κοινωνιολόγος, Διευθύντρια Ερευνών Ε.Κ.Κ.Ε.,**
«**Παιδιά και νέα επαγγέλματα. Μία προσέγγιση από την πλευρά του φύλου**»

13.45 - 14.30 **Δρ. Αιμιλία Βλαχογιάννη, Σχολική Σύμβουλος Φιλολόγων,** «**Η Εκπαίδευση των Ελληνίδων στο Α' μισό του 20ου αιώνα**»

14.30 - 14.45 Ερωτήσεις, συζήτηση

14.45 - 15.30 Διάλειμμα - Ελαφρύ γεύμα

15.30 - 17.00Γ' ΣΥΝΕΔΡΙΑ

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: **Ελίσάβετ Γράψα, Δρ. Ιστορίας Πανεπιστημίου Σορβόνης**

15.30 - 15.45 **Δρ. Εύη Μπάτρα, Πρόεδρος του ΣΕΕ,**
«**Παρουσίαση του προγράμματος IFAC**»

15.45 - 16.00 **Ελένη Νίνα - Παζαρζή, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Κοινωνιολογίας Πανεπιστημίου Πειραιώς,**
«**Γυναικείο Κίνημα και Προγράμματα Ισότητας των φύλων στα Πανεπιστημιακά Ιδρύματα**»

16.00 - 16.15 **Παύλος Χαραμής, Πρόεδρος Κέντρου Μελετών και Τεκμηρίωσης (ΚΕΜΕΤΕ) της ΟΛΜΕ,** «**Στερεότυπα του Φύλου στο Σχολείο και στην Τηλεόραση**»

16.15 - 16.30 **Σοφία Ριζοπούλου, Επίκουρος Καθηγήτρια Βιολογίας Ε.Κ.Π.Α.,** «**Προσωπεία της Αφροδίτης. Όταν το σύστημα αναπαράγει τον εαυτό του**»

16.30 - 16.45 Ερωτήσεις, συζήτηση

16.45 - 17.00 Διάλειμμα - Καφές

17.00 - 21.00 Δ' ΣΥΝΕΔΡΙΑ

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: **Φένια Καρασαββίδου - Κανάκη, πρ. Πρόεδρος ΣΕΕ, επίτιμη Γενική Διευθύντρια Υ.ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε.**

17.00 - 17.15 **Ελένη Μαραγκουδάκη, Επίκουρος Καθηγήτρια Παιδαγωγικής Πανεπιστημίου Ιωαννίνων,**
«**Σταδιοδρομίες Γυναικών στην Εκπαίδευση. Κοινωνικοί Επικαθορισμοί και Προσωπικές Στρατηγικές**»

17.15 - 17.30 **Ναυσικά Μοσχοβάκου, Ερευνήτρια Πανεπιστημίου Αιγαίου,** «**Φύλο και νέες τεχνολογίες στην εκπαίδευση**»

17.30 - 17.45 **Κωνσταντίνα Τσαμπούλου - Σκαναβή, Καθηγήτρια Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης Πανεπιστημίου Αιγαίου,** «**Ενεργός συμμετοχή των γυναικών στη λήψη περιβαλλοντικών αποφάσεων**»

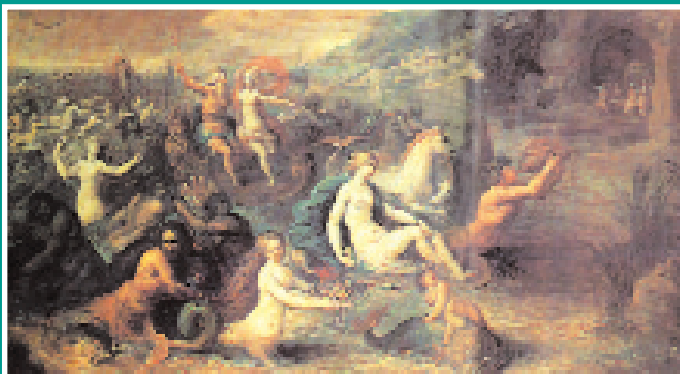
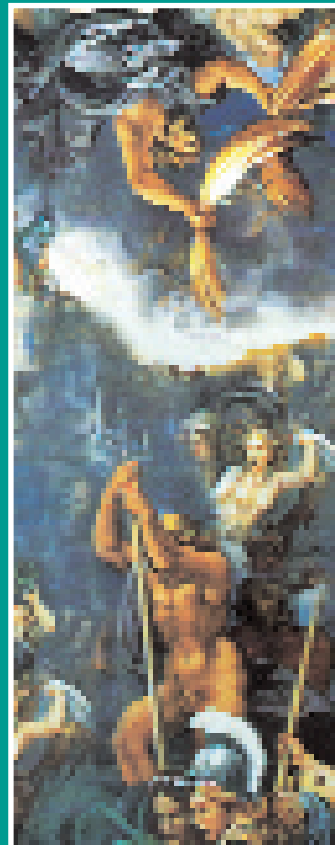
17.45 - 18.00 **Δρ. Φιλίω Διαμαντή, Διδάσκουσα Ελληνικού Ανοικτού Πανεπιστημίου, Μέλος του ΔΣ του ΣΕΕ,**
«**Γυναίκα και διοίκηση της εκπαίδευσης**»

18.00 - 18.15 **Αγγελική Μανιατοπούλου, Επίκουρος Καθηγήτρια Τ.Ε.Ι. Πειραιά,** «**Μελέτη, τροποποίηση και βελτίωση των Εκπαιδευτικών Συστημάτων με τη συστηματική προσέγγιση με έμφαση στο διδακτικό υποσύστημα και στο υποσύστημα κοινωνικού έργου**»

18.15 - 18.30 **Σπυριδούλα Στασινοπούλου, εκπρόσωπος Κ.Μ.Ο.Π.,**
«**Παρουσίαση του Προγράμματος Ολοκληρωμένες Παρεμβάσεις Υπέρ των Γυναικών. Ίσες δυνατότητες - Ίσες Ευκαιρίες**»

18.30 - 19.00 Ερωτήσεις, συζήτηση

19.00 - 21.00 Κοκτεϊλ

ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΕΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ ΥΠΕΡ ΤΩΝ ΓΥΝΑΙΚΩΝ
Σχέδιο Δράσης: **ΙΣΕΣ ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΕΣ – ΙΣΕΣ ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ**

πως να κάνετε
**αποδοτικές
προσλήψεις;**

προτιμήστε
Γυναίκες

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ
ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ
& ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΠΟΡΩΝ

ΓΕΝΙΚΗ
ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ
ΙΣΟΤΗΤΑΣ

ΚΕΘΙ

Το έργο «Ολοκληρωμένες παρεμβάσεις υπέρ των Γυναικών» υλοποιείται από τη Γενική Γραμματεία Ισότητας, εντάσσεται στο ΕΠ «Απασχόληση & Επαγγελματική Κατάρτιση» του Υπουργείου Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας, συγχρηματοδοτείται κατά 75% από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο της Ευρωπαϊκής Ένωσης και 25% από το Ελληνικό Δημόσιο στο πλαίσιο του Γ' ΚΠΣ